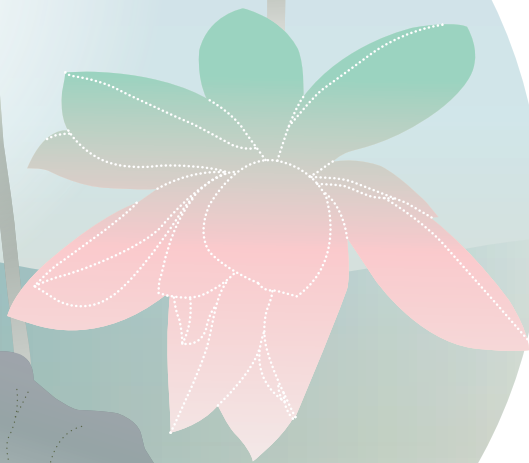

เกร็ดชีวิตและปฏิบัติ
ของพระดีพระแท้

ตำรา ธรรมทาน ธรรม ๒

พระไพศาล วิสาโล เรียบเรียง

เกร็ดชีวิตและปฏิบัติของพระดีพระแท้

ลำธารริมลานธรรม ๒

พระไพศาล วิสาโล
เรียบเรียง

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือดีลำดับที่ ๑๗๙

ลำธารริมลานธรรม ๒

เรียบเรียงโดย พระไพศาล วิสาโล

www.visalo.org

พิมพ์ครั้งที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ จำนวนพิมพ์ ๗,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย ชมรมกัลยาณธรรม ๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐ โทรศัพท์ ๐-๒๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐-๒๗๐๒-๗๖๒๔

ภาพประกอบ ฐมาพร วงศ์เอกชุตระกุล ออกแบบปก อีระวุฒิ พลารชุน จัดรูปเล่ม
คนข้างหลัง ช่วยแก้คำ อะต้อม พิสูจน์อักษร พีคนข้างหลัง, หนุ อนุเคราะห์จัดพิมพ์
โดย บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) ๖๕/๑๖ ถนนชัยพฤกษ์
(บรมราชชนนี) เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทร. ๐-๒๕๒๒-๙๐๐๐

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

www.kanlayanatam.com

ขออุทิศน้ำพักน้ำแรงบูชาพระคุณ

พระเทพปริยัติมุนี (สมคิด เขมจาโร)

เจ้าคุณอาจารย์ผู้มีเมตตา

ต่อผู้เรียบเรียง

นับแต่แรกบวช

คำปรารภ

เกร็ดประวัติและเรื่องราวของครูบาอาจารย์ที่เป็นพระสุปฏิปันโน นั้น นอกจากเป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิตที่งดงามแล้ว ยังเป็น ภาพปรากฏแห่งธรรมที่มีชีวิตชีวอันเราสามารถแลเห็นและจับต้องได้ ทำให้ธรรมะมิใช่เป็นเพียงแค่หลักการทางนามธรรมที่ต้องใช้เหตุผล ในการทำความเข้าใจเท่านั้น รูปธรรมแห่งธรรมะดังกล่าวสามารถให้ แรงบันดาลใจแก่ผู้คนในการน้อมนำมาปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ไซ้แต่เท่านั้น เรื่องราวของท่านเหล่านั้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นบุคคลในอดีต ยังสะท้อนให้ เห็นถึงขนบธรรมเนียมหรือวิถีปฏิบัติอันดีงามของสงฆ์ที่นับวันจะเลือน หายไป ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า การนำเกร็ดประวัติของพระดีพระแท้ ทั้งหลายมาเรียบเรียงเผยแพร่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน เช่นเดียวกับที่ ข้าพเจ้าเคยได้รับมาแล้ว

เรื่องราวเหล่านี้ข้าพเจ้าเรียบเรียงเป็นตอนๆ ตีพิมพ์ในวารสาร *อนุรักษ* และ *ธรรมานุรักษ* มาตั้งแต่แต่ ๑๕ ปีที่แล้ว ต่อมาในปี ๒๕๔๔ ได้รวมพิมพ์เป็นเล่ม ตั้งชื่อว่า *ลำธารริมลานธรรม* และได้มีการตีพิมพ์ซ้ำ อีกหลายครั้ง โดยมีการเขียนเพิ่มเติมอีก ๔ บทในปี ๒๕๔๘ ในการพิมพ์ ครั้งล่าสุดเมื่อปี ๒๕๕๓ ชมรมกัลยาณธรรมได้ทำประวัติย่อของครูบา อาจารย์ทุกท่านที่กล่าวถึงในหนังสือด้วย นอกเหนือจากการทำภาพประกอบ ที่งดงาม

ในพรรษาปี ๒๕๕๓ ข้าพเจ้าได้นำแต่ละบทใน*ลำธารริมลานธรรม* เผยแพร่ลงใน Facebook ทุกเช้าวันพระ โดยให้ชื่อว่า “เรื่องเล่าเช้าวันพระ” ปรากฏว่ามีคนสนใจมาก เมื่อเผยแพร่จนครบทุกบทแล้ว เพื่อให้ไม่ขาดตอน ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าน่าจะเขียนบทใหม่ๆ นำมาเผยแพร่ต่อไป สัปดาห์ละบท เริ่มตั้งแต่ต้นปี ๒๕๕๔ และสิ้นสุดในวันออกพรรษาปีเดียวกัน รวมทั้งหมด ๓๓ บท มากพอที่จะรวมพิมพ์เป็นเล่มใหม่อีกเล่มหนึ่ง จึงได้มอบให้ชมรมกัลยาณธรรมจัดทำขึ้น ทั้งหมดนี้คือที่มาของ*ลำธารริมลานธรรม ๒*

ขอขอบคุณคุณหม่อมอัจฉรา กลิ่นสุวรรณ และมิตรสหายแห่งชมรมกัลยาณธรรม ที่ร่วมกันดำเนินการจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นมาอย่างประณีต โดยได้ทำประวัติย่อของครูบาอาจารย์ทุกรูปที่กล่าวถึงในหนังสือ พร้อมกับจัดหาภาพประกอบอย่างสวยงามไม่แพ้*ลำธารริมลานธรรม* เล่มแรก หวังว่าหนังสือเล่มนี้ไม่เพียงเป็นประโยชน์ต่อพระหนุ่มเณรน้อยที่หวังความเจริญงอกงามในเพศบรรพชิตเท่านั้น หากยังเป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจแก่บุคคลทั่วไปที่ปรารถนาความสุขและชีวิตที่ดีงามด้วย

พจนานันท์ ๑/๒๖

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕

คำนำของ ชมรมกัลยาณธรรม

ด้วยความประทับใจจาก *ลำธารริมลานธรรม เล่ม ๑*: รวมเกร็ดชีวิตและธรรมะของพระดีพระแท้ ซึ่งพระอาจารย์ไพศาล วิสาโล ได้รวบรวมเรื่องราวมาแล้วได้อย่างสนุกและมีสาระธรรม ทั้งเรื่องราวเกร็ดชีวิตแบบอย่างแห่งผู้ทรงศีลทรงธรรมที่ชวนอ่าน และเคล็ดลับการปฏิบัติพร้อมเกร็ดธรรมที่น่าประทับใจ น้อมนำมาปฏิบัติได้จริง ชมรมกัลยาณธรรมได้รับอนุญาตให้จัดพิมพ์แจกเป็นธรรมทานในงานแสดงธรรม-ปฏิบัติธรรมของชมรมฯ ครั้งที่ ๒๐ หนังสือเล่มนี้เป็นที่กล่าวขวัญถึง เพราะนี่ไม่ใช่ตำราปฏิบัติที่คร่ำเคร่ง แต่เป็นแง่มุมชีวิตต้นแบบพร้อมสอดแทรกเทคนิคคำสอนทางธรรมอย่างแยบยลชวนอ่าน

บัดนี้ ชมรมกัลยาณธรรมได้รับความไว้วางใจจากพระอาจารย์ ให้จัดพิมพ์ *ลำธารริมลานธรรม เล่ม ๒* ต่อไป ทั้งหมดในเล่มนี้เป็นบทความเกร็ดชีวิตและธรรมะของพระดีพระแท้หลากหลาย ที่ท่านเขียนเล่าลงในเฟซบุ๊ก ทุกๆ วันพระซึ่งมีแฟนคลับนร่ออ่านร่อถูกใจกันมากมาย เมื่อรวบรวมแล้วก็ได้นึกหาที่อัดแน่นด้วยสาระแห่งชีวิตที่มีรสชาติและเกร็ดทางธรรม (ดูเหมือนจะเข้มข้นกว่าเล่ม ๑ เสียอีก) ด้วยแบบฉบับการเล่าเรื่องตามลีลาเอกลักษณ์ที่สามารถอธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้อย่างงดงามของนักเขียนเจ้าของรางวัลศรีบูรพาและรางวัลนักเขียนอมตะที่มีผู้ติดตามอ่านผลงานของท่านมากมาย ลีลาชีวิตและเกร็ดธรรมะ

ของพระดีพระแท้ ที่ท่านเลือกสรรมา นับว่าหาอ่านหาฟังได้ยากยิ่ง อ่านจบแต่ละเรื่องแล้วต้อง...สาธู พร้อมเติมกำลังใจในธรรมให้อาจหาญ ซึ่งแม้ว่าทุกชีวิตต้นแบบที่ยกมาแล้วล้วนเป็นแบบอย่างของชีวิตแห่งธรรมจริงแท้ที่พิสูจน์ได้ แต่หากขาดลีลาสำนวนการนำเสนออย่างชวนอ่าน และการสรุปข้อธรรมให้ผู้อ่านฉุกคิดได้อย่างแยบคายเช่นนี้ก็คงขาดอรรถรสและความน่าสนใจลงไปไม่น้อย

นับว่าทุกท่านโชคดีและมีบุญที่พระอาจารย์ไพศาล วิสาโล เมตตาถ่ายทอดเกร็ดชีวิตและธรรมะของพระดีพระแท้ที่น่าสนใจให้เราได้ศึกษา เหมือนอาหารจานสำเร็จเปี่ยมคุณค่าประโยชน์ต่อสุขภาพที่ปรุงรสมาพอเหมาะ ไม่ต้องเสียเวลาแสวงหาวัตถุดิบจากที่มาหลายแห่งให้ลำบาก หากผู้อ่านได้พิจารณาใคร่ครวญธรรมแล้วน้อมนำมาเป็นกำลังใจในการปฏิบัติ ก็ย่อมสมเจตนาในความเหนื่อยยากที่พระอาจารย์ได้เมตตาสละเวลารวบรวมมา ขอขอบพระคุณ บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) อีกครั้ง ที่ได้อนุเคราะห์จัดพิมพ์เพื่อแจกเป็นธรรมทานในงานแสดงธรรม ครั้งที่ ๒๓ ของชมรมกัลยาณธรรม ๘ กรกฎาคม ศกนี้ จำนวน ๗,๐๐๐ เล่ม คณะผู้จัดทำขอนอบน้อมถวายงานธรรมนี้เพื่อเป็นพุทธบูชา และถวายเป็นอาภิวชิบูชาแด่ครูบาอาจารย์ทางธรรมทุกท่าน และหวังว่าท่านผู้อ่านจะอิมเอมใจกับอรรถรสและสาระในธรรมที่เลือกสรรมาแล้วนี้ทั่วกันทุกท่าน

ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ
ประธานชมรมกัลยาณธรรม

๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕

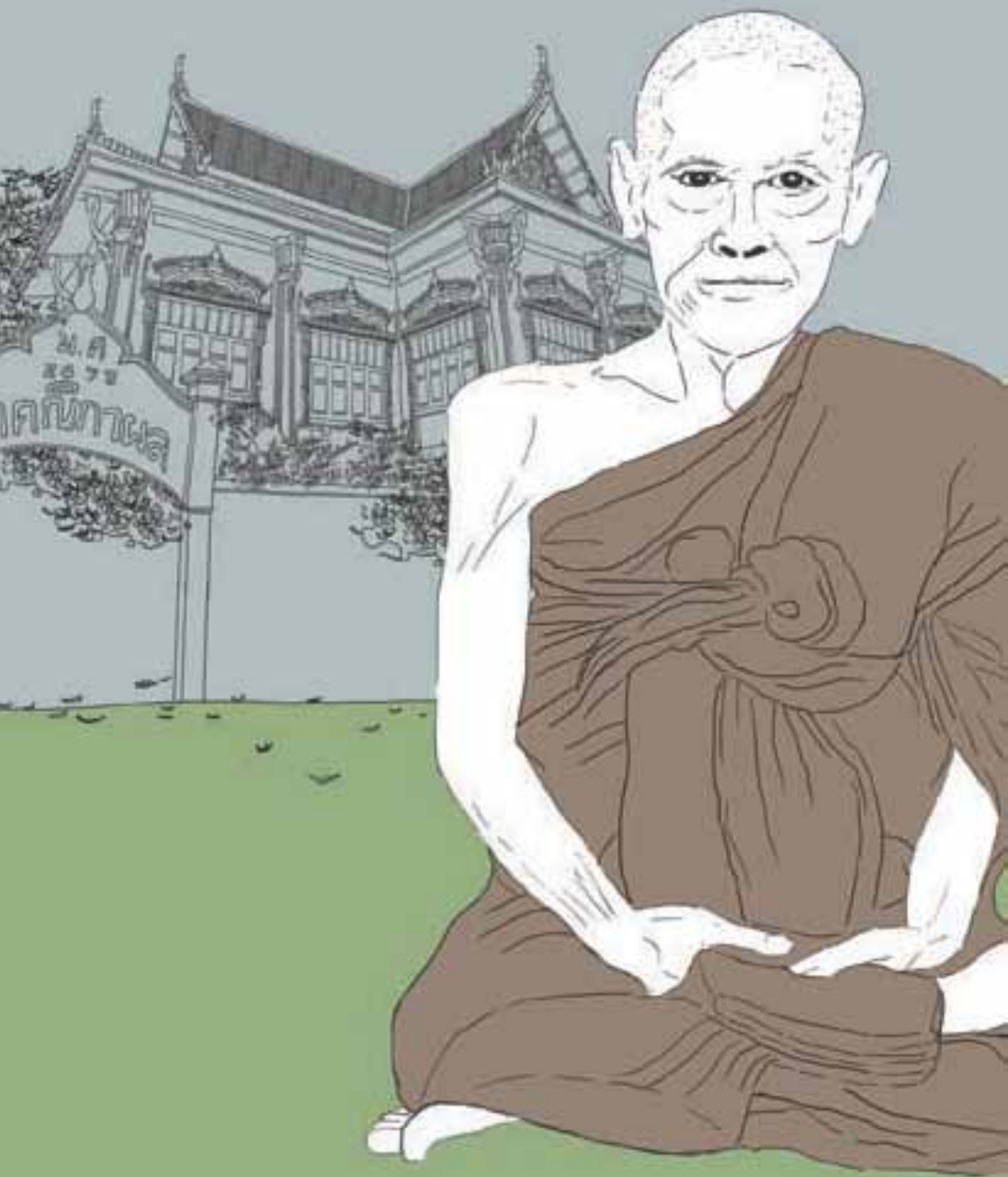

สารบัญ

- ๐๔ คำปรารภ
- ๑๑ บุญของยายแพง
- ๑๕ กายป่วย ใจไม่ป่วย
- ๑๙ อาจารย์ของหลวงพ่อพุทธ
- ๒๕ รวยกับช่วย
- ๓๑ สมานธิของหลวงพ่อชา
- ๓๕ หลวงปู่ขาวกับเด็กน้อย
- ๓๙ ธรรมนั้นมีอยู่ทุกหย่อมหญ้า
- ๔๕ ตายเป็นตาย
- ๕๑ นิ่งได้ ไม่หวั่นไหว
- ๕๗ ภาวนาที่ใจ
- ๖๓ ก่อนมาเป็นหลวงพ่อเทียน
- ๖๙ พระของชาวบ้าน ผู้นำของศาสนา
- ๗๕ สนุกป่วย
- ๗๙ ขุนเขาที่บางเบา
- ๘๕ เคล็ดลับของสมเด็จพระวันรัต
- ๙๑ ที่มีดีจริงหนอ

- ๙๕ ..... ปราชญ์ผู้สิ้นโดย
๙๙ ..... รวยบุญญาบารมี
๑๐๕ ..... ใจหนอใจ
๑๐๙ ..... น้ำมดต์ของหลวงพ่อกุศล
๑๑๓ ..... ถูกด่าแต่ไหน ก็ไม่ทุกข์
๑๑๗ ..... เมื่อหลวงพ่อดำรงตำแหน่ง
๑๒๑ ..... นาที่สุดท้ายของหลวงปู่เสาร์
๑๒๗ ..... บทพิสูจน์ของชายหนุ่ม
๑๓๓ ..... ถ้าเชื่อก็โง่
๑๓๗ ..... ทักท้วงความคิด
๑๔๑ ..... ผ้าซีริ้วห่อทอง
๑๔๗ ..... ให้ทำตัวเหมือนหมา
๑๕๑ ..... ที่ระลึกจากหญิงสาว
๑๕๕ ..... อมฤตธรรมจากเทวดา
๑๖๑ ..... สิ่งที่พึงเห็นด้วยใจ
๑๖๗ ..... วาระสุดท้ายของท่านพุทธทาสภิกขุ
๑๗๓ ..... ทะไลลามะ พระธรรมดา
๑๗๖ ..... ที่มาของเกร็ดชีวิต

บุญของ ยายแพง

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หรือ หลวงพ่อโต เป็นผู้ที่มีเมตตาสูงมาก ใครขออะไรจากท่าน มักจะไม่ผิดหวัง แม้แต่กัณฑ์เทศน์ ท่านก็ให้ใครต่อใครได้อย่างง่ายดาย ขณะเดียวกันท่านก็ไม่ค่อยถือตัวหรือติดในสมมติ ผู้คนจึงมองว่าท่านมีพฤติกรรมแปลกๆ ไม่เหมือนใคร หว่าท่านเป็น “พระบ้า” ก็มี

อย่างไรก็ตาม หากเป็นเรื่องความถูกต้องแล้ว ท่านเข้มแข็งมั่นคงมาก ไม่ยอมโอนอ่อนเลย แต่ก็มิใช่แข็งกระด้าง หากมีกุศโลบาย สมัยที่ท่านมีสมณศักดิ์เป็นพระเทพกวี ได้รับนิมนต์เข้าไปเทศน์ในจวนของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ซึ่งเป็นขุนนางที่มีอำนาจมากที่สุดในเวลานั้น แม้แต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงเกรงใจ

เมื่อท่านขึ้นธรรมาสน์ ให้ศีลเสร็จ ก็เริ่มแสดงพระธรรมเทศนา ระหว่างนั้นขุนนางที่รับใช้สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ รวมทั้งพวกที่มาจากหัวเมือง พวกกันหมอบกับพื้นฟังธรรมกันเป็นแถว ตรงข้ามกับสมเด็จพระเจ้าพระยาฯ กลับนั่งเอกเขนกอยู่บนเก้าอี้ ไขว่ห้าง รินน้ำชาฟังเทศน์

หลวงพ่อดิ่งจึงเทศน์ว่า “สัมมาวัชรินกินน้ำชา มิจจามอบกัมประนมมือ”

สมเด็จพระเจ้าพระยาฯ ได้ยินก็โมโห ลุกเข้าเรือนไปทันที ส่วนหลวงพ่อดิ่งก็ลงจากธรรมาสน์กลับวัดระฆัง ว่ากันว่าสมเด็จพระเจ้าพระยาฯ ชุ่นเคื่องท่านอยู่นาน

อีกคราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์เทศน์ฉลองวัดของยายแพ่ง ยายแพ่งผู้นี้เป็นแม่เลี้ยงที่ร่ำรวยจากน้ำพักน้ำแรงของโสเภณี เมื่อยายแพ่งมีอายุมากขึ้น อยากทำบุญครั้งใหญ่เพื่อลบลอยบาป จึงบริจาคเงินสร้างวัด ตั้งชื่อว่าวัดใหม่ยายแพ่ง เมื่อสร้างวัดเสร็จ ยายแพ่งดีใจมากที่สามารถสร้างวัดได้อย่างเศรษฐี แม่มีอาชีพเป็นแม่เลี้ยง

เมื่อหลวงพ่อดำขึ้นธรรมาสน์ ท่านได้เทศน์ให้ยายแพ่งฟัง
ต่อหน้าว่า

“ยายแพ่งสร้างวัดครั้งนี้ ได้ผลานิสงส์บกพร่อง ไม่เต็ม
เม็ดเต็มหน่วย เพราะเงินที่สร้างวัดเป็นเงินที่เกิดจากน้ำพักน้ำแรง
ของคนอื่น ที่ไม่ชอบด้วยธรรมนิยม ถ้าเปรียบอานิสงส์นี้ด้วยเงิน
เหรียญบาท ยายแพ่งก็ได้ไม่เต็มบาท จะได้สักสลึงเฟื้องเท่านั้น
นี่ว่าอย่างเกรงใจกันนะ”

สลึงเฟื้องนั้นเป็นจำนวนเท่ากับค่าตัวของหญิงโสเภณี
ในช่องยายแพ่ง

ใครฟังแล้วก็ขบใจ หัวเราะกันใหญ่ แต่ยายแพ่งไม่ช้า
ด้วยมีแต่ความขุ่นเคืองใจ แต่เมื่อเวลาผ่านไป ยายแพ่งก็เห็นจริง
ตามที่ท่านว่า จึงไม่โกรธเคืองท่านต่อไป

วัดใหม่ยายแพ่งต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดคณิกาผล เป็น
การยกย่องคณิกาอันเป็นที่มาของวัดนี้ ทุกวันนี้มีน้อยคนที่จะรู้ว่า
ยายแพ่งเป็นคนสร้างวัดนี้ 🌸

กายป่วย ใจไม่ป่วย

คราวหนึ่งหลวงปู่budดา ถาวโร ได้รับนิมนต์ไปฉันที่บ้านของโยมผู้หนึ่ง มีพระหลายรูปไปร่วมฉันด้วย พอฉันเสร็จไม่นานพระทุกรูปก็อาเจียนอย่างหนัก เนื่องจากอาหารเป็นพิษ อาเจียนเสร็จก็หมดแรง ส่วนเจ้าบ้านตกใจมากที่เกิดเหตุไม่คาดฝันขึ้น

เช้าวันนั้นพระทุกรูปล้มนอนเพราะหมดแรง คงเหลือแต่หลวงปู่budดาองค์เดียวที่ยังนั่งพูดคุยกับเจ้าของบ้านและญาติโยมทั้งหลาย ที่ท่านเองก็อาเจียนไม่น้อยกว่าพระรูปอื่น เวลาจะอาเจียนท่านก็ลากกระโถนจากใต้ที่นั่งออกมา พออาเจียนเสร็จท่านก็คุยต่อ ไม่ได้แสดงอาการอ่อนเพลียแต่อย่างใด

ภายหลังได้มีผู้ถามหลวงปู่budดาว่า หลวงพ่อไม่เป็นอะไรหรือ จึงนั่งคุยกับญาติโยมเหมือนกับว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้น

หลวงปู่ดุดาตอบว่า เจ้าภาพเขามีความทุกข์ใจที่นำอาหาร เป็นพืชมามากถวายพระ ท่านเลยนั่งคุยให้เขาคลายทุกข์ใจ ท่านยัง กล่าวต่อว่า “ร่างกายเรานี้มันลึกลับแต่ที่ท่านั้น ธาตุ ๔ มันถูกยา เมฆ ยาเบื่อ มันก็แสดงอาการต่างๆ นานา ส่วนจิตใจมันไม่ได้ถูก ก็ เลยไม่เป็นอะไร เหตุเพราะกายกับใจมันคนละเรื่อง รวมกันไม่ได้”

อีกคราวหนึ่งท่านต้องเข้าโรงพยาบาลเพื่อผ่าตัดนิ้ว หลัง จากผ่าตัดเสร็จ หลวงปู่ก็พูดว่า “ค่อยยังชั่วแล้ว ไม่เป็นไรแล้ว” แพทย์และพยาบาลพากันแปลกใจ ถามหลวงปู่ว่า ท่านไม่รู้รู้สึกเจ็บ เลยหรือ คนอื่นผ่าตัดน้อยกว่าหลวงปู่ ยังแสดงอาการเจ็บปวด มากกว่า หลวงปู่ทำอะไรถึงไม่เจ็บ

หลวงปู่ตอบว่า “ร่างกายของหลวงปู่ก็เหมือนกัน ทำไมมัน จะไม่เจ็บ แต่จิตใจต่างหากที่ไม่ได้เจ็บป่วยไปกับร่างกายด้วยเท่านั้น”

ความเจ็บป่วยเป็นเรื่องของกาย แต่แทนที่จะเห็นว่ากาย ป่วยหรือกายเจ็บ เรามักจะทีกทักหรือสำคัญมันหมายความว่า “กูป่วย” หรือ “กูเจ็บ” ความป่วยจึงลามไปถึงใจ หาไม่ก็ไปยึดติดถือมั่น กับความเจ็บปวด ใจจึงปวดไปด้วย หลวงปู่ดุดาเป็นผู้มีปัญญา

ท่านเห็นว่าความเจ็บป่วยเป็นเรื่องธรรมดา ใจจึงไม่ทุกข์ร้อนไปด้วย แม้จะมีทุกขเวทนาเกิดขึ้น ก็เพียงแต่รู้เฉยๆ ไม่ยึดติดถือมั่นกับทุกขเวทนานั้น ใจจึงโปร่งเบาสุขสบาย 🌿

หลวงปู่บุดดา ถาวโร

วัดกลางชูศรีเจริญสุข อ. บางระจัน จ. สิงห์บุรี

นามเดิม บุดดา มงคลทอง กำเนิด วันที่ ๕ มกราคม ๒๔๓๗

สถานที่เกิด อ. โคกสำโรง จ. ลพบุรี

อุปสมบท ณ วัดเนินยาว อ. บ้านหมี่ จ. ลพบุรี

เมื่อ ๑๕ เมษายน ๒๔๖๕ โดยมีพระครูธรรมขันธ์สุนทร

เป็นพระอุปัชฌาย์

มรณภาพ ๑๒ มกราคม ๒๕๓๗ สิริอายุ ๑๐๐ ปี ๗๒ พรรษา

หลวงปู่บุดดาบวชเมื่ออายุ ๒๘ ปี ได้รับฉายาว่า “ถาวโรภิกขุ” ท่านเป็นพระภิกษุที่เคร่งครัดยิ่ง ถืออุตุงควัตร ครองผ้าสามผืนเป็นวัตร ชีวิตเป็นอยู่เรียบง่ายทุกอย่างพอดีหมด หลวงปู่ได้ทุ่มเทชีวิตให้แก่การปฏิบัติธรรม ชนิดเอาชีวิตเป็นประกัน เดิมพันด้วยความตายและความสำเร็จ นับเป็นพระเถระที่มีคุณธรรมและมีพรชามาก

ท่านได้มีโอกาสพบ และสนทนาธรรมกับพระปฏิบัติหลายรูป อาทิเช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต, ครูบาศรีวิชัย, ท่านเจ้าคุณนรรัตนราชมานิต เป็นต้น นอกจากนั้นท่านยังได้รับความนับถือจากพระเถระจารย์ ผู้ทรงคุณธรรมหลายรูป เช่น ครูบาพรหมมา พรหมจกโก, หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี, หลวงปู่สิม พุทธาจารย์, ท่านพุทธทาสภิกขุ เป็นต้น ซึ่งย่อมเป็นการแสดงให้เห็นถึงภูมิรู้ ภูมิธรรม และคุณธรรมอันสูงส่งของหลวงปู่ได้เป็นอย่างดี

อาจารย์ของ หลวงพ่อพุธ

หลวงพ่อพุธ ฐานิโย เป็นพระสุปฏิปันโน ที่ได้รับการยกย่องนับถืออย่างกว้างขวาง ท่านเป็นศิษย์รุ่นสุดท้ายที่จัดว่าเป็นเพชรน้ำเอกของหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล ซึ่งเป็นพระอาจารย์ใหญ่ด้านกรรมฐานของภาคอีสาน ท่านเป็นชาวสระบุรีโดยกำเนิด แต่ไปศึกษาปฏิบัติจนเจริญงอกงามในทางธรรมที่ภาคอีสาน โดยบรรพชาเป็นสามเณรที่ จ. อุบลราชธานี หลังจากอุปสมบทแล้วท่านได้ใช้ชีวิตส่วนใหญ่ในภาคอีสาน ต่อมาได้เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าสาละวัน จ. นครราชสีมา จวบจนละสังขารเมื่อปี ๒๕๕๒ สิริอายุได้ ๗๘ ปี พรรษา ๕๗

ท่านเป็นผู้ที่ใฝ่ในการขัดเกลาตน มีเรื่องเล่าว่าเมื่อครั้งท่านยังเป็นพระหนุ่ม วันหนึ่งขณะที่ท่านกำลังบิณฑบาตอยู่ เห็นแม่กับลูกวัยห้าขวบรอใส่บาตร ท่านจึงเดินเข้าไปหา พอจวนถึงเด็กน้อยก็ร้องขึ้นเสียงดังว่า “มิ่งบ่แม่่นพระดอก มิ่งบ่แม่่นพระดอก” (มิ่งไม่ใช่พระหรอก มิ่งไม่ใช่พระหรอก)

พอท่านได้ยิน ก็รู้สึกไม่พอใจขึ้นมาทันที แต่แล้วท่านก็ได้
คิดขึ้นมาว่า

“เออ จริงของมัน เราไม่ใช่พระหรอก ถ้าเราเป็นพระ เรา
ต้องไม่โกรธชิว”

พอคิดได้เช่นนั้น ความโกรธก็ดับวูบ ท่านเดินไปปรับบาตร
ด้วยอาการปกติ

นอกจากจะไม่โกรธแล้ว ท่านยังถือว่าเด็กคนนั้นเป็น
“อาจารย์” ของท่านด้วย เพราะทำให้ท่านได้เห็นอารมณ์ความรู้สึก
ของตนเอง อีกทั้งยังทำให้ท่านรู้ว่าต้องฝึกปฏิบัติต่อไป

อันที่จริงวันนั้นท่านเจอ “อาจารย์” ไล่ๆ กันถึงสองคน
กล่าวคือ พอท่านเดินต่อไปอีกหน่อย ก็มีผู้หญิงขับมอเตอร์ไซด์
สวนมา บังเอิญเธอเสียหลัก จึงทิ้งรถ แล้วกระโจนเข้ากอดท่าน
อย่างเต็มที่ แต่แทนที่ท่านจะโกรธหญิงผู้นั้น ท่านกลับมาดูที่ใจ
ของตนทันที จึงไม่มีอารมณ์กระเพื่อมไหว

ส่วนผู้หญิงคนนั้น พอรู้ว่าถูกเนื้อต้องตัวท่าน ก็รีบกราบขอโทษท่านทันที แต่หลวงพ่อก็ไม่ถือสา บอกเธอว่า ไม่เป็นไรหรอก หลวงพ่อกำลังสำรวมจิตของตัวเองอยู่

ท่านบอกว่า ผู้หญิงคนนั้นก็ เป็น “อาจารย์” ของท่านเหมือนกัน คือมาทดสอบสติของท่าน

ธรรมดาของคนเราเมื่อมีสิ่งไม่ดีมากระทบ ไม่ว่าจะทางตา หู จมูก ลิ้น และกาย ย่อมตอบโต้ออกไปทางวาจาและการกระทำทันที หากไม่สั่งจิตพุ่งไปยังสิ่งนั้นด้วยความโกรธ แต่ผู้เป็นบัณฑิตย่อมหันมาดูใจของตนก่อนที่จะส่งจิตออกนอก ทำให้ไม่ตกเป็นทาสของอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นอกุศล กายและวาจาจึงเป็นปกติ ไม่ก่อความทุกข์แก่ตนเองหรือสร้างปัญหาเพิ่มขึ้น

ใช้แต่เท่านั้น ผู้เป็นบัณฑิตยังรู้จักหาประโยชน์จากทุกสิ่งที่เกิดขึ้นกับตน แม้เกิดเหตุที่ไม่พึงประสงค์ ก็ยังสามารถเรียนรู้จากสิ่งนั้น ทุกอย่างหรือทุกคนจึงสามารถเป็นอาจารย์ของตนได้

หลวงพ่อบุชคือแบบอย่างแห่งบัณฑิตที่สาธุชนพึงศึกษา 🌸

หลวงพ่อพุทธ ธานีโย

วัดป่าสาละวัน อ. เมือง จ. นครราชสีมา

นามเดิม พุฒ อินทรหา กำเนิด วันพุธที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๔
สถานที่เกิด หมู่บ้านชนบท ต. หอนงหญ้าแข่ง อ. หอนงโดน จ. สระบุรี
อุปสมบท ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๕
ท่านเจ้าคุณพระปัญญาพิศาลเถระ (หนู) เป็นพระอุปัชฌาย์
สมณศักดิ์ พระราชสังวรญาณ
มรณภาพ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๔๒ สิริอายุ ๗๗ ปี

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๙ ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดอินทร์สุวรรณ
จ. สกลนคร ได้รับเมตตาให้ได้ศึกษาทางด้านปริยัติธรรม ในพรรษาแรกท่าน
สอบได้นักธรรมชั้นตรี ได้อุปสมบทเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ณ วัดปทุมวนาราม
กรุงเทพฯ ระหว่างนั้นท่านได้เกิดอาพาธหนัก ท่านพระอาจารย์ฝั้น อาจาโร
ได้สอนให้ท่านตั้งใจเพ่งอาการ ๓๒ โดยให้พิจารณาถึงความตายให้มากที่สุด
และสอนท่านเสมอว่า “สมาธินั้นมีอยู่ในตัวของเรายอยู่แล้ว แต่เรามักไม่ได้นำ
เอาออกมาใช้ฝึกฝนให้เป็นประโยชน์”

ท่านเป็นพระเถระจารย์ผู้ทำประโยชน์แก่พระศาสนาและประชาชนมาก
เป็นผู้ยินดีเอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนธรรมะด้วยเมตตา ทั้งเป็นผู้ปฏิบัติ
สำรวมตนในพระธรรมวินัย เป็นแบบอย่างอันดีมาโดยตลอด

ท่านอาพาธด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลืองที่บริเวณลำคอ มรณภาพ ณ
โรงพยาบาลมหาราช จ. นครราชสีมา เมื่อ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๔๒

ทะเลลามะ

สมเด็จพระแทนชิน เกียตโซ ทะเลลามะ องค์ที่ ๑๔ แห่งทิเบต

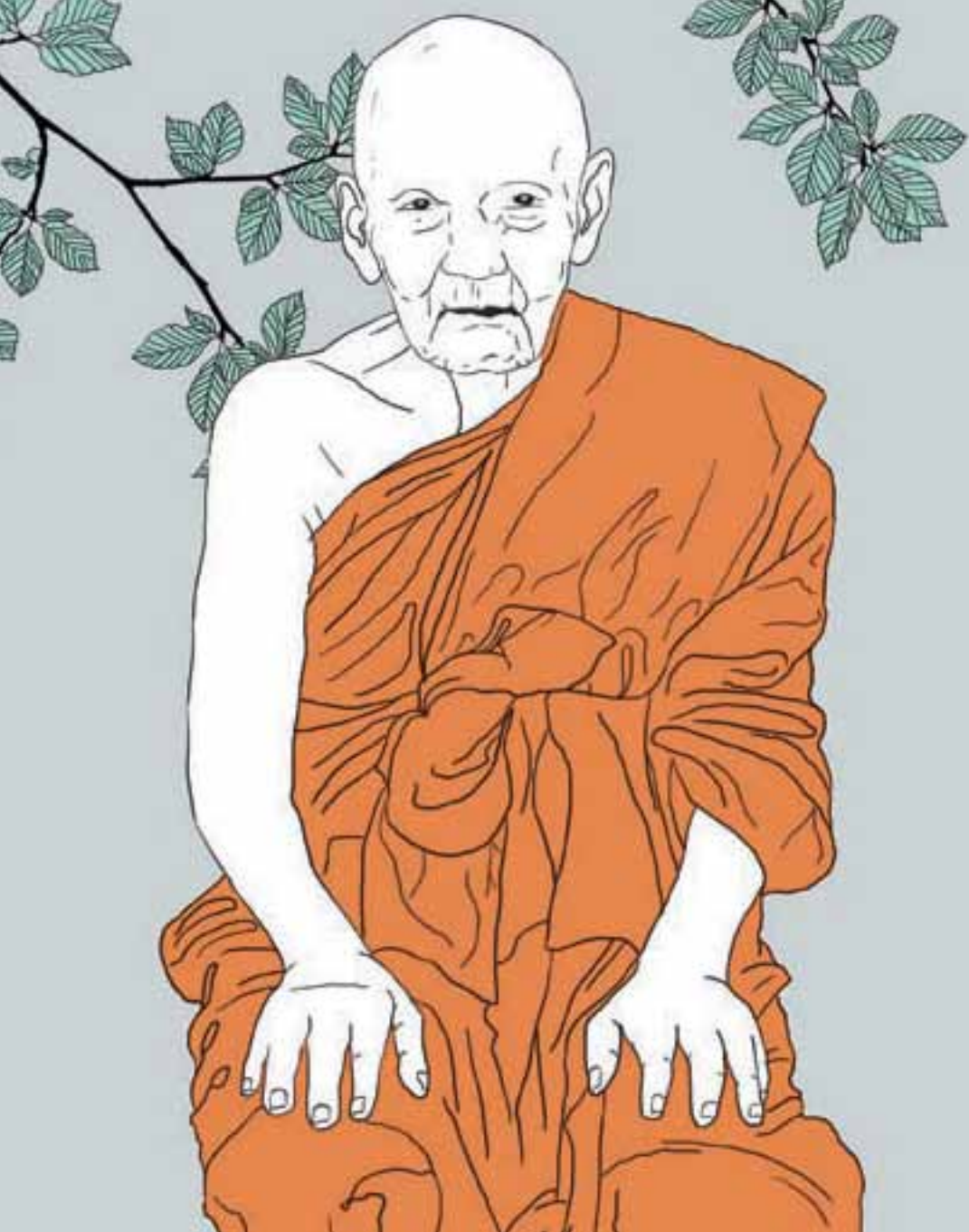
ประสูติ ๖ กรกฎาคม ๒๔๗๘ เมืองตักเซอร์
ทางตะวันออกเฉียงเหนือของทิเบต
พระนามเต็ม จัมเพล นาวัง ลบซัง เยเซ แทนชิน เกียตโซ
ครองราชย์ ทรงขึ้นครองราชย์เป็นผู้นำทิเบต
เมื่อ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๓ พระชนมายุ ๕ พรรษา
การศึกษา ทรงจบปริญญาเอกปรัชญาของทิเบต
ชื่อ เกเช ลารามปา (GesheLharampa Degree)

หลังได้รับเลือกเป็นผู้นำของทิเบตตั้งแต่พระชนมายุ ๒ พรรษาและเริ่มศึกษาเล่าเรียน ๔ ปีต่อมา ทะเลลามะได้รับตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองเป็นผู้นำทิเบตอย่างสมบูรณ์เมื่อมีพระชนมายุ ๑๕ พรรษา ซึ่งเป็นปีเดียวกับกองทัพจีนเข้ายึดครองทิเบต ต่อมาเมื่อเกิดเหตุชาวทิเบตลุกขึ้นประท้วงจีนครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒ ที่กรุงลาซา จึงทรงลี้ภัยไปยังประเทศอินเดีย ก่อตั้งรัฐบาลทิเบตพลัดถิ่นที่เมืองธรรมศาลา และบรรเทาทุกข์ให้ชาวทิเบตทั้งในประเทศและทั่วโลก

ท่านได้รับการยอมรับจากชาวโลกในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณที่เปี่ยมด้วยความกรุณา ทรงได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ตลอดจนรางวัลและปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์มากมาย ทะเลลามะตรัสเสมอว่า “ข้าพเจ้าเป็นเพียงพระสงฆ์ธรรมดา ไม่มีอะไรมากกว่านี้และน้อยกว่านี้” (อ่านเรื่องหน้า ๑๗๓)

ร่ายกับชวย

หลวงปู่ดู พรหมปญฺโธ เป็นพระมหาเถระที่มีลูกศิษย์
ลูกหาทั่วประเทศ ไม่จำเพาะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเป็น
บ้านเกิดและที่ตั้งของวัดสะแก อันเป็นสถานพำนักของท่านเท่านั้น

ตอนที่ท่านแรกบวช ท่านมิได้ปรารถนามรรคผลนิพพาน
แต่อย่างใด หากต้องการเรียนรู้วิชาคงกระพันชาตรีและเวทมนต์
คาถา เพื่อสีกออกไปแก้แค้นโจรที่ปล้นบ้านโยมพ่อโยมแม่ของ
ท่านถึงสองครั้งสองครา แต่ต่อมาท่านได้คิด นึกสลดสังเวชใจ
ที่ปล่อยให้ความอหิวาตพยาบาทครอบงำจิตใจนานนับสิบปี ในที่สุด
ท่านได้ตั้งจิตอธิษฐานกรรมแก่คนเหล่านั้น แล้วมุ่งเจริญสมณธรรม
อย่างจริงจัง

ในวัยฉกรรจ์ท่านได้เดินธุดงค์ติดต่อกันเป็นเวลาหลายปี จนในที่สุดได้มาพำนักที่วัดสะแก นับแต่นั้นก็ได้เป็นที่พึ่งทางใจแก่ญาติโยมมาโดยตลอด ต่อมาราวๆ ปี ๒๔๙๐ คือเมื่ออายุได้ ๔๓ ปี ท่านตัดสินใจไม่รับภิกษุณิมนต์นอกวัด ใครที่ตั้งใจมากกราบนมัสการหรือฟังธรรมจากท่าน แม้จะเดินทางไกลเพียงใด ก็ไม่ผิดหวังเลย เพราะเมื่อมาถึงวัดสะแก จะเห็นท่านนั่งรับแขกหน้ากุฏิตั้งแต่เช้าจรดค่ำ แม้กระทั่งเมื่อท่านชราภาพมากแล้ว มีลูกศิษย์จัดทำป้ายกำหนดเวลารับแขกเพื่อถนอมสุขภาพของท่าน แต่ไม่นานท่านก็ให้นำป้ายออกไปด้วยความเมตตาที่ท่านมีต่อญาติโยมทั้งหลายนั่นเอง

ท่านมีวิธีสอนธรรมะแก่ญาติโยมอย่างแยบคาย คราวหนึ่งมีศิษย์มากกราบท่านโดยพาเพื่อนซึ่งเป็นนักเลงเหล้าตามมาด้วย เมื่อสนทนากับหลวงปู่ได้พักหนึ่ง ศิษย์ผู้นั้นได้ชักชวนเพื่อนให้สมาทานศีลห้า พร้อมกับทำสมาธิภาวนา นักเลงเหล้าผู้นั้นแย้งต่อหน้าหลวงปู่ว่า “จะให้ผมสมาทานศีลและปฏิบัติได้ยังไง ก็ผมยังกินเหล้าเมายาอยู่นี่ครับ” หลวงปู่ดูแทนที่จะคาดคั้นหรือคะยั้นคะยอเขา กลับตอบว่า “เอ็งจะกินก็กินไปซิ ข้าไม่ว่า แต่ให้เอ็งปฏิบัติให้ช้าวันละห้านาทีก็พอ” ชายผู้นั้นเห็นว่านั่งสมาธิแคว้นละห้านาทีไม่ใช่เรื่องยาก จึงรับคำหลวงปู่

นับแต่วันนั้นเขาก็นั่งสมาธิอย่างสม่ำเสมอตามที่รับปากเอาไว้ ไม่ขาดแม้แต่วันเดียว บางวันถึงกับงดกินเหล้ากับเพื่อนๆ เพราะได้เวลาปฏิบัติพอดี เมื่อได้สัมผัสกับความสงบจากสมาธิ ภาวนาเขาก็มีความสุข จึงโยยหาเหล้าน้อยลง จนในที่สุดก็เลิกเหล้าไปโดยไม่รู้ตัว หลังจากนั้นไม่นานเขาก็ละชีวิตทางโลกอุปสมบทเป็นพระภิกษุและมุ่งมั่นกับการปฏิบัติธรรม

หลวงปู่รู้ดีว่าการขอร้องให้เขาเลิกเหล้านั้นเป็นเรื่องยาก ดังนั้นแทนที่ท่านจะห้ามเขากินเหล้า ท่านกลับขอให้เขาทำสิ่งที่ง่ายกว่านั้น คือนั่งสมาธิแคว้นละห้านาที ท่านรู้ดีว่าใครที่ทำสมาธิภาวนาทุกวันแม้จะไม่กี่นาที ไม่นานก็จะเห็นอานิสงส์ของการปฏิบัติ และปฏิบัตินานขึ้นเอง จนเลิกเหล้าได้ในที่สุด

อีกคราวหนึ่งมีชาวบ้านซึ่งมีอาชีพหาลามานมัสการท่าน ก่อนกลับท่านขอให้เขาสมาทานศีล ๕ เขารู้สึกลำบากใจ จึงกราบเรียนท่านว่า “ผมไม่กล้าสมาทานศีลห้า เพราะรู้ว่าประเดี๋ยวต้องไปจับปลา จับกุ้ง มันเป็นอาชีพของผมครับ”

หลวงปู่ตอบเขาว่า “แกจะรู้หรือว่าแกจะตายเมื่อไหร่ ไม่แน่

ว่าแกเดินออกไปจากกุฏิเช้าแล้ว อาจณุกงักตายเสียกลางทาง
ก่อนไปจับปลา จับกุ้งก็ได้ เพราะฉะนั้นเมื่อตอนนี่แกยังไม่ได้
ทำบาปกรรมอะไร ยังไงๆ ก็ให้มีศีลไว้ก่อน” แล้วท่านก็พูดต่อ
ว่า “ถึงจะมีศีลขาดก็ยิ่งดีกว่าไม่มีศีล”

หลวงปู่ไม่ได้บอกให้เขาเลิกอาชีพหาปลา แต่ให้มีศีลเป็น
หลักของชีวิต แม้จะทำได้บ้างไม่ได้บ้างก็ยิ่งดีกว่าไม่มีหลักไว้เลย
คำชี้แจงของท่านทำให้ชายผู้นั้นยอมสมทานศีลห้าในที่สุด

ท่านมีวิธีดึงหรือเตือนที่แยบคาย คราวหนึ่งมีชายผู้หนึ่ง
มาขอเช่าพระอุปัชฌาย์ที่วัดเพื่อนำไปบูชา เขาให้เหตุผลว่า บูชาแล้ว
จะได้รวย เมื่อเขามากราบหลวงปู่ดู ท่านก็เปรยขึ้นมาว่า “รวยกับ
ชวย มันใกล้ๆ กันนะ”

เพื่อนของชายผู้นั้นจึงถามท่านว่า “ใกล้กันยังไงครับ”

“มันออกเสียงคล้ายกัน” ท่านตอบ

สักครู่ท่านก็ขยายความว่า “จะเอารวยนะ จะหาขายังไงก็
ทุกข์ จะรักษามันก็ทุกข์ หหมดไปก็ทุกข์อีก กลัวคนจะจีจะปล้น ไป
คิดดูเถอะ มันไม่จบเห่หรอก มีแต่เรื่องยุ่ง เอาดี ดีกว่า”

ถึงรายก็ยังทุกข์ ความดีหรือธรรมะต่างหากที่ช่วยให้
พ้นทุกข์ได้ 🙏

หลวงปู่จู้ พรหมปณฺโณ

วัดสะแก ต. หนอง อ. อุทัย จ. พระนครศรีอยุธยา

กำเนิด ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๔๗

สถานที่เกิด บ้านข้าวเม่า อ. อุทัย จ. พระนครศรีอยุธยา

อุปสมบท ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๖๘ ณ วัดสะแก ต. หนอง อ. อุทัย

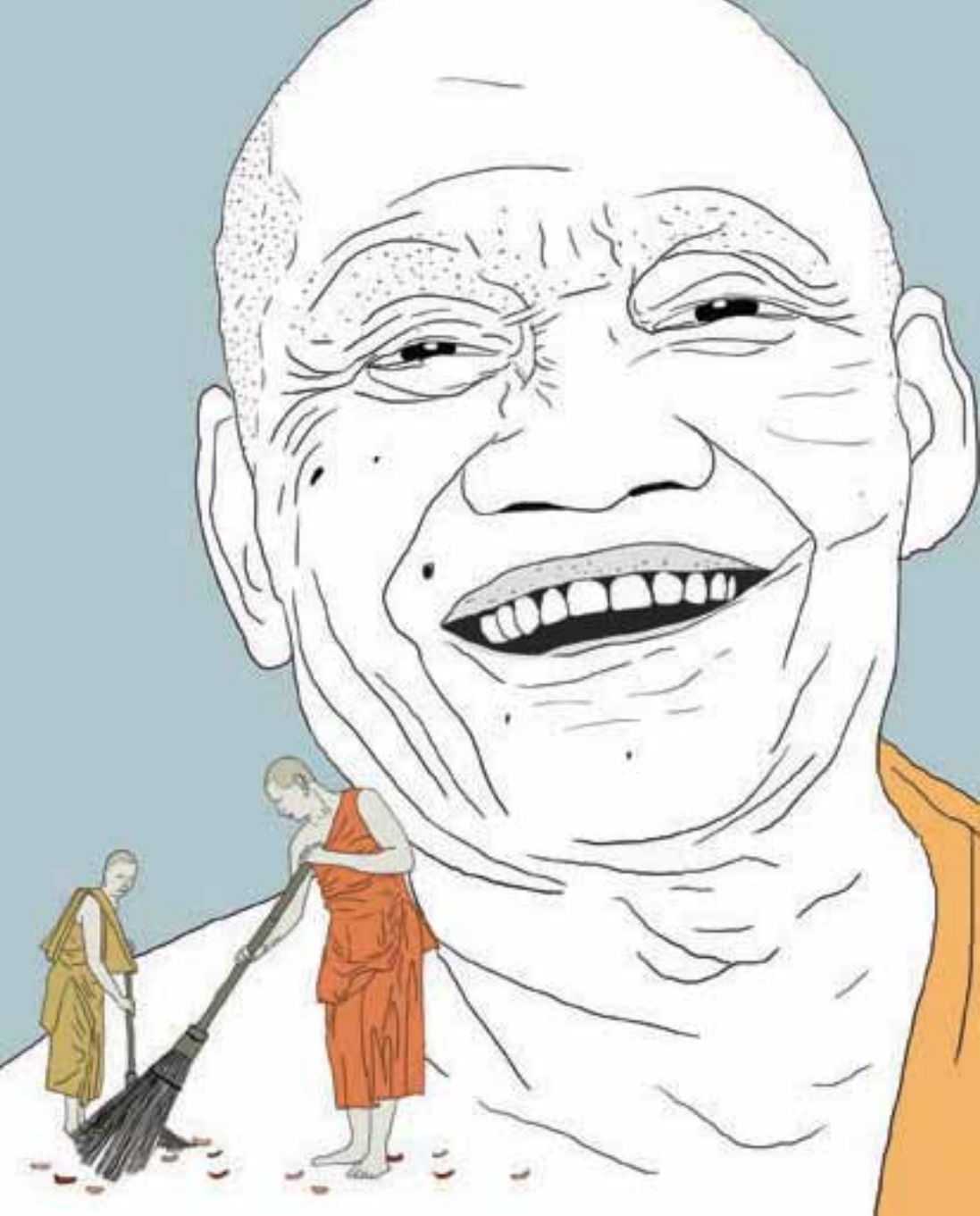
มรณภาพ พุทธที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๓๓

สิริอายุ ๘๕ ปี ๘ เดือน ๖๕ พรรษา

ท่านกำพร้าตั้งแต่วัยเยาว์ อาศัยอยู่กับยายและพี่สาว ได้ศึกษาเล่าเรียนที่วัดกลางคลองสระบัว วัดประตูทรงธรรม และวัดนิเวศธรรมประวัติ ครั้นอายุได้ ๒๑ ปี ก็ได้บรรพชาอุปสมบท ในพรรษาแรกๆ ได้ศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดประตูทรงธรรม ในด้านการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ท่านได้ศึกษากับหลวงพ่อกั่น วัดพระญาติการาม ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ และหลวงพ่อกาซึ่งเป็นศิษย์องค์สำคัญของหลวงพ่อกั่น

ประมาณปลายปี ๒๕๓๒ ท่านพูดถึงการละสังขารอย่างบ่อยครั้ง ซึ่งท่านได้ใช้หลักธรรมขันติ คือความอดทนอดกลั้น ระวังทุกขเวทนาที่เกิดขึ้นจากโรคภัย จิตของท่านยังทรงความเป็นปกติสงบเย็น จนกระทั่งคืนวันอังคารที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๓ ท่านพูดหนักแน่นว่า “ข้าจะไปแล้วนะ” และกล่าวปัจฉิมโอวาทย้ำให้ทุกคนตั้งอยู่ในความไม่ประมาท “ถึงอย่างไรก็ขอให้อย่าได้ละทิ้งการปฏิบัติ ได้ชื่อว่าเป็นนักปฏิบัติ ก็เหมือนนักมวย ขึ้นเวทีแล้วต้องชก อย่ามัวแต่ตั้งท่า เงอะๆ งะๆ”

หลังจากนั้นท่านก็กลับเข้ากุฏิ และละสังขารไปด้วยอาการสงบด้วยโรคหัวใจ

สมาธิของ หลวงพ่ocha

บ่อยครั้งที่ญาติโยมมากราบหลวงพ่ocha สุภทฺโท เพียงเพราะอยากได้ “ของดี” เช่น วัตถุมงคล หรือไม่ก็อยากฟังเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ ชาตินี้ชาติหน้า ฯลฯ บางคนก็หวังเพียงแค่ออยากได้ “บุญ” ที่มากกราบท่าน แต่หลวงพ่ochaมักให้ธรรมแก่เขาไป รวมทั้งชวนเขาทำสมาธิภาวนาด้วย

แต่หลายคนก็ไม่สนใจ เหตุผลหนึ่งที่คนมักอ้างกันก็คือ “ไม่มีเวลา”

“แล้วมีเวลาหายใจหรือเปล่าล่ะ” ท่านถามเขากลับไป

ถ้ามีเวลาหายใจก็ย่อมต้องมีเวลาทำสมาธิภาวนาเพราะ เป็นเรื่องเดียวกัน อันที่จริงการหายใจนั้นไม่ใช่เรื่องเสียเวลาเลย เพราะเราทำตลอดเวลาที่ทำงานอื่นอยู่แล้ว ฉะนั้นใครก็ตามที่สมาธิ ภาวนา โดยเฉพาะการเจริญสติ ก็เป็นสิ่งที่เราสามารถทำพร้อมไป กับงานอื่นได้ ไม่จำเป็นต้องหาเวลาเฉพาะสำหรับกิจด้านนี้

นั่นเป็นเหตุผลข้อหนึ่งว่า แม้หลวงพ่อก็ให้ความสำคัญ กับสมาธิภาวนา แต่กิจวัตรอย่างหนึ่งของวัดหนองป่าพงก็คือ การทำงานร่วมกัน ไม่เว้นแม้แต่การใช้แรงงาน คราวหนึ่งขณะที่ พระเถรทั้งวัดกำลังขนดินขึ้นไปใส่สนามหญ้ารอบโบสถ์ โดยมี หลวงพ่อยืนสั่งงานอยู่ มีหนุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งเดินมาเห็นเข้า จึงมา ยืนดูอยู่ใกล้ แต่กิริยาท่าทางไม่ค่อยสุภาพอ่อนน้อมเท่าไรนัก มีคนหนึ่งถามท่านหัวนๆ ว่า

“ทำไมท่านไม่พาพระเถรนั่งสมาธิ ชอบพาทำงานอยู่เรื่อย”

“นั่งมากมันขี้ไม่ออกวะ” คือคำตอบของหลวงพ่อ

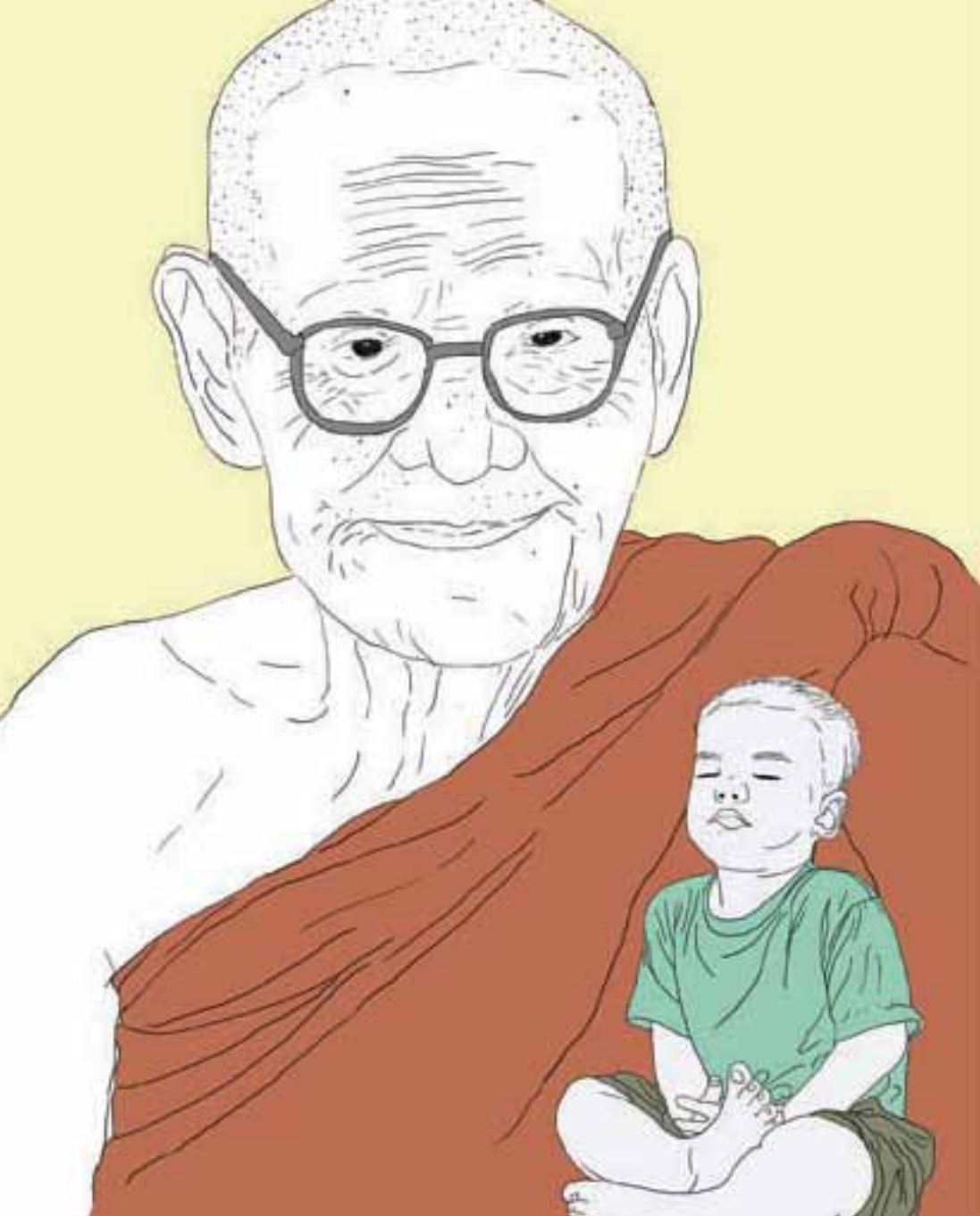

วัยรุ่นกลุ่มนั้นรู้สึกงุนงงต่อคำตอบของท่าน แล้วท่านก็ยก
ไม้เท้าชี้ไปยังชายหนุ่มผู้นั้นก่อนที่จะพูดต่อว่า

“ที่ภูคนั้น นั่งอย่างเดียวกั้ไม่ใช่ เดินอย่างเดียวกั้ไม่ใช่ ต้อง
นั่งบ้าง ทำประโยชน์บ้าง และทำความรู้ความเห็นให้ถูกต้องไป
ทุกเวลาหาที อย่างนี้จึงจะถูก กลับไปเรียนมาใหม่ นี่ยังอ่อนอยู่
มาก เรื่องการปฏิบัตินี้ถ้าไม่รู้จริง อย่าพูด มันจะขายชื่อหน้า
ตัวเอง”

สมาธิภาวนาไม่ได้หมายถึงการนั่งหลับตาอยู่คนเดียว แต่
หมายถึงการฝึกอบรมจิตให้สงบงาม มีสติ สมาธิ เมตตา และ
ปัญญา เป็นต้น ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ทำอะไร ก็ล้วนเป็นโอกาสสำหรับ
การฝึกอบรมจิตทั้งสิ้น หากไม่เข้าใจแก่นแท้ของสมาธิภาวนาก็
ย่อมคิดไม่ต่างจากวัยรุ่นกลุ่มนี้ 🌿

หลวงปู่ขาว กับเด็กน้อย

หลวงปู่ขาว อนาลโย เป็นวิปัสสนาจารย์สายหลวงปู่มั่น
ภุริทตฺโต ที่มีลูกศิษย์ลูกหานับถือมาก โดยเฉพาะในภาคอีสาน
ท่านเป็นพระที่เด็ดเดี่ยวมั่นคงในสมาธิภาวนาจนเป็นที่เลื่องลือ
ขจรหือยกันท่านก็เปี่ยมไปด้วยเมตตาอย่างมาก

มีเรื่องเล่าว่าคราวหนึ่ง แม่พาเด็กสามขวบมาถวายอาหาร
เข้าให้หลวงปู่ขาว ในบาตรของหลวงปู่มีเงาะซึ่งปอกเปลือก
เรียบร้อยแล้วอยู่ใกล้ๆ เด็กไม่เคยเห็นเงาะ ก็สนใจเพราะมันขาว
น่ากินดี

หลวงปู่จึงถามเด็กน้อยว่าอยากกินหรือเปล่า ถ้าอยากกิน ต้องแลกกันนะ เด็กตอบประสาซื่อว่า อยากกิน แล้วถามว่าอยากกินต้องทำอะไร

หลวงปู่บอกให้นั่งสมาธิ เด็กถามว่านั่งสมาธิทำอะไร หลวงปู่จึงแนะว่า ให้นั่งขัดสมาธิ ขาขวาทับขาซ้าย มือขวาทับมือซ้าย หลับตา แล้วภาวนาไปด้วย เด็กน้อยถามต่อว่าภาวนาอย่างไร หลวงปู่เขาก็บอกว่าให้ภาวนาว่า “หมากเงาะ” (ภาษาอีสานเรียก ลูกเงาะว่าหมากเงาะ)

เด็กก็ทำตาม ทีแรกเด็กนั่งไปก็เสียวริมฝีปากไปด้วยเพราะอยากกินมาก แต่พอนั่งสมาธิไปสักพัก จิตก็รวมเป็นหนึ่ง รู้สึกสบาย เพราะว่าจิตไปอยู่ที่คำว่าหมากเงาะๆ เด็กรู้สึกสงบเป็นอย่างยิ่ง

ไม่นานเด็กก็ได้ยินเสียงระฆัง พอเปิดตาขึ้นมาปรากฏว่า ไม่มีใครอยู่ในศาลาแล้ว มีแต่หลวงปู่เขากำลังนั่งสมาธิอยู่ด้วย ปรากฏว่าตอนนั้นเป็นเวลาบ่ายสามแล้ว เป็นเวลาที่พระจะต้องออกมาทำกิจส่วนรวม

วันนั้นเด็กน้อยนั่งสมาธินานถึงเจ็ดชั่วโมง ทั้งๆ ที่ไม่เคย
นั่งสมาธิมาก่อน และไม่ได้สนใจสมาธิด้วย สนใจอย่างเดียวคือ
“หมากงะาะ”

หลวงปู่ขาวทราบดีว่า สมาธินั้นไม่ใช่เรื่องของผู้ใหญ่เท่านั้น
เด็กก็ทำได้ เพราะเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ใช้แต่เท่านั้น
ท่านยังทราบดีว่า อุบายที่นำไปสู่สมาธินั้นมีมากมายหลายอย่าง
แม้แต่ความอยากหรือ “ตัณหา” ก็สามารถจูงใจให้เกิดสมาธิได้
หากรู้จักใช้ให้เป็น ไม่จำเป็นว่าจะต้องปรกธรรมด้วยคำว่า “พุทโธ”
หรือ “พองหนอ ยุบหนอ” เท่านั้น

ทุกอย่างที่เรามีอยู่ ไม่ว่าจะรูปธรรมหรือนามธรรม หากใช้ให้
เป็น ก็สามารถก่อประโยชน์หรือสร้างกุศลธรรมให้เกิดขึ้นได้ทั้งนั้น
รวมทั้งกิเลส แม้แต่ความทุกข์ ไม่เพียงช่วยให้เราเข้มแข็งหรือตั้ง
อยู่ในความไม่ประมาทเท่านั้น แต่หากเรารู้จักและเข้าใจมันอย่าง
แจ่มแจ้ง ก็ช่วยให้เกิดปัญญาจนเป็นอิสระจากความทุกข์ได้ 🌿

ธรรมนั้น มีอยู่ ทุกหย่อมหญ้า

ทุกวันนี้บ่อยคนจะรู้ว่าเมื่อ ๑๐๐ ปีที่แล้ว “พระป่า” หาได้เป็นที่ยอมรับนับถืออย่างกว้างขวางเช่นปัจจุบันไม่ ตรงกันข้ามกลับถูกมองด้วยสายตาหวาดระแวง ยิ่งพระป่าสายอีสานที่เป็นลูกศิษย์ของหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตด้วยแล้ว ผู้ปกครองสงฆ์ในเวลานั้นถือว่าเป็นตัวปัญหาที่ต้องจัดการ หรือไม่ก็ต้องขับไล่ออกไปให้พ้นจากเขตปกครองเลยทีเดียว เพราะมองว่าพระเหล่านั้นนอกจากอยู่อย่างไม่เป็นหลักแหล่ง ไม่สังกัดวัดที่แน่นอนแล้ว ยังไม่สนใจศึกษาพระปริยัติธรรม อันเป็นนโยบายสำคัญของคณะสงฆ์ขณะนั้น มีหน้าซ้ำยังชักชวนพระจำนวนไม่น้อยให้ละทิ้งปริยัติธรรม หันมาฝึกฝนวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งผู้ปกครองสงฆ์จำนวนไม่น้อยเห็นว่าเป็นเรื่องมกมายไม่เป็นเหตุผลตามหลักพุทธศาสนา

เหตุการณ์หนึ่งซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันในเวลานั้นก็คือ การขับไล่คณะศิษย์ของหลวงปู่มั่นออกจาก จ. อุบลราชธานีในปี ๒๔๖๙ คราวนั้น พระอาจารย์สิงห์ ขนดยาคโม ซึ่งเป็นศิษย์คนสำคัญของหลวงปู่มั่นนำพระปากว่า ๕๐ รูปเดินรุดงค์มาปักกลดในป่าบ้านหัวตะพาน โดยมีแม่ชีและฆราวาสนักร้อยร่วมคณะมาด้วย เมื่อทราบข่าว เจ้าคณะมณฑลอีสานได้สั่งการให้เจ้าคณะอำเภอและเจ้าหน้าที่จากอำเภออำนาจเจริญและม่วงสามสิบขับไล่ท่านเหล่านั้นออกจากป่า ขณะเดียวกันก็ห้ามมิให้ประชาชนใส่บาตรให้คณะรุดงค์ แต่พระอาจารย์สิงห์ปฏิเสธที่จะออกจากพื้นที่ โดยยืนยันว่าท่านเป็นชาวอุบลฯ และไม่ได้ก่อปัญหาใดๆ เรื่องยุติลงได้เมื่อเจ้าคณะจังหวัดได้มีลิติตถึงนายอำเภอให้ผ่อนปรนในเรื่องนี้ หลังจากที่ได้รับการร้องขอจากศิษย์หลวงปู่มั่น อาทิ พระอาจารย์ฝั้น อาจาโร

เจ้าคณะมณฑลอีสานท่านนี้ คือพระโพธิวงศาจารย์ (อ้วน ตีลโส) อย่างไรก็ตามเมื่อท่านได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระพรหมมุนี ทัศนคติของท่านต่อพระป่าก็เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง ท่านหันมาศรัทธาเลื่อมใสหลวงปู่มั่นและพระป่า สาเหตุสำคัญก็เพราะท่านได้ประจักษ์ถึงคุณค่าของสมาธิภาวนา ก่อนหน้านั้นท่านล้มป่วยมา

เป็นเวลานาน แต่ได้รับการเยียวาจนหายขาดจากพระอาจารย์ฝั้น ซึ่งไม่เพียงใช้สมุนไพร หากยังอาศัยสมาธิภาวนาในการรักษาด้วย และยังมีศรัทธาปสาทะในกรรมฐานมากขึ้น เมื่อได้รับคำแนะนำจากพระอาจารย์ลี ธมฺมธโร แห่งวัดอโศการาม ซึ่งเป็นลูกศิษย์อีกท่านหนึ่งของหลวงปู่มั่น อานิสงส์ของสมาธิภาวนานั้นประจักษ์แก่ท่านอย่างชัดเจน จนถึงกับอุทานว่า “ตลอดชีวิตของเรา เราไม่เคยนึกมาก่อนเลยว่า สมาธิภาวนาจะมีประโยชน์ถึงเพียงนี้”

ในเวลาต่อมาท่านได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ดำรงตำแหน่งสังฆนายก ทำหน้าที่ปกครองทั้งสังฆมณฑล ตามกฎหมายคณะสงฆ์ในเวลานั้น ในช่วงนี้เองที่ท่านได้พบกับหลวงปู่มั่น หลังจากที่ได้ยินกิตติศัพท์ของท่านมานานผ่านลูกศิษย์ของท่าน เมื่อได้สนทนาธรรมกับหลวงปู่มั่น สมเด็จฯ อุดพิศวงไม่ได้ในความลุ่มลึกแห่งธรรมของท่าน ขณะเดียวกันก็แปลกใจว่าหลวงปู่มั่นเข้าใจธรรมอย่างลึกซึ้งได้อย่างไร ในเมื่อท่านเรียนปริยัติธรรมน้อยมาก นอกจากไม่ได้เป็นเปรียญแล้ว ยังไม่สำเร็จนักธรรมเอกด้วย ในทัศนะของสมเด็จฯ คนเราจะเข้าใจธรรมได้ก็ต้องผ่านการศึกษาคจากตำรา ตัวท่านเองก็ได้รับการศึกษาในทางปริยัติธรรมสูงถึงระดับเปรียญโท แต่ก็ยังมีความรู้ทางธรรมไม่เท่า

หลวงปู่มั่น ซึ่งครั้งหนึ่งถูกมองว่าเป็น “พระจรจัด”

ด้วยความสงสัยดังกล่าว สมเด็จพระสังฆราชจึงถามหลวงปู่มั่นว่า ในเมื่อท่านอยู่แต่ในป่า ไม่มีตำรา จะเรียนรู้ธรรมจนสอนพระและญาติโยม ได้อย่างไร หลวงปู่มั่นตอบสั้นๆ ว่า “ธรรมนั้นมิได้อยู่ทุกหย่อมหญ้าสำหรับผู้มีปัญหา” 🌿

สมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ (อ้วน ติสฺโส)

วัดสุปัฏนาราม อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

นามเดิม อ้วน แสหนวีสุข

กำเนิด ๒๑ มีนาคม ๒๔๑๐

สถานที่เกิด บ้านแคน อ.เมือง จ.อุบลราชธานี

อุปสมบท ณ วัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม)

มรณภาพ ณ วัดบรมนิวาส ๒๖ มกราคม ๒๔๙๙ สิริอายุ ๘๙ ปี

สมเด็จพระสังฆราชได้ศึกษาพระปริยัติธรรม และเคร่งครัดต่ออุปัชฌาย์วัตรเป็นอย่างมาก ได้เข้าไปศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมกับเจ้าคุณอาจารย์พระอุบาลีคุณูปมาจารย์ ที่กรุงเทพมหานคร และเป็นนักเรียนมหามกุฏราชวิทยาลัยสาขาวัดพิชัยญาติการาม ท่านได้มรณภาพ ณ วัดบรมนิวาส โดยอาการสงบด้วยโรคชรา นับเป็นการสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของวงการบริหารและการปกครองคณะสงฆ์พิชัยญาติการามและพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจังหวัดอุบลราชธานี

หลวงปู่สิงห์ ขนดฺยาคโม

วัดป่าสาละวัน อ. เมือง จ. นครราชสีมา

กำเนิด ๒๗ มกราคม ๒๔๓๒

สถานที่เกิด บ้านหนองขอน อ. อำนาจเจริญ

อุปสมบท ณ วัดสุทัศนาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี

สมณศักดิ์ พระญาณวิศิษฏ์สมิทธิวราจารย์

มรณภาพ ๘ กันยายน ๒๕๐๗ ณ วัดป่าสาละวัน

สิริอายุ ๗๕ ปี ๕๕ พรรษา

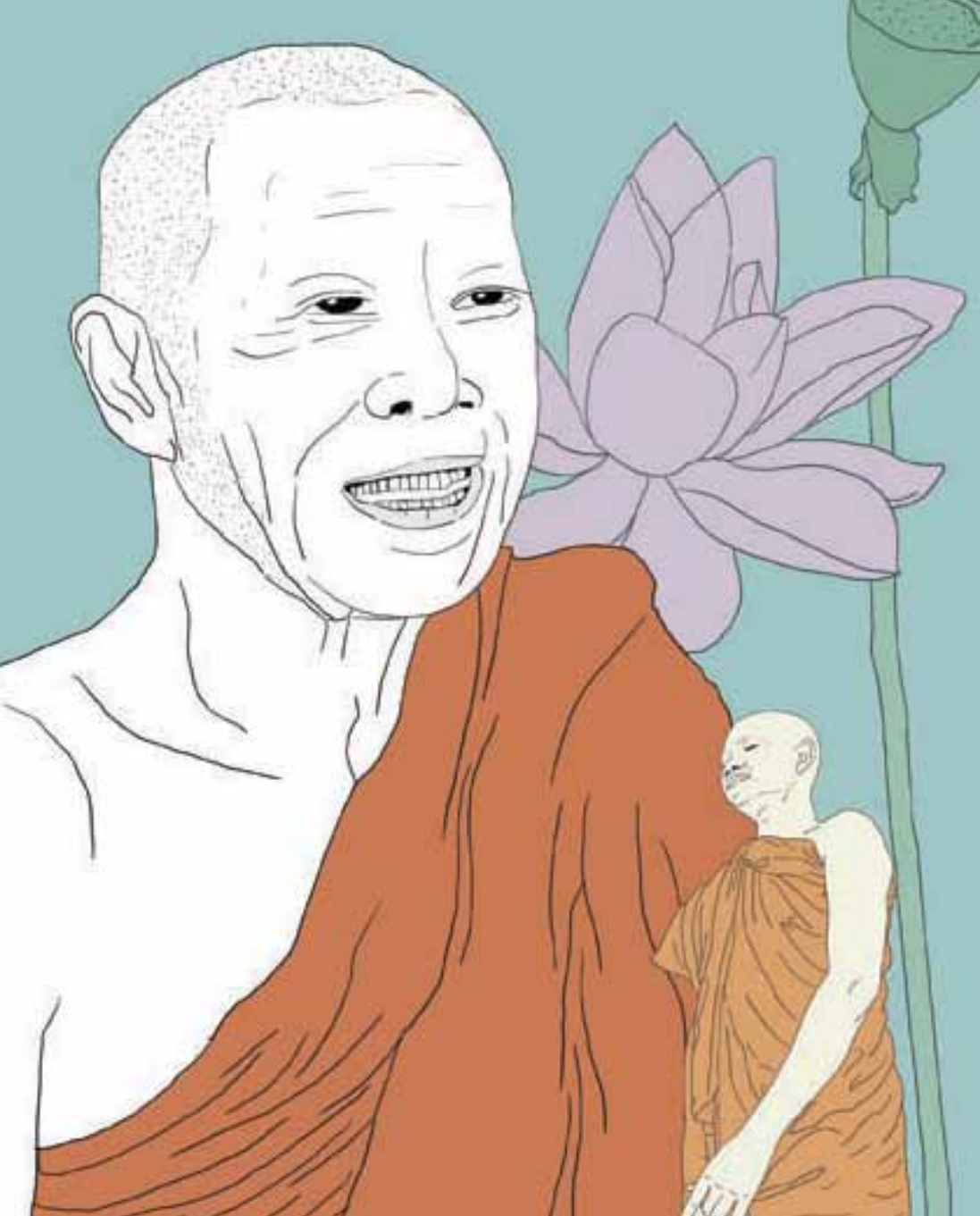
ท่านได้อุปสมบท ณ วัดสุทัศนาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี ท่านปฏิบัติเคร่งครัดในวินัยมากเป็นเสมือนองค์แทนของหลวงปู่เสาร์และพระอาจารย์มั่น ปี ๒๔๕๘ ท่านได้เข้าไปหาพระอาจารย์มั่น เห็นท่านเดินจงกรมอยู่ท่านจึงนั่งสมาธิรออยู่ เมื่อพระอาจารย์มั่นเหลือบเห็นพระอาจารย์สิงห์ท่านจึงพูดว่า “เราได้รอเธอมานานแล้ว อยากพบและต้องการชักชวนให้มาปฏิบัติธรรมด้วยกัน” ท่านพระอาจารย์สิงห์ก็ตอบทันทีว่า “กระผมอยากมาปฏิบัติธรรมกับท่านพระอาจารย์มานานแล้ว”

ท่านได้มุ่งสู่ราวป่าและปฏิบัติด้วยความวิริยะอุตสาหะจนสามารถรอบรู้ นำหมู่คณะพระกรรมฐานแห่งยุคนั้น ท่านได้ไปช่วยสร้างวัดป่าสาละวัน เพื่อให้เป็นวัดป่าต้นแบบของพระฝ่ายวิปัสสนาธุระ ตลอดชีวิตของท่านได้ทุ่มเทกับงานด้านเผยแผ่ธรรม ได้ตั้งกองทัพธรรมขึ้นที่วัดป่าสาละวัน

ท่านละสังขาร เมื่อ ๘ กันยายน ๒๕๐๗ ด้วยโรคมะเร็งในกระเพาะอาหาร ณ วัดป่าสาละวัน จ. นครราชสีมา

ท่านได้รับการยกย่องว่าเป็น “พระอริยเจ้าผู้เป็นยอดขุณฺโพลเอกแห่งกองทัพธรรมกรรมฐาน”

ตายเป็นตาย

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท เป็นศิษย์ที่หลวงปู่มั่น ฐริทตฺโต ให้สมญานามว่า “ผ้าชีรี้วห่อทอง” เพราะอากัปกิริยาภายนอกของท่านดูคล้ายนักเลง พูดจาเฝงผาง มีคำว่า “กู-มึง” เป็นปกติ แต่จิตใจของท่านงดงาม เคร่งครัดในการปฏิบัติ และมีปัญญาเข้าถึงธรรมอันลึกซึ้ง

ท่านเป็นลูกจีนแห่งเมืองจันทบุรี ตอนเด็กๆ มีนิสัยดีอี๋ร้นและชอบเป็นหัวโจกของเพื่อน ไม่กลัวใคร พร้อมต่อยตีกับผู้คนเมื่อเห็นความไม่ถูกต้อง จนได้ชื่อว่า “ไอ้ตัวแสบ” เมื่อท่านอายุ ๒๑ ได้พบรักกับสาวข้างบ้าน อยากแต่งงานด้วย จึงแจ้งความประสงค์กับบิดามารดาว่า จะขอบวชหนึ่งพรรษา จากนั้นก็จะสึกมาแต่งงาน

ใครที่รู้ข่าวนี้ก็พูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “ไอ้ตัวแสบ” บวชไม่ถึงพรรษา ก็ต้องแหกผ้าเหลืองอย่างแน่นอน แต่เป็นโชคดีหรือบุญวาสนาของท่านก็ว่าได้ ช่วงที่เตรียมตัวเป็นนาคนั้น ท่านได้

หลวงปู่กงมา จิรปุณฺโณ เป็นอาจารย์ วันหนึ่งระหว่างที่ภาวนาและ
นั่งฟังหลวงปู่กงมาแสดงธรรม ท่านเกิดประสบการณ์ธรรมเป็น
ครั้งแรก ทำให้ท่านเกิดปิติและศรัทธาในธรรม ดังท่านเล่าว่า “พอ
เรานั่งภาวนา ฟังไปๆ จิตอยู่กับคำปริกรรม หูก็ได้ยินเสียงเทศน์ไป
คือจิตทำหน้าที่ของมัน หูก็ทำหน้าที่ของมัน มันเกิดเป็นสมาธิ แต่
ตอนนั้นเราไม่รู้ว่ามันเป็นสมาธิ มันรวมจนกระทั่งว่าไม่มีตัว ไม่มี
ตน ตัวตนหายหมด แล้วก็ปรากฏภาพนิมิต ที่ตัวเองนี่มาปรากฏ
หมอบลงไปพุกกับกองทรายที่เป็นทรายขาวอยู่ในบริเวณวัดนั้น
อย่างชัดเจน”

ประสบการณ์ครั้งนั้นทำให้ท่านมีจิตมุ่งมั่นในการบวช
ตั้งใจเจริญสมาธิภาวนาอย่างเต็มที่ แต่พอบวชได้แค่เดือนสอง
เดือน ความเพียรก็ลดลง ความเกียจคร้านเริ่มครอบงำ ตกป่วยก็
เปลอเอนนอน พอท่านรู้ตัว ก็ตั้งปณิธานว่าจะระหว่างที่อยู่ในบวร
พุทธศาสนาจะไม่ทำให้ผ้าเหลืองมัวหมอง จะตั้งใจปฏิบัติธรรมให้
ถึงที่สุด แล้วท่านก็อธิษฐานว่าจะไม่นอนกลางวัน จะภาวนาอย่าง
เต็มที่ จนจิตเต็มด้าในการปฏิบัติ ผลก็คือเมื่อครบหนึ่งพรรษา
ท่านตัดสินใจไม่สึก ทั้งเรื่องแต่งงาน กลับมุ่งหน้าปฏิบัติภาวนา
เข้มข้นขึ้นกว่าเดิมอีก เป็นที่ประหลาดใจของชาวบ้านอย่างยิ่ง

ในพรรษาที่สองนั้น ท่านถึงกับอธิษฐานโดยมีพระรัตนตรัย และเทวดาเป็นพยานว่าจะถือเนสัชชิก คือไม่เอนกายลงนอนตลอด ทั้งพรรษา “แม้ว่าข้าพเจ้าไม่ทำตามสัจจะอันนั้น ๑. ขอให้ฟ้าผ่า ตาย ๒. ขอให้แผ่นดินสูบตาย ๓. ขอให้ไฟไหม้ตาย ๔. ขอให้น้ำท่วม ตาย พุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ สังฆานุภาพ ถ้าทำอย่างนั้นไม่ได้... เอ้า...ให้สิ่งนั้นมันเกิดขึ้นมาเลย”

พรรษานั้นทั้งพรรษาท่านต้องสู้กับตัวเอง เกือบจะพ่ายแพ้ ก็หลายครั้ง แต่ทุกครั้งท่านได้บอกกับตัวเองว่า “เอ้า...ตายเป็น ตาย แต่จะให้สัจจะที่ตั้งไว้ขาดไม่ได้” ในที่สุดท่านก็ทำตามที่ อธิษฐานได้ตลอดพรรษา

หลวงปู่เจี๊ยะเล่าว่า ตอนบวชพรรษาแรกๆ ท่านก็เหมือน คนหนุ่มทั่วไปที่ถูกกิเลสครอบงำอยู่บ่อยๆ ทำให้เกียจคร้านในการ ปฏิบัติ แต่ท่านเป็นคนจริง ไม่ยอมพ่ายแพ้ต่อกิเลสง่าย ๆ เวลา นึกจะทำตามกิเลส ก็ดำหนิต่อว่าตนเองแรงๆ เช่น “มึงเป็นพระให้ เขากราบไหว้ แล้วมึงภาวนาหั่งสูญชาติโยมแก่ๆ ไม่ได้ แล้วมึงจะ มาบวชทำไม” หรือไม่ก็ดำตนเองว่า “กูบวชมากินข้าวชาวบ้านแล้ว ยังพาลมาชี้เกียจอีก”

เวลานี้ก็ได้เช่นนี้ก็รู้สึกอายใจตนเอง ถึงกับต้องตั้งสัจจะ
อธิษฐานกับตัวเองว่า “ถ้ามีภาวณาไม่ได้ให้มึงตายซะ ถ้ามึงไม่มี
สัจจะในตน ขอให้ฟ้าผ่า แผ่นดินสูบ น้ำท่วมตายซะ อย่ามีหน้ามา
อยู่ดูโลกนี้อีกเลย” พออธิษฐานเช่นนี้ ใจจะศึกคักขึ้นมาทันที เกิด
ความกลัวกลัว พร้อมภาวณาแบบสู้ตายถวายเป็นชีวิต เติบจนกรม
ได้ทั้งวันทั้งคืน โดยไม่ต้องนอน จนจิตสงบนิ่งเหมือนตัวลอยหรือ
เหาะได้อยู่บ่อยๆ จนเพื่อนพระด้วยกันแปลกใจถึงกับพูดว่า “เฮ้...
พระองค์นั้นมันเดินจงกรมยังไงวะ... แผ่นดินนี้แหลกไปหมดเลย...
เกิดมาจากท้องพ่อท้องแม่ยังไม่เคยเห็นใครเดินจงกรมอย่างนี้เลย”

ความใจถึงจนดูเหมือนกล้าบ้าบิ่นของหลวงปู่เจี๊ยะนั้น แม้
แต่พระอาจารย์ลี ธมฺมธโร หรือ ท่านพ่อลีแห่งวัดอโศการาม ถึงกับ
ออกปากว่า “ท่านเจี๊ยะนี่ใครไปยุ่งกับมันไม่ได้ เดี่ยวมันฮึด ไม่ว่า
เทวดา มันเอาหมด มันสู้หมด”

ท่านได้ทำความเพียรเช่นนี้มาตลอด จึงประสบความสำเร็จ
ก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมอย่างรวดเร็ว ว่ากันว่าเมื่อท่านบวช
ได้ ๑๒ พรรษา อายุ ๓๓ ปี ก็สามารถเอาชนะกิเลสและอวิชชา
หลุดพ้นจากวิภวสงสารที่ยึดยาวจนนับชาติไม่ถ้วนได้ในที่สุด 🌸

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท

วัดป่าภูก้อน ต. ป่าภูก้อน อ. สามโคก จ. ปทุมธานี

นามเดิม โอวเจี๊ยะ โปธิกิจ กำเนิด ๖ มิถุนายน ๒๔๕๙
สถานที่เกิด บ้านคลองน้ำเค็ม อ. แหหลวงสิงห์ จ. จันทบุรี
อุปสมบท ๑๑ กรกฎาคม ๒๔๘๐ วัดจันทนาราม ต. จันทนิมิต
อ. เมือง จ. จันทบุรี
สมณศักดิ์ พระครูสุทธิธรรมรังษี
มรณภาพ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๔๗ สิริอายุ ๘๘ ปี ๖๗ พรรษา

ก่อนอุปสมบทท่านมีอาชีพค้าขายผลไม้ มีนิสัยชอบจะติดทางนักร้อง เป็นคนตรงไปตรงมา เด็ดเดี่ยว อาจหาญ จริงจัง ยอมหักแต่ไม่ยอมงอ พุดจากระโชกโฮกฮาก ไม่กลัวคน ปลายปี พ.ศ. ๒๔๘๒ หลวงปู่เจี๊ยะได้เดินทางไปยังจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมพระอาจารย์เฟื่อง โชติโก เพื่อไปฝากตัวเป็นศิษย์ หลวงปู่มั่น ภูริทัตต์ ช่วงปี พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๘๕ หลวงปู่เจี๊ยะเป็นพระศิลา-ปฏิบัติ และเป็นที่ปรึกษาสมณะประจวบเจาติดตามองค์พระอาจารย์มั่นมา โดยตลอด พระอาจารย์มั่นได้กล่าวชมเชยในคุณธรรมและนิสัยवासนาของหลวงปู่เจี๊ยะท่ามกลางหมู่สงฆ์ว่า “ทุกขาปฏิบัติ ขิปปาภิญญา” ท่านผู้นี้ปฏิบัติลำบากแต่รู้เร็ว ปฏิบัติเพียง ๓ ปี เท่ากับเราปฏิบัติภาวนามาเป็นเวลา ๒๒ ปี”

ต้นปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ท่านได้หกลื่นภาวนาในดงป่า เกิดอาพาธเป็นไข้ มาลาเรียอย่างหนัก ได้เห็นจิตเป็นธรรมชาติที่อัศจรรย์ตลอดเวลา จิตดับหมดหยุดความคิดค้น จิตปล่อยวางสิ่งทั้งปวง แหวกอวิชชาและโมหะ มีอิสระอย่างสูงสุดเกินที่จะประมาณได้ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ เป็นต้นมา หลวงปู่เจี๊ยะ ได้รับนิมนต์มาอยู่เป็นเจ้าอาวาสวัดป่าภูก้อน ต. ป่าภูก้อน อ. สามโคก จ. ปทุมธานี และอยู่จำพรรษามาโดยตลอด จนกระทั่งท่านละสังขารด้วยความสงบ ณ โรงพยาบาลศิริราช กรุงเทพฯ

นั่งได้ ไม่หวั่นไหว

ก่อนอุปสมบท หลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวร อดีตเจ้าอาวาส วัดถ้ำยายปริก เกาะสีซัง จ.ชลบุรี เคยเป็นชานาชาวไร่ ต่อมาได้ผันตัวมาเป็นพ่อค้า มีร้านเล็กๆ อยู่ที่ อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี เมื่ออายุได้ ๓๘ ปี ชะตาชีวิตก็พลิกผัน วันหนึ่งเกิดลูแก่โทสะ ขาดสติ ถึงกับฆ่าภรรยาตายคามือ เนื่องจากระแวงว่าเธอจ้างคนมาฆ่า เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ท่านถูกตัดสินจำคุก ๑๒ ปี หลังจากพ้นโทษ ท่านได้ตัดสินใจออกบวช และครองเพศบรรพชิตจนวาระสุดท้ายของชีวิต

ชีวิตของท่านเป็นชีวิตที่โลดโผน มิใช่แต่ตอนเป็นฆราวาสเท่านั้น แม้ครองเพศสมณะแล้ว ก็ยังมีเหตุการณ์ร้ายๆ หลายอย่าง

เกิดขึ้นกับท่านอย่างที่พระนอຍรูปจะได้รับ เช่น ถูกนักเลงท้องถิ่น รั้งความ ทั้งดำว้และกลั่นแกล้ง ต่างๆ นานา เพราะอยากได้ที่ดิน วั้ แต่สิ่งที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือท่านมีความสงบนิ่งเพราะมีสติ มั่นคง ไม่หวั่นไหวไปตามสิ่งที่มากระทบ แม้บางครั้งจะต้องเจอสิ่ง ที่สร้างควมทุกขเวทนาให้อย่างมาก

ท่านเล่าว่าคราวหนึ่งถูก “พระนักเลง” ทำร้ายร่างกายด้วย ไม้หน้าสาม ก่อนจะตีพระรูปนั้นถามว่า “ท่านแน่หรือ” ท่านไม่ อยากรู้เรื่องจึงตอบไปว่า “ผมไม่แน่” ขนาดยอมถึงอย่างนั้น พระ รูปนั้นก็ยังไม่เอาไม้หน้าสามมาตีท่านอย่างแรง แต่ท่านมีสติตามทัน ทันทีที่ถูกไม้ฟาดจนแผลแตกเลือดอาบก็พิจารณาว่า เนื้อหนัง มังสาเป็นของเนาเปื่อย ตอนนั้นไม่มีความคิดจะโต้ตอบกลับเลย ยืนนิ่งให้พระรูปนั้นฟาดกระหน้า แทนที่จะโกรธ ท่านกลับมองดู จีวรของท่านที่ชุ่มเลือด แล้วนึกในใจว่า “เออ ดีเหมือนกัน เอา เลือดเราออก จะได้ล้างกรรมสงฆ์”

ลักพักโยมที่วัดก็มาเห็น จึงดึงพระรูปนั้นออกมา แล้วพา หลวงพ่อประสิทธิ์ไปส่งโรงพยาบาล ท่านถูกเย็บสิบเข็ม ส่วน พระรูปนั้นถูกจับสึก ภายหลังมาขอกราบเท้าท่าน ท่านไม่ได้ถือโทษ

โกรธเคืองแต่อย่างไร ได้แต่บอกเขาไปว่า “โยม เวย่ยมระงับด้วยการไม่จองเวร อาตมาไม่ถือโทษหรอก แต่กรรมมันย่อมสนองกรรมเป็นธรรมดานะ”

เวลาลูกศิษย์ลูกหา ไม่ว่าพระเถร แม่ชี หรือญาติโยม ทะเลาะกัน ท่านก็ใช้หลักเดียวกันนี้ตัดเดือนเพื่อให้หยุดทำร้ายกัน ท่านเคยพูดว่า “หากขัดแย้งกันเมื่อไร ลองถามกันดูซิว่า มึงต้องตายไหม แล้วถามตัวเองว่า กูต้องตายไหม ในเมื่อทั้งสองฝ่ายก็ต้องตายด้วยกันทั้งคู่ แล้วทะเลาะกันทำไม มันได้อะไรขึ้นมา คำพูดที่ด่ากันก็เป็นลมเป็นแล้งสูญสลายไปหมดแล้ว แม้แต่ด่ากันอยู่เวลานั้น มันก็ดับทุกคราวที่พูดจบ”

คนส่วนใหญ่มักมีปฏิกิริยาต่อผู้คนหรือสิ่งต่างๆ สุดแท้แต่ว่าจะมีอะไรมากระทบ หากเขาด่ามา ก็ด่าไป เขาโกรธเรา เราก็โกรธเขากลับคืน พูดง่ายๆ คือ แรงมาก็แรงไป โดยไม่สนใจว่าปฏิกิริยาที่สะท้อนกลับไปนั้นจะก่อปัญหาหรือสร้างทุกข์แก่เรา และผู้อื่นมากน้อยเพียงใด ดังนั้นผู้คนส่วนใหญ่จึงมีชีวิตเสียดกอยู่ภายใต้การครอบงำกำหนดของสิ่งรอบตัว ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงเราสามารถเลือกได้ว่าเมื่อมีอะไรมากระทบ เราจะตอบโต้

หรือหนึ่งสงบ จะหวั่นไหวหรือเป็นปกติ จะโกรธหรือไม่โกรธ รวมทั้งจะทุกข์หรือสุข เราเลือกได้เพราะมีทั้งสติและปัญญา ใช่หรือไม่ว่านี่คือสิ่งสำคัญที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ 🌿

หลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวโร

วัดถ้ำยายปริก อ. เกาะสีซัง จ. ชลบุรี

นามเดิม ประสิทธิ์ คำประเสริฐ

กำเนิด วันเสาร์ที่ ๑๔ มกราคม ๒๔๖๖

สถานที่เกิด บ้านคอน อ. มโนไพร แขวงนครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว

อุปสมบท ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๑๒ ณ วัดนิมมานราษฎร์บำรุง

อ. บ้านบึง จ. ชลบุรี

มรณภาพ ๙ มีนาคม ๒๕๕๐ สิริอายุ ๘๔ ปี ๓๘ พรรษา

แม้ผ่านมรสุมชีวิตมามากมายสมัยเป็นฆราวาส หลวงพ่อประสิทธิ์ได้ออกบวชเมื่ออายุ ๔๖ ปี เพื่อขัดเกลากิเลสให้เบาบาง ท่านฝึกสมาธิภาวนาที่วัดนิมมานราษฎร์บำรุง ต่อมาได้ออกเดินทางเพื่อไปสอบอารมณณ์กับพระอาจารย์ต่างๆ และได้จาริกวิเวกไปทางภาคตะวันออก ภาคอีสาน และภาคเหนือ

แม้จะออกธุดงค์แสวงหาความวิเวกไปตามสถานที่ต่างๆ แต่ท่านก็มักจะกลับมาจำพรรษาอยู่ที่ถ้ำยายปริกเสมอๆ บริเวณถ้ำนี้เป็นสถานที่เหมาะสมแก่การเจริญสมณธรรม ต่อมาท่านได้เปิดอบรมปฏิบัติภาวนาแก่ผู้สนใจที่วัดถ้ำยายปริกนี้จนกระทั่งท่านมรณภาพ

พระเมธีธรรมสาร (ไสว ธมฺมสาโร)

วัดบ้านกร่าง อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี

นามเดิม ไสว จันทโสภา กำเนิด วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๓๒

สถานที่เกิด อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี

อุปสมบท ๒๓ เมษายน ๒๔๕๑ ณ วัดปลายนา อ. ศรีประจันต์

จ. สุพรรณบุรี

มรณภาพ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๒๒ เวลา ๒๑.๒๓ น. สิริอายุ ๙๐ ปี

ท่านมีความสามารถในการเทศน์ การปกครอง และมีจริยาวัตรนำเคารพเลื่อมใส จึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านใกล้เคียง สามารถทำการใหญ่ให้สำเร็จได้ เช่นการย้ายเสนาสนะต่างๆ ของวัด หลายอาคารที่ยังอยู่ในสภาพดี ก็เคลื่อนย้ายด้วยวิธีให้ประชาชนช่วยกันยกไปทิ้งหลัง กล่าวคือเมื่อช่างไม้ขันไม้ไผ่ตึงตัวอาคารและเตรียมที่จับยกไว้พร้อมแล้ว ทางวัดก็นัดวันยกแก่ประชาชนทั้งตำบล หมู่บ้านต่างๆ

ถึงวันนัด ประชาชนนับพันๆ คนก็พากันมาชุมนุมพร้อมกันที่วัดตามศรัทธา เข้ายืนประจำที่ได้ตัวอาคารเต็มพื้นที่ เมื่อให้สัญญาณ ทุกคนก็ยกไม้คันทันไว้แล้วก้าวเดินพร้อมกัน หอสวดมนต์หลังใหญ่โตก็เคลื่อนที่ได้อย่างช้าๆ เรียบเรียงไปบนพื้นดินเหมือนอาคารนั้นเดินไปเองยังสถานที่ใหม่ด้วยวิธีนี้ท่านยังย้ายหอร่มงและกุฏิอีก ๓ หลัง โดยไม่ต้องรื้อตะปูสักตัวเดียว

ภาวนา ที่ใจ

เมื่อครั้งยังเป็นพระหนุ่ม หลวงพ่อชา สุภทฺโท ได้ใช้เวลาหลายปีในการเสาะหาครูบาอาจารย์ผู้รู้แจ้งในธรรม ท่านเคยเดินธุดงค์จากลพบุรีไปยังนครพนมเพื่อศึกษาธรรมจากหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต แม้มีเวลาฟังธรรมโอวาทจากท่านเพียงแค่สามวัน แต่ก็บังเกิดความอึดเอิบในธรรมอย่างยิ่ง มีกำลังใจในการปฏิบัติอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

ในพรรษาที่เก้าท่านได้ฝากตัวเป็นศิษย์หลวงปู่กินรี จนฺทโย ที่นครพนม หลวงปู่กินรีเป็นพระวิปัสสนาจารย์ซึ่งเปี่ยมด้วย

ภูมิธรรมและมีประสบการณ์การภาวนาตามป่าเขาอย่างโชกโชน
เมื่อท่านชราภาพได้มาเป็นหลักเป็นประธาน ณ วัดป่าหนองอี

ในพรรษาที่นั้นพระภิกษุชาทำความเพียรอย่างไม่ลดละ เดิน
จงกรมทั้งวันทั้งคืน โดยไม่ระย่อต่อแดดฝนหรืออุปสรรคใดๆ จน
พื้นดินเป็นร่องลึก แต่มีสิ่งหนึ่งที่ยังความสงสัยแก่ท่านมากก็คือ
หลวงปู่กินรีนั้นกลับไม่ค่อยเดินจงกรมนั่งสมาธิ วันหนึ่งๆ ท่านเห็น
หลวงปู่เดินเพียงไม่กี่เที่ยว เวลานอนนั้นท่านทำกิจอื่น เช่น เย็บผ้า
ปะจีวร ดูท่านมีงานจิปาณะทำทั้งวัน

เมื่อเห็นเช่นนี้พระภิกษุชาจึงคิดในใจว่า “ครูบาอาจารย์จะ
ไปถึงไหนกัน เดินจงกรมก็ไม่เดิน นั่งสมาธินานๆ ก็ไม่เคยนั่ง ค่อย
แต่ทำนั่นทำนี่ตลอดทั้งวัน แต่เราที่ปฏิบัติไม่หยุดเลย ถึงขนาดนั้น
ก็ยังไม่รู้ไม่เห็นอะไร ส่วนหลวงปู่ปฏิบัติแค่นั้นจะเห็นอะไร”

แต่หลังจากที่ได้อยู่ปฏิบัติกับหลวงปู่มานาน และได้ฟังธรรม
อันลุ่มลึกจากท่าน พระภิกษุชาก็รู้ว่าเป็นความเขลาของท่านเองที่
คิดเช่นนั้น ท่านพูดถึงบทเรียนที่ท่านได้จากประสบการณ์ครั้งนั้นว่า

“เรามันคิดผิด หลวงปู่ท่านรู้อะไรๆ มากกว่าเราเสียอีก คำเตือนของท่านสั้นๆ และไม่ค่อยมีให้ฟังบ่อยนัก เป็นสิ่งที่ลุ่มลึกแฝงไว้ด้วยปัญญาอันแนบคาย ความคิดของครูบาอาจารย์กว้างไกลเกินปัญญาเราเป็นไหนๆ ตัวแท้ของการปฏิบัติคือความพากเพียร กำจัดอาสวกิเลสภายในใจ ไม่ใช่ถือเอากิจการภายนอกของครูบาอาจารย์เป็นเกณฑ์”

ท่านมาได้ตระหนักชัดอีกครั้งว่า การปฏิบัติธรรมนั้น ไม่ได้อยู่ที่รูปแบบ แต่อยู่ที่การวางใจให้ถูกต้อง ไม่ว่าจะทำอะไรก็สามารถเป็นการภาวนาได้

คราวหนึ่งพระภิกษุชานั่งปะชุนจีวรที่ขาดวิน ใจนั้นนึกถึงการภาวนาอยู่ตลอดเวลา อยากรีบปะชุนให้เสร็จเร็วๆ เพื่อจะได้ไปภาวนาต่อ ขณะนั้นเองหลวงปู่กินรีเดินผ่านมา สังเกตเห็นอาการของพระหนุ่ม จึงพูดขึ้นมาว่า

“ท่านชา จะรีบร้อนไปทำไมเล่า”

“ผมอยากให้เสร็จเร็วๆ ครับหลวงปู่”

“เสร็จแล้วท่านจะทำอะไรล่ะ”

“จะไปทำอันนั้นอีก”

“ถ้าเสร็จอันนั้นแล้ว ท่านจะทำอะไรอีกล่ะ”

“ผมก็จะทำอย่างอื่นอีก”

“เมื่อทำอย่างอื่นเสร็จแล้ว ท่านจะไปทำอะไรอีกเล่า”

เมื่อเห็นว่าใจของพระภิกษุชาไม่ได้อยู่กับงานที่กำลังทำ แต่คิดถึงงานชิ้นอื่นๆ ที่อยู่ข้างหน้า และรีบร้อนจะทำให้เสร็จไวๆ ทั้งหมดนี้ก็เพื่อไปภาวนาต่อ หลวงปู่กินรีจึงเตือนพระหนุ่มว่า

“ท่านชา ท่านรู้ไหม นั่งเย็บผ้าฝืนนี้ก็ภาวนาได้ ท่านดูจิตตัวเองสิว่าเป็นอย่างไร แล้วก็แก้ไขมัน ท่านจะรีบร้อนไปทำไมเล่า ทำอย่างนี้เสียหายหมด ความอยากมันเกิดขึ้นท่วมหัว ท่านยังไม่รู้เรื่องของตนอีก”

คำพูดของหลวงปู่กินรีกระตุกใจของพระภิกษุชาอย่างแรง ทำให้ท่านได้สติ และเกิดความเข้าใจชัดเจนว่า ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนทำอะไร ก็ภาวนาได้ทั้งนั้น ขอให้หมั่นดูใจของตนอย่างต่อเนื่อง จนเกิดความรู้สึกตัวทั่วพร้อม นี่เป็นบทเรียนที่ประทับใจท่านมาก และถือเป็นหลักปฏิบัติของท่านตลอดมา

ตั้งนั้นจึงไม่น่าแปลกใจเลยเมื่อท่านได้กลายเป็นพระ
วิปัสสนาจารย์ชั้นผู้ใหญ่ หากฆราวาสคนใดบอกท่านว่า ไม่มีเวลา
ปฏิบัติธรรม ท่านก็จะถามกลับไปว่า “แล้วมีเวลาหายใจหรือเปล่า
ล่ะ” 🌿

หลวงพ่ocha สุภทฺโท

วัดหนองป่าพง อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี

นามเดิม Cha ช่วงโชติ กำเนิด ๑๗ มิถุนายน ๒๔๖๑

สถานที่เกิด อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี

อุปสมบท ณ วัดก่อใน อ. วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี

เมื่อ ๒๖ เมษายน ๒๔๘๒

สมณศักดิ์ พระโพธิญาณเถร

มรณภาพ ๑๖ มกราคม ๒๕๓๕ สิริอายุ ๗๔ ปี ๕๓ พรรษา

ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดบ้านก่อเมื่ออายุได้ ๑๓ ปี ลาศึกษา
เมื่ออายุได้ ๑๖ ปี ต่อมาเมื่ออายุได้ ๒๑ ปี ท่านได้เข้าพิธีอุปสมบทเป็น
พระภิกษุ ณ วัดก่อใน จนกระทั่งต้นปี ๒๔๘๙ ท่านจึงได้เริ่มออกธุดงค์ไปยัง
สถานที่ต่างๆ เพื่อหาครูบาอาจารย์เป็นที่พึ่ง และได้เข้ากราบนมัสการพระ
อาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ที่วัดหนองผือใน อ. พรรณานิคม จ. สกลนคร
จนกระทั่งมีชื่อเสียงจรไกลไปถึงต่างแดน มีชาวต่างประเทศเลื่อมใสศรัทธา
ขอบวชกับท่านเป็นจำนวนมาก ท่านจึงได้สร้างวัดป่านานาชาติขึ้นเพื่อให้ภิกษุ
ชาวต่างชาติได้มีโอกาสใช้เป็นที่พักฝึกปฏิบัติธรรม นอกจากนั้นยังได้สร้างวัด
สาขาของวัดหนองป่าพง เพื่อเผยแผ่พระศาสนาไปยังทั่วทุกภาคของประเทศ
หลวงพ่ocha ได้บุกเบิกก่อตั้งวัดหนองป่าพงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๗

ก่อนมาเป็น หลวงพ่อเทียน

หลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ซึ่งได้รับการยกย่องจากนายแพทย์ประเวช วัฒนา เป็นปรมาจารย์แห่งการเจริญสติ นั่นชื่อเดิมของท่านคือพันธ์ อินทนิล ส่วน “เทียน” นั้นเป็นชื่อบุตรชายของท่าน ธรรมเนียมของเขียงคานบ้านเกิดของท่าน นิยมเรียกผู้ใหญ่ตามชื่อของลูกคนหัวปี (หรือคนโตที่ยังมีชีวิตอยู่) ใครต่อใครจึงรู้จักท่านในนามของ “หลวงพ่อเทียน”

พันธ์ อินทผิวเป็นคนที่ไม่ในการทำบุญตั้งแต่เล็ก เมื่อโตขึ้นได้รับเลือกเป็นผู้ใหญ่บ้าน ก็เป็นผู้นำชาวบ้านในการทำบุญเสมอมา นอกจากนั้นความที่ท่านเป็นพ่อค้า มีเรือค้าขายขึ้นล่องตามลำน้ำโขงไปจนถึงเมืองลาว ประสบความสำเร็จพอสมควร จึงเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านมาก

เมื่ออายุราว ๔๐ ปี ได้เกิดจุดเปลี่ยนในชีวิตที่ทำให้ท่านหันมาสนใจปฏิบัติกรรมฐานอย่างจริงจัง ครั้งนั้นท่านเป็นเจ้าภาพทอดกฐินที่เมืองลาว ในงานมีมหรสพต่างๆ มากมาย เช่น หมอลำ ภาพยนตร์ ท่านได้ตกลงกับภรรยาว่า การใช้จ่ายต่างๆ ตลอดจนการจัดอาหารเลี้ยงแขก ยกให้เป็นหน้าที่ของภรรยา ส่วนตัวท่านเองจะรับอุโบสถศีลและรับแขกทางไกล

ครั้นถึงเวลาเช้า ภรรยาของท่านมาถามว่าจะต้องจ่ายค่าหมอลำเป็นจำนวนเท่าใด ท่านรู้สึกโกรธมาก ท่านเล่าความรู้สึกตอนนั้นว่า “มันหนักจนลูกแทบจะไม่ได้ มันตำเข้าในใจ” แต่ท่านก็ข่มอารมณ์ไว้ และตอบด้วยสีหน้าปกติว่าเป็นหน้าที่ของภรรยา ท่าน อย่างไรก็ตามความโกรธนั้นยังคงคุกรุ่นในจิตใจของท่าน เมื่อเสร็จงานกฐิน ระหว่างรับประทานอาหารมื้อเย็นกับภรรยา

ท่านเปรยถึงเรื่องที่เกิดขึ้นตอนเช้าว่า “คนไม่รู้จักเคารพนับถือ ก็อย่างนี้แหละ” ท่านกล่าวซ้ำหลายหนจนภรรยาเอะใจ เมื่อสอบถามจนรู้ว่าสาเหตุเกิดจากอะไร ภรรยาท่านก็พูดขึ้นว่า “เจ้าไม่พอใจละสิ ...โอ เจ้าตกนรกแล้ว แม้ทำกองกฐินก็ได้บุญ ดอกเจ้า”

คำพูดของภรรยากระทบใจท่านมาก ทำให้ได้คิดขึ้นมาว่า การทำบุญให้ทานนั้นไม่ได้ช่วยให้ท่านหายทุกข์เลย ท่านจึงหันมาสนใจการทำกรรมฐาน และตั้งใจว่าหากยังเอาชนะความทุกข์ไม่ได้ ก็จะไม่เลิกละการทำกรรมฐาน

นับแต่นั้นท่านได้ตัดสินใจว่าจะเลิกทำมาค้าขายเพื่อทำกรรมฐานอย่างเดียว แต่กว่าจะสะสางการงานและจัดการเรื่องเงินทองต่างๆ จนแล้วเสร็จก็ใช้เวลาถึงสามปี จากนั้นท่านก็แสวงหาครูบาอาจารย์เพื่อแนะนำการปฏิบัติธรรม แต่ก็ไม่พบวิธีที่จะช่วยแก้ทุกข์ของท่านได้ จนได้ทดลองปฏิบัติตามแบบของท่านเอง ด้วยการยกมือเคลื่อนไหวเป็นจังหวะ พร้อมกับมีสติรู้กายตามไปด้วย ในยามที่ใจเผลอไปคิดนึกเรื่องราวต่างๆ ก็มีสติรู้ทันอาการของใจแล้วพาใจกลับมาสู่กาย จนเกิดความรู้สึกตัวอย่างต่อเนื่อง

ท่านทำเช่นนี้อยู่นาน จนเข้าวันหนึ่งขณะที่กำลังนั่งเจริญสติอยู่ จู่ๆ แมงป่องแมลงอ้วนตัวหนึ่งตกมาที่ขาของท่าน แล้วลูกมัน ก็ออกมาวิ่งตามขาของท่าน พอท่านเอาไม้มาแตะขา แมงป่องก็ เกาะไม้แน่นไว้ ระหว่างที่ท่านเอาไม้และแมงป่องไปวางไว้ที่คันทนา ความเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้นที่ใจของท่าน เกิดปัญญาเห็นรูปนาม รู้สมมติ เข้าใจไตรลักษณ์ เมื่อถึงตอนเย็นก็เกิดความเปลี่ยนแปลง อีกจนท่านรู้ชัดในอริยสัจและปรมัตถสภาวะ

นับแต่วันนั้นท่านก็มั่นใจว่าได้พบสิ่งที่แสวงหามานาน ความทุกข์ใจที่เคยมีดับไปอย่างสิ้นเชิง ท่านจึงหยุดการแสวงหา และเริ่มแนะนำญาติมิตรให้รู้จักการเจริญสติด้วยวิธีดังกล่าว ในเวลาต่อมาก็มีคนมาเรียนกับท่านมากขึ้น แต่ท่านก็เห็นความ จำกัดของเพศคฤหัสถ์ในการสอนผู้คน ในที่สุดจึงได้อุปสมบท เป็นพระภิกษุเมื่อปี ๒๕๐๓ ด้วยวัย ๔๘ ปี เป็นเวลา ๒๘ ปีที่ท่าน สอนลูกศิษย์อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยด้วยวิธีการที่เป็น แบบฉบับของท่านเอง จนมรณภาพเมื่อปี ๒๕๓๑ สิริอายุได้ ๗๗ ปี หากท่านยังไม่ละสังขาร ก็จะมีอายุครบ ๑๐๑ ปีในปี ๒๕๕๕ นี้ 🌿

หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ

สำนักปฏิบัติธรรมทับมิ่งขวัญ อ. เมือง จ. เลย

นามเดิม พันธุ์ อินทพิว

กำเนิด ๕ กันยายน ๒๔๕๔

สถานที่เกิด บ้านบุษม ต. บุษม อ. เชียงคาน จ. เลย

มรณภาพ ๑๓ กันยายน ๒๕๓๑ สิริอายุ ๗๗ ปี

ปี ๒๕๐๐ เมื่ออายุได้ ๔๕ ปีเศษ ท่านได้ออกจากบ้านโดยตั้งใจแน่วแน่ จะไม่กลับจนกว่าจะพบธรรมะที่แท้จริง โดยทำกรรมฐานวิธีง่ายๆ คือทำการเคลื่อนไหวก่อน ท่านเพียงให้ทำความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวของร่างกายและจิตใจเท่านั้น ในช่วงเวลาเพียง ๒-๓ วัน ท่านก็สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างเด็ดขาด โดยปราศจากพิธีรีตองหรือครูบาอาจารย์ ในเวลาเช้ามีดของวันจันทร์ที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

คำสอนของท่านได้แพร่หลายออกไป มีผู้ปฏิบัติตามเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ท่านได้อุทิศชีวิตให้กับการสอนธรรมะอย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อย จนกระทั่งอาพาธเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ แต่ท่านก็ยังคงทำงานของท่านต่อไปจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

ท่านได้ละสังขารอย่างสงบ ณ ศาลามุงแฝกบนเกาะพุทธธรรม สำนักปฏิบัติธรรมทับมิ่งขวัญ ต. กุดป่อง อ. เมือง จ. เลย และได้ใช้เวลาอบรมสั่งสอนธรรมะแก่คนทั้งหลายเป็นเวลา ๓๑ ปี

พระของชาวบ้าน ผู้นำของศาสนา

ชาวอำเภอศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี หากเป็นผู้เฒ่าผู้แก่แล้ว น้อยคนจะไม่รู้จัก “หลวงพ่อบ้านกร่าง” หรือ พระเมธีธรรมสาร (ไสว ธรรมสาร) อดีตเจ้าคณะอำเภอศรีประจันต์ ซึ่งมรณภาพนานกว่า ๓๐ ปีแล้ว ท่านเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านแม่จนทุกวันนี้ ไม่ใช่เพราะวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลัง (ซึ่งท่านทำอยู่บ้างแต่น้อยมาก) หากเป็นเพราะศีลาจารวัตรของท่านนั้นน่าเลื่อมใส นอกจากมีความเที่ยงธรรมและมั่นคงในพระธรรมวินัยแล้ว ท่านยังมีความเสียสละอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขของชาวบ้านและเพื่อความเจริญของงามของพระศาสนา

ในยุคของท่านมีการสร้างสาธารณูปการมากมาย โดยเฉพาะด้านการศึกษาทั้งสำหรับเยาวชนและพระสงฆ์ แต่ที่ประทับใจคนไม่น้อยก็คือปฏิปทาของท่านซึ่งมุ่งความถูกต้องเป็นที่ตั้ง โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อีกทั้งไม่เกรงกลัวอิทธิพลใดๆ

มีนายอำเภอครีประจันต์คนหนึ่งเป็นคอสุรา ชอบตั้งวงกินเหล้าในสถานที่แห่งหนึ่งซึ่งอยู่ในพื้นที่วัดเป็นประจำ เท่านั้นไม่พอยังร้องรำทำเพลงส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น ท่านเห็นว่าเขาคงไม่เลิกง่ายๆ จึงเข้าไปเฝ้าว่า ในเขตวัดห้ามคนมากินเหล้าส่งเสียงอึกทึก นายอำเภอควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน นับจากวันนั้นนายอำเภอผู้นั้นก็ไม่กล้าไปกินเหล้าส่งเสียงเฮฮาในเขตวัดอีก ท่านเล่าภายหลังว่า ถ้าเตือนแล้วไม่ฟัง ท่านจะเอาเรื่องให้ถึงกรมการปกครอง

คราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์เป็นกรรมการสร้างอนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจัน มีผู้แทนจากกรมศิลปากรนำหุ่นจำลองอนุสาวรีย์เสนอต่อที่ประชุม มีหุ่นพระอาจารย์ธรรมโชติยืนอยู่กลางหมู่วีรชนคนอื่นๆ เมื่อประธานถามความเห็น กรรมการทุกคนก็เห็นด้วย แต่ท่านนิ่งอยู่ ไม่ออกความเห็นสนับสนุน ประธานจึง

ถามว่า “ทำไมหลวงพ่อก็ไม่ออกความเห็นเลยครับ”

ท่านชี้แจงว่า “ถ้าให้อาตมาออกความเห็น ก็จะเป็นการ
คัดค้านความเห็นชอบของทุกคน” แล้วท่านก็อธิบายว่า ตามพระ
วินัย พระไปคูหรือไปในกระบวนทัพไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็น แต่ก็
อยู่ได้ไม่เกินสามวัน ระหว่างที่อยู่ในกองทัพตามกำหนดนั้น ถ้าไปดู
เขารบกันก็ดี ดูเขาตรวจพลก็ดี ดูเขาจัดกระบวนทัพก็ดี หรือดูหมู่
เสนาที่จัดเป็นกระบวนแล้วก็ดี ต้องอาบัติปาจิตตีย์ จึงไม่ควรมีรูป
พระอาจารย์ธรรมโชติอยู่ในหมู่ภรรยาชาวบ้านบางระจัน อีกทั้งตาม
ประวัติท่านก็ไม่ได้ออกไปกับกองทัพ เพียงแต่รับนิมนต์มาอยู่ที่วัด
โพธิ์เก้าต้น แจกฝ้ายันต์ รดน้ำมนต์ให้เป็นขวัญและกำลังใจเท่านั้น

ท่านจึงเสนอว่าอนุสรณ์ของพระอาจารย์ธรรมโชติจึงควร
แยกไปอยู่ที่วัด จึงจะถูกต้องตามพระวินัย และไม่เสียหายแก่พระ
ศาสนาและตัวพระอาจารย์ธรรมโชติเองด้วย กรรมการทุกคนฟัง
แล้วก็เห็นด้วยกับท่าน ด้วยเหตุนี้อนุสาวรีย์ชาวบ้านบางระจันจึง
ไม่มีหุ่นพระอาจารย์ธรรมโชติอยู่ด้วย

ในด้านวัตรปฏิบัติส่วนตัว ท่านก็ถือเคร่งครัด อาทิ ไม่เอาของสงฆ์มาเป็นของส่วนตัว มีการแยกแยะอย่างเด็ดขาด แม้บางเรื่องดูเป็นเรื่องเล็กน้อยในสายตาของคนทั่วไป

อาจารย์ผู้หนึ่งเล่าว่าเคยบวชเรียนอยู่กับท่าน ท่านจึงเอาปิ่นโตที่เป็นของสงฆ์มาให้ยืมใช้ เมื่อใกล้วันลาสิกขา ท่านสั่งว่าพรุ่งนี้พอฉันเข้าเสร็จ ก่อนลาสิกขา ให้เอาปิ่นโตมาคืน เพราะเป็นของสงฆ์ ไม่ใช่ของๆ ท่าน

อาจารย์ท่านนี้ยังเล่าอีกว่า เมื่อลาสิกขาแล้ว ก่อนออกจากวัด ได้ยืมหนังสือที่อยู่ในกุฏิท่านสองเล่ม ท่านหยิบไปดูแล้วบอกว่า “ยืมเอาไปอ่านก็แล้วกัน หลวงตาต้องทบทวนดูก่อนว่าเป็นหนังสือของวัดหรือของหลวงตาเอง”

ไม่กี่ชั่วโมงหลังจากนั้น ท่านเขียนหนังสือให้ลูกศิษย์ถือมาให้ให้อาจารย์ท่านนี้ว่า “หนังสือสองเล่มนั้น หลวงตาตรวจสอบดูแล้ว ไม่ใช่เป็นของวัด เป็นหนังสือของหลวงตาเอง ฉะนั้นไม่ต้องเอามาคืน หลวงตาให้เลย”

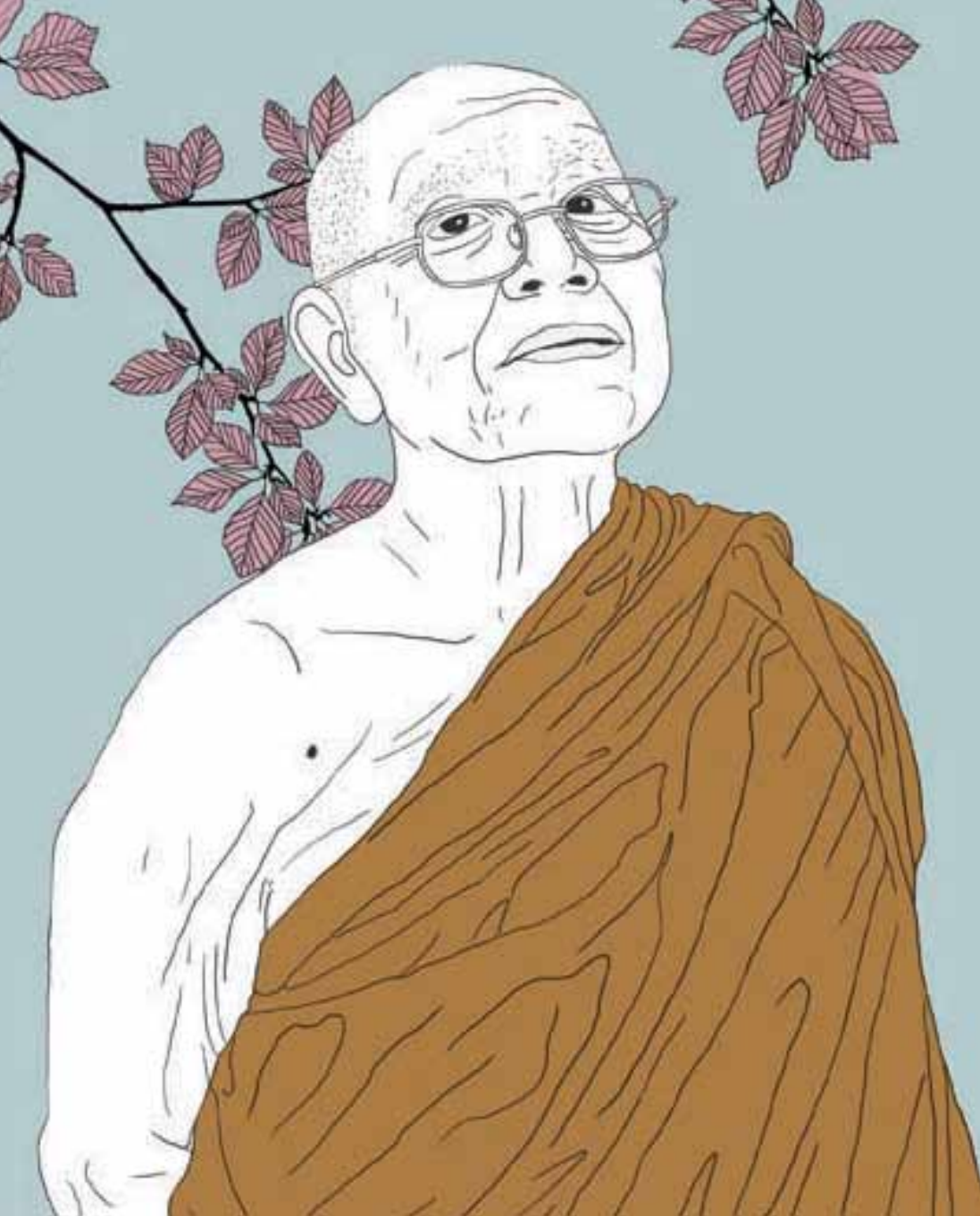

ในส่วนที่เป็นเงินของวัดนั้น ท่านละเอียดลออมาก ไม่ยอมให้ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย เช่น ห้ามเปิดไฟหรือน้ำทิ้งไว้ นอกจากกำชับพระเณรแล้ว ท่านยังออกตรวจตราอยู่เสมอ ใครไม่ปฏิบัติตามจะถูกท่านดุ

ท่านย้ำหนักหนาว่าวัดอยู่ด้วยเงินที่ชาวบ้านถวาย ชาวบ้านทำงานเหนื่อยยาก พระจะเอาเงินชาวบ้านมาใช้ฟุ่มเฟือยไม่ได้ แต่จะต้องประหยัดยิ่งกว่าชาวบ้าน ไม่ควรมีความเป็นอยู่ฟุ้งเฟ้อหรูหรากว่าชาวบ้าน

ด้วยปฏิบัติดังกล่าว ท่านจึงเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้าน และสามารถชักชวนชาวบ้านมาร่วมแรงร่วมใจพัฒนาชุมชนครั้งแล้วครั้งเล่าจนเจริญก้าวหน้า ดังปรากฏให้เห็นกระทั่งทุกวันนี้ 🌿

สกุบาย

หลวงพ่อบุญเขียน สุวณฺโณ เป็นศิษย์รุ่นแรกๆ ของหลวงพ่อกุศล จิตตสุโณ ท่านมีอัธยาศัยต่างจากเพื่อนสหายธรรมิกในสายเดียวกันตรงที่ท่านชอบอยู่ป่า จึงได้มาช่วยบุกเบิกวัดป่าสุคะโตบนภูแลนคาหลังจากบวชได้ไม่กี่พรรษา และเป็นหลักของที่นี่ตั้งตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ จนกลายเป็นสถานปฏิบัติธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ

หลวงพ่อบุญเขียนมักสอนลูกศิษย์ให้หมั่นมีสติรู้กายรู้ใจ โดยให้หลักว่า “เห็น อย่าเข้าไปเป็น” นั่นคือมีอะไรก็สักแต่ว่ารู้ ไม่ยึดติดถือมั่นหรือมีปฏิริยาต่อมัน ไม่ว่าจะชอบหรือชัง เหมือนกับที่หลวงพ่อกุศลสอนว่า “รู้ชื่อๆ” หรือรู้เฉยๆ

เมื่อปี ๒๕๔๙ ท่านป่วยหนักด้วยโรคมะเร็งต่อมน้ำเหลือง ถึงกับต้องเข้ารักษาตัวในห้องไอซียูโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ ก่อนมะเร็งไม่เพียงทำให้คอววมเกือบเท่าหน้า หากยังบิบบลอดลม จนหายใจไม่สะดวก แต่ท่านก็ไม่มีอาการกระสับกระส่าย ท่านว่า “หายใจแบบแหลมลมเอา” ญาติโยมหลายคนตกใจเมื่อรู้ว่าท่าน เป็นมะเร็งและอยู่ในระยะลุกลาม บางคนถึงกับเกาะกระจกร้องให้ หน้าห้องไอซียู จนท่านต้องเขียนจดหมายมาปลอบใจคนเหล่านั้น ว่า ท่านสบายดี ไม่ต้องเป็นห่วง ผลการตรวจต่อมาพบว่าท่านมี ก้อนเนื้อในมะเร็งดัดบ่อด้วย เมื่อหมอกดท้องของท่าน พระ อุปัฏฐากเล่าว่า เป็นครั้งแรกที่เห็นหลวงพ่อบอกอาการเจ็บ หมอ ถามท่านว่าเจ็บกี่เปอร์เซ็นต์ ท่านตอบว่า “เกินร้อย” พยาบาล แปลกใจถามว่าแล้วทำไมไม่ร้อง ท่านตอบว่า “ปวดแล้วจะร้องอีก ทำไม่ให้ขาดทุน” แล้วท่านก็พูดต่อว่า “มันเป็นเพียงอาการเอาไว้ ดู ไม่ได้เอาไว้เป็น”

ในช่วงที่หลวงพ่อบอกคำเขียนรักษาตัวที่โรงพยาบาลนั้น ทุกขเวทนารบกวนท่านตลอดเวลา ไม่เว้นแม้แต่ตอนรักษาด้วย เคมีบำบัดและการฉายแสง แต่ท่านไม่มีอาการทุกข์ร้อน ท่านพูด ในเวลาต่อมาว่า “การปวดนี้มันก็ไม่ได้ลงโทษเรา ไม่เท่าไรหรอก

แต่เราเป็นผู้ปวด มีมันลงโทษเรา ก็เห็นมันปวด ไปลงโทษอะไรมัน (ทำไม) เหมือนเรานอนไม่หลับก็ไม่มีปัญหา กินไม่ได้ก็ไม่มีปัญหา แต่เราไปคิดว่าเรานอนไม่หลับ ตัวนี้อันตราย เราคิดว่าเรากินไม่ได้ นี่ก็อันตราย” แล้วท่านขมวดว่า “ตัวคิดต่างหากที่ทำให้เราเป็นภพ เป็นชาติ ต้องอยู่กับความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ถ้าเราไม่ไปอยู่กับมันก็ไม่มีอะไร ทำอะไรไม่ได้”

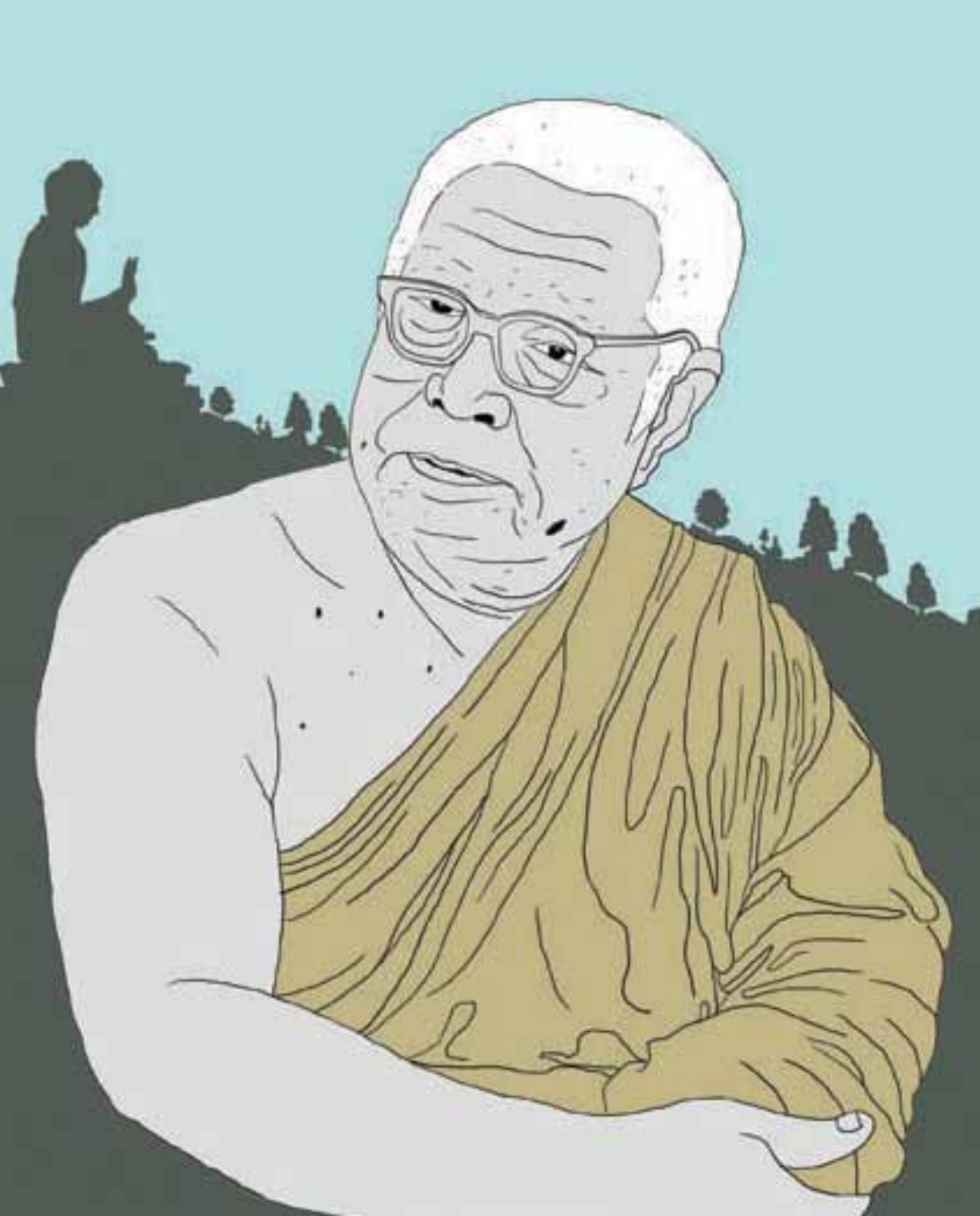
ท่านเล่าว่าตอนนอนป่วยอยู่โรงพยาบาลนั้น “มันแสนสบายหนอ เพราะมีคนทำให้ทุกอย่าง” ท่านยังพูดอีกว่า “ตอนนั้นไม่ต้องทำอะไรหรอก เห็นไตรลักษณ์อย่างเดียวพอแล้ว มันโชว์ให้เราเอง”

เป็นเวลาแปดเดือนที่ท่านได้รับการรักษาอย่างเข้มข้น เข้าๆ ออกๆ โรงพยาบาลหลายครั้ง ล้นปี ๒๕๔๙ การรักษาก็ยุติ ท่านพูดถึงความรู้สึกในช่วงนั้นว่า “ไม่ทุกข์เลย ความเจ็บปวดแทนที่จะเป็นเรื่องทุกข์ เอ้า...เป็นเรื่องสนุก”

แล้วท่านก็สรุปว่า “สนุกป่วยเกือบปี”

(อ่านประวัติท่านหน้า ๑๕๓)

ขุนเขา ที่บางเบา

ในสายตาของคนทั่วไป หลวงพ่อพุทธทาส เป็นพระที่
ดูน่าเกรงขาม จนไม่ค่อยมีใครกล้าโต้เถียงหรือถามท่านตรงๆ แต่
ในความเป็นจริงแล้วท่านชอบเวลามีคนมาซักถามหรือโต้แย้งท่าน
หากมีเหตุผล ท่านก็รับฟัง แม้กิริยาอาการของผู้ถามจะดูไม่สุภาพ
ท่านก็ไม่โกรธ กลับนิ่งสงบ และตอบเป็นปกติเพื่อประโยชน์ของ
ผู้ฟัง

เทพศิริ สุขโสภา นักเขียนและศิลปินชื่อดัง เล่าว่าคราวหนึ่งได้ถามท่านว่า

“อาจารย์ครับ อาจารย์สอนเรื่องจิตว่างมานาน ท่านไม่โกรธไม่เกลียดใคร ผมก็เชื่อ แต่เคยนึกพอใจไหม”

“ถ้าผลอกก็มี” ท่านตอบเรียบๆ

“แล้วท่านผลอบ่อยหรือเปล่า” เทพศิริถามพลางชี้หน้าท่าน แต่ท่านกลับไม่ว่าอะไร ท่านพูดน้ำเสียงปกติ พูดว่า “ของอย่างนี้ปฏิบัติมากเท่าไร โอกาสผลอกก็มีน้อยลงเท่านั้น”

ท่านมีความปกติแม้กระทั่งเวลาได้ฟังปัญหาต่างๆ ที่ชวนให้หดหู่หรือโกรธแค้น

เทพศิริเล่าว่าคราวหนึ่งได้เล่าให้พระที่สวนโมกข์ฟังถึงการทำลายโบราณสถาน โดยเฉพาะเจดีย์เก่าๆ มีการเอารถแทรกเตอร์ทำลายพระเจดีย์เพื่อหากรุพระ หลายคนได้ฟังก็ไม่พอใจ แม้แต่พระก็รู้สึกโกรธเคืองโจรเหล่านั้น แต่หลวงพ่อพุทททาสฟังเป็น

ปกติราวกับไม่ได้ยินเรื่องเล่า จนในที่สุดเทพศิริซึ่งเป็นนักร้องนำก็หันมา
ตัวงอเล็กน้อย ลดเสียงลง แล้วเลิกเล่าไปกลางคันเลย เมื่อเห็นท่าน
ไม่มีอารมณ์ร่วม มองดูเหมือนว่าท่านไม่สนใจเรื่องเหล่านี้ หรือไม่
เห็นคุณค่าของโบราณสถาน แต่ที่จริงน่าจะเป็นเพราะท่านเห็นว่า
มันเป็นธรรมดาโลก ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะโกรธเคืองพฤติกรรม
ของคนเหล่านี้

ความซื่อตรงกับตัวเอง กล้าที่จะยอมรับความผิดพลาด
หรือข้อจำกัดของตนเองเป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของหลวงพ่
พุทธทาสที่ประทับใจผู้ใกล้ชิด เขมานันทะ (โกวิท เอนกชัย) ซึ่ง
เคยบวชกับท่านนานนับสิบปีแล้วว่า

“วันหนึ่งพวกเราพระเถร กำลังกวนปูนกันอยู่ ท่าน
อาจารย์เดินมาพูดว่า ‘พวกคุณโง่อยู่ได้ คุณไปกวนทำไมให้เสียเวลา
ทำไมไม่เอาปูน เอาทราย เอาหิน เอาน้ำเทรวมในถังน้ำมันปิดฝา
แล้วก็กลิ้งมันไปในสนามหญ้า’ ทุกคนก็สว่างไสว พูดกันว่า เออจริงๆ
แล้วทุกคนก็ปฏิบัติตาม กลิ้งกันไปกลิ้งกันมาจนแห้งติดก พอเปิด
ฝา หินอยู่หิน ทรายอยู่ทราย ปูนอยู่ปูน พวกเราก็ชักมีอารมณ์
ทั้งเหนียวทั้งผิดหวัง อาจารย์เห็นเข้าท่านก็หัวเราะ บอกว่า ‘ผม

จะไปรู้อะไร ผมไม่เคยทำ”

นอกจากไม่สร้างภาพให้ตนเองดูดีแล้ว ท่านยังชอบล้อตัวเอง ดึงมักเรียกตัวเองว่าเป็น สุนัขปากร้าย หรือกล่าวหาว่าตัวเอง ชอบใช้คำว่าโลกโศก กล่าวได้ว่าท่านไม่ยอมพะนอหรือปรนเปรออัตตาตนเองเลย สมกับที่เฒ่าวรรตน์ พงษ์ไพบูลย์ ประพันธ์ไว้ว่า

“พุทธทาส” นามท่านปานขุนเขา
ทว่าเบาสบายอย่างว่างน้ำหนัก
และตัวตนของท่านนั้นใหญ่หนัก
ใหญ่ด้วยหลักให้สละละตัวตน

ท่านพุทธทาส อินทปญฺโญ

วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) อ.ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี

นามเดิม เจื่อม พานิช กำเนิด ๒๗ พฤษภาคม ๒๔๔๙
สถานที่เกิด ต. พุมเรียง อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี
อุปสมบท ณ วัดอุบล อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙
สมณศักดิ์ พระธรรมโกศาจารย์
มรณภาพ ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๖ สิริอายุ ๘๗ ปี ๖๗ พรรษา

ท่านอุปสมบทเมื่ออายุ ๒๐ ปี ได้รับฉายาว่า “อินทปญฺโญ” ได้เดินทางมาศึกษาต่อที่วัดปทุมคงคา กรุงเทพมหานคร สอบได้นักธรรมเอกและเรียนภาษาบาลีได้เปรียญ ๓ ประโยค สร้างสำนักปฏิบัติธรรมที่วัดตระพังจิก อ. ไชยา จ. สุราษฎร์ธานี เมื่อ ๑๒ พฤษภาคม ๒๔๘๕ ให้ชื่อว่า “สวนโมกขพลาราม”

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้ย้ายสวนโมกขพลาราม มายังสถานที่แห่งใหม่คือวัดธารน้ำไหลในปัจจุบัน ท่านสร้างผลงานทางธรรมไว้มากมาย ได้อุทิศตนเพื่องานพระศาสนาและทำงานช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ เพื่อให้ได้พบสันติสุขโดยมีสันติภาพ

ท่านได้รับการนับถือยกย่อง จากพุทธศาสนิกชนทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ ผลงานของท่านได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ กระทั่งได้รับการยอมรับจากชาวโลกว่าเป็น “สมณปราชญ์ผู้ยิ่งใหญ่” ผู้มีบทบาทอย่างสูงต่อพุทธศาสนา

เคล็ดลับของ สมเด็จพระวันรัต

พูดถึงสมเด็จพระวันรัต วัดมหาธาตุ คนเฒ่าคนแก่ที่ใกล้ชิด
วัดสักหน่อย มักจะนึกถึงสมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) ซึ่งเป็น
ผู้สนองงานคนสำคัญฝ่ายมหานิกายของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส แต่ที่จริงยังมีสมเด็จพระวันรัต
อีกองค์หนึ่ง ซึ่งเจ้าคุณสมเด็จพระเฮงถือเป็นอาจารย์ นั่นคือ **สมเด็จพระวันรัต (ทิต อุทโย)**

เมื่อเจ้าคุณสมเด็จจิตสว่างสู้วัยชรา ท่านได้มอบอำนาจการบริหารและการศึกษาของวัดให้อยู่ในมือของเจ้าคุณสมเด็จเฮง (ซึ่งตอนนั้นเป็นพระเทพเมธี) หมด แต่แม้อายุถึง ๘๐ ปี ท่านก็ไม่หลงมืออาจารย์ดงาม เป็นที่เคารพนับถือของพระเถรในวัด

คราวหนึ่งมีพระหนุ่มขึ้นไปกราบเรียนถามท่านว่า ท่านทำอย่างไรจึงมีศิลาจารวัตรและสติสัมปชัญญะบริบูรณ์แม้อายุปุนนี้แล้ว แทนที่ท่านจะตอบ กลับเปรยขึ้นมาว่า “หนุ่มนี้เวลาพระตีระฆังหมาหอนกันแปลกเหลือเกิน มหาสงครามในยุโรป (สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง) จะเป็นอย่างไรก็ไม่รู้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้าประชวรจะหายหรือไม่ ก็ไม่รู้ได้ ถ้าพระองค์ท่านเป็นอะไรไป การพระศาสนาจะกระทบกระเทือนเพียงใด ก็เหลือที่จะเดาได้”

พระหนุ่มได้ฟังก็นึกว่าเจ้าคุณสมเด็จท่านจะเริ่มหลงเสียแล้วกระมัง เพราะที่ท่านพูดมานั้นไม่เกี่ยวข้องกับคำถามที่ตรงไหน แต่สักพัก ท่านก็หันมาแล้วพูดว่า “ที่เธอถามฉันว่ามีกิจวัตรอันใดที่ช่วยค้ำจุนใจ ให้ประพัตติพรหมจรรย์มาได้จนทุกวันนี้ฉันจะบอกให้ ว่าฉันถือหลักอยู่สามสูตร ท่องขึ้นใจอยู่เสมอ ถ้าอยู่คนเดียวแล้ว เป็นต้องท่องเอาไว้ ท่องถอยหน้าถอยหลังได้โดยตลอด

ถ้ามีแขกก็หยุดไว้ มีกิจอื่นต้องทำก็ทำ เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ เช่น หนังสือ ตอบปัญหา เมื่อหมดกิจแล้ว ท่องค้ำงไวที่ไหน ก็ท่องต่อไปจากนั้น โดยรำลึกนึกตามข้อความนั้นไปตลอดเวลา”

สูตรทั้งสามได้แก่

๑. พระภิกษุปาฏิโมกข์ ท่านขยายความว่า ท่านท่องพระปาฏิโมกข์เป็นนิจ เพื่อตรวจตราดูว่าได้ล่วงสิกขาบทข้อใดบ้าง เมื่อรู้ว่าผิดพลาด ก็ทรงจำไว้ แล้วนำไปปลงอาบัติ ถ้าไม่ถือตามพระปาฏิโมกข์อย่างเคร่งครัด ก็เป็นพระอลัชชี อยู่ในพรหมจรรย์ไม่ได้ถึงอยู่ไป ก็เป็นคนหลงโลก

๒. มูลกัจจายน์ หรือตำราภาษาบาลี ท่านอธิบายว่า ท่านเรียนภาษาบาลีแบบเก่า อาศัยคัมภีร์นี้เป็นแม่บท ที่รู้พระไตรปิฎกแตกฉาน ก็อาศัยคัมภีร์นี้ ท่านว่าท่านต้องท่องสูตรและแม่บทแห่งภาษาบาลีให้คล่องแคล่ว หากมีพระรุ่นใหม่มารวม แล้วท่านตอบเขาไม่ได้ เขาก็จะหาว่าเจ้าคุณสมเด็จหลงแล้ว หรือความรู้สู้เขาไม่ได้แล้ว ถ้าเขาเกิดความคิดเช่นนี้ จะเป็นบาปแก่เขา เพราะการไม่เคารพผู้ใหญ่

๓. มหาสติปัฏฐานสูตร พระพุทธเจ้าตรัสว่า สติปัฏฐาน เป็นทางเอกที่จะช่วยให้เราพ้นจากวัฏสงสาร ที่ท่านมาบวชก็เพื่อ ทำตนให้พ้นทุกข์ ดังนั้นจึงท่องพระสูตรนี้เป็นประจำ พร้อมกับ พิจารณา กาย เวทนา จิต ธรรม อยู่เป็นประจำ ท่านขยายความว่า ถึงแม้จะไม่ได้เป็นพระอริยบุคคล แต่ท่านก็เพียรพยายามตามนั้น อยู่ตลอดเวลา “ยศถาบรรดาศักดิ์ อัครฐาน เพียงช่วยให้ฉันบริหาร งานพระศาสนา เพื่อประโยชน์และความสุขของมหาชนเท่านั้น แต่ ฉันก็ไม่ลืมที่จะทำหน้าที่อนุเคราะห์ตัวเองด้วยเช่นกัน”

ท่านกล่าวกับพระหนุ่มว่า วัตรปฏิบัติดังกล่าวท่านทำเป็น ประจำ สม่าเสมอ จนบัดนี้จึงยังไม่หลงใหล โลกธรรมไม่อาภักถ้ำกราย ได้ ที่ผ่านมายังไม่เคยบอกใครเรื่องนี้ แต่เมื่อถูกถาม จึงบอกให้รู้

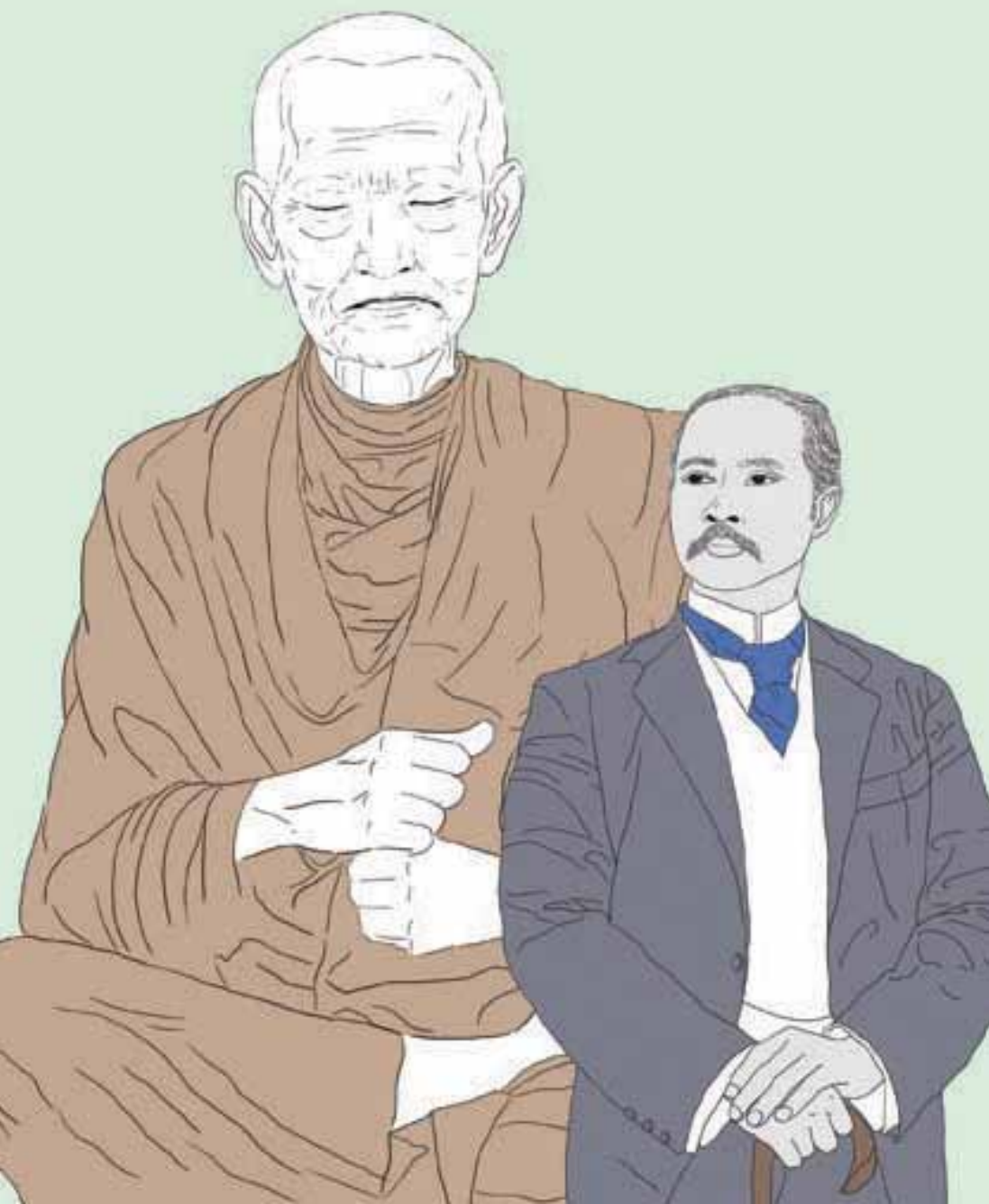
เคล็ดลับดังกล่าวประทับแน่นในใจของพระหนุ่มรูปนั้น กาลเวลาล่วงเลยมาหลายสิบปีจนพระหนุ่มได้กลายเป็นชายชรา กลับไปครองเพศฆราวาสที่อุทัยธานีบ้านเกิด เรื่องราวดังกล่าว คงจะหายไปพร้อมกับชีวิตของชายชราผู้นั้น หากมิใช่เป็นเพราะมี ชายหนุ่มคนหนึ่งมาสนทนาพูดคุยด้วย ชายหนุ่มรู้เรื่องวัดวาอาราม ดี เมื่อคุยกันถึงเจ้าคุณสมเด็จเฮงและเจ้าคุณสมเด็จทิต ชายชราจึง

เล่าเรื่องนี้ให้ฟัง นั่นเป็นปี พ.ศ. ๒๕๐๗ เวลาผ่านไป ๑๔ ปี เรื่องนี้
จึงได้ถูกถ่ายทอดเป็นข้อเขียนโดยชายหนุ่มผู้นั้น ซึ่งเวลานั้นได้
กลายเป็นนักเขียนชั้นนำแล้ว มีนามปากกาว่า ส.ศิวัรักษ์

๓๐ กว่าปีผ่านไป ทุกวันนี้คงแทบไม่มีใครรู้จักข้อเขียนชิ้นนั้น
แล้ว เพื่อไม่ให้เรื่องนี้สูญหายไปจึงขอนำมาเล่าซ้ำอีกครั้ง (อ่านประวัติท่าน
หน้า ๑๓๑) 🌿

ที่นี่ มีดจริงหนอ

ก่อนหลวงพ่อโตจะได้รับสถาปนาเป็น สมเด็จพระพุฒาจารย์
นั้น ท่านมีสมณศักดิ์เป็นพระเทพกวี เมื่อถึงปลายสมัยรัชกาล
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ท่านจึงได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็นชั้นสมเด็จพระ
ตอนนั้นท่านชรามากแล้ว คืออายุ ๗๘ ปี

สามปีหลังจากนั้นพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็สวรรคต พระ
ราชโอรสขึ้นครองราชย์ เป็นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว ตอนนั้นพระองค์ยังมีพระชนมายุเพียง ๑๕ ปีเท่านั้น
ฐานะยังอ่อนแอมาก เพราะขุนนางและพระบรมวงศานุวงศ์
ล้วนอยู่ในอำนาจของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง
บุนนาค) ซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการ

เวลานั้นเป็นที่หวั่นเกรงกันมากจนมีเสียงล่ำลือว่าจะมีการ
ก่อกบฏเพื่อยึดอำนาจจากพระยุพราช เมื่อหลวงพ่อโตทราบเรื่อง

ดังกล่าว วันหนึ่งจึงถือได้พร้อมตาลปัตรไปที่จวนสมเด็จพระเจ้าพระยา
ตอนกลางวันแสดๆ แล้วเดินรอบบ้าน

สมเด็จพระเจ้าพระยา เห็นเช่นนั้นจึงถามหาสาเหตุ
หลวงพ่อดำตอบว่า “อาตมภาพได้ยินว่าทุกวันนี้แผ่นดิน
มีดมัวนั้ก ด้วยมีคนคิดร้ายจะเอาแผ่นดิน ไม่ทราบเท็จจริงจะเป็น
ประการใด ถ้าแม้เป็นความจริงแล้วไซ้ อาตมภาพก็ใคร่จะขอ
บิณฑบาตเขาเสียสักครั้งหนึ่งเถิด”

สมเด็จพระเจ้าพระยา จึงตอบว่า
“โยมไม่สู้มีดีดอกเจ้าคุณ โยมนี้มีใจแน่นแฟ้นในพระพุทธ
ศาสนาแน่อนมันคงเสมอ อึ่งโยมทะนุบำรุงแผ่นดินโดยเที่ยง
ธรรม และตั้งใจประคับประคองสนองพระเดชพระคุณโดยตรงโดย
สุจริต เป็นที่ตั้งตรงอยู่เป็นนิตย์ ขอเจ้าคุณอย่าปริวิตกให้ยิ่งกว่า
เหตุ นิมนต์กลับได้”

สมเด็จพระเจ้าพระยา ได้รักษาคำพูด มิได้ก่อเหตุเภทภัยต่อ
ยุวกษัตริย์จนทิวศคในปี ๒๔๒๕ ส่วนหลวงพ่อดำนั้นได้มรณภาพ
๑๐ ปีก่อนหน้านั้นแล้วคือปี ๒๔๑๕ ลิริอายุ ๘๔ ปี 🌸

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต)

วัดญาณเวศกวัน อ. สามพราน จ. นครปฐม

นามเดิม ประยุทธ์ อารยางกูร กำเนิด ๑๒ มกราคม ๒๔๘๑

สถานที่เกิด อ. ศรีประจันต์ จ. สุพรรณบุรี

อุปสมบท ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม กรุงเทพมหานคร

เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ในฐานะนาคหลวง

สมณศักดิ์ พระพรหมคุณาภรณ์

ท่านจบการศึกษาทางโลกในระดับมัธยมศึกษาโดยได้รับทุนเรียนดีของกระทรวงศึกษาธิการ บรรพชาเป็นสามเณร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๙ สอบได้นักธรรมชั้นตรี โท เอก และเปรียญธรรม ๓ ถึง ๙ ประโยคขณะยังเป็นสามเณร จึงได้รับพระราชทานพระบรมราชาอนุเคราะห์ ให้อุปสมบทเป็นพระภิกษุในฐานะนาคหลวง ณ อุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อจบการศึกษาพุทธศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มจร.) และสอบได้วิชาชุดครู พ.ม. ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นรองเลขาธิการ มจร. ท่านได้สร้างความเจริญให้แก่ มจร. ทั้งด้านบริหารและวิชาการเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นบทบาทและภาวะสังคมที่เพิ่มขึ้นของสงฆ์ รวมทั้งสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนไว้ในหลักสูตร ท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ ในปี ๒๕๑๕-๒๕๑๙ จากนั้นจึงได้มาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน อ. สามพราน จ. นครปฐม

ท่านอุทิศตนให้กับการเผยแผ่พระศาสนา ตลอดจรรยาในด้านนิพนธ์ เอกสารวิชาการ และตำราต่างๆ จำนวนมาก ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ หนังสือ *พุทธธรรม* ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็น “มรดกธรรมอันล้ำค่าแห่งยุค” และท่านยังได้รับการอาราธนาให้เป็นผู้แสดงปาฐกถาในการประชุมนานาชาติขององค์กรระดับโลกต่างๆ หลายครั้ง และเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรติให้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพจากยูเนสโกในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ (อ่านเรื่องหน้า ๙๕)

ปราชญ์ ผู้สันโดษ

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เป็นพระมหาเถระที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ที่สำคัญที่สุดของพุทธศาสนาไทยในปัจจุบัน ว่าจำเพาะสมณศักดิ์ของท่านก็จัดว่าสูงมาก คือเป็นพระราชาคณะชั้นรองสมเด็จพระราชาคณะ แต่ท่านมีความเป็นอยู่อย่างสมถะมาก ฟังพอใจในการอยู่อย่างเรียบง่าย และเสมอต้นเสมอปลายในเรื่องนี้มาโดยตลอด ตั้งแต่เป็นพระชั้นผู้น้อยจวบจนถึงปัจจุบัน

เมื่อครั้งที่ท่านยังเป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ แม้ได้รับสมณศักดิ์เป็นพระราชวรมุนี และเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเมื่อหนังสือ *พุทธธรรม* ฉบับขยายความ ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

แต่ชีวิตความเป็นอยู่ของท่านแทบไม่ได้แตกต่างไปจากตอนเป็นพระหนุ่มเมื่อ ๒๐ ปีก่อนหน้านั้นเลย กุฎิของท่านมีหนังสือกับอุปกรณ์ที่ใช้เขียนหนังสือเป็นหลัก ดุโล่งและเป็นระเบียบ

คราวหนึ่งมีญาติโยมขออนุญาตติดเครื่องปรับอากาศให้ท่าน เนื่องจากรอบวัดเป็นย่านชุมชน มีมลภาวะมาก มีหน้าซำซ่าง วัดยังเป็นร้านทำทอง กลิ่นน้ำประสานทองโชยมาที่กุฎิของท่านทุกวัน ทำให้ท่านมีอาการภูมิแพ้ หอบ เหนื่อย ท่านก็ปฏิเสธไปทุกครั้ง แต่ญาติโยมก็ไม่ละความพยายาม ในที่สุดก็สามารถพาช่างมาติดเครื่องปรับอากาศให้ท่านจนได้ แต่ท่านก็ได้ใช้น้อยมาก เพราะไม่นาน ก็ย้ายออกไป เมื่อท่านไปยังวัดญาณเวศกวัน ท่านก็ยังไม่ยอมติดเครื่องปรับอากาศเช่นเดิม คงใช้แต่พัดลมช่วยระบายความร้อน เหมือนเมื่อครั้งอยู่วัดพระพิเรนทร์

ท่านเป็นพระเถระที่ไม่สะสม ทั่วๆ ที่ได้รับอดิเรกลาภในโอกาสต่างๆ เป็นประจำ โดยเฉพาะเวลามีญาติโยมมาจัดงานทำบุญถวายท่าน เนื่องในวันคล้ายวันเกิดบ้าง ในวันสำคัญทางศาสนาบ้าง หรือแสดงมุทิตาจิตที่ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์บ้าง ของที่นำมาถวายนั้นเป็นสิ่งของเครื่องใช้มากมาย แต่เมื่อเสร็จงาน

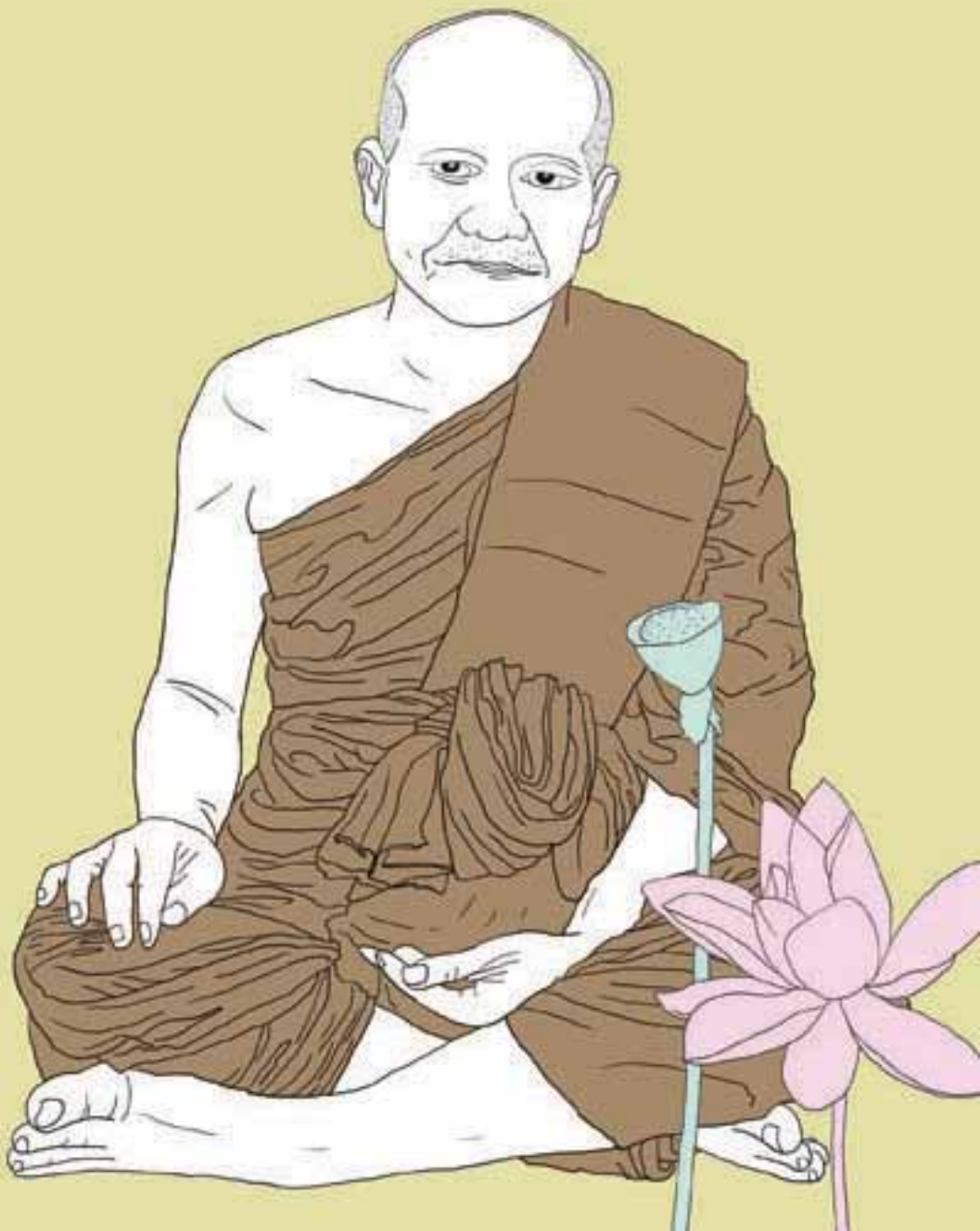

แล้ว ท่านจะเก็บแต่เฉพาะหนังสือไว้ ส่วนของอื่นๆ ท่านจะแจกต่อ
ให้แก่พระเถรในวัด

ของถวายบางอย่างบรรจุใส่กล่องสวยงาม บางกล่องก็ห่อ
เป็นของขวัญ ท่านก็ไม่เปิดดูด้วยซ้ำว่าข้างในเป็นอะไร วิธีการแจก
ของท่านก็คือติดหมายเลขที่กล่องเหล่านั้น แล้วทำสลากให้พระ
เถรแต่ละรูปมาจับ ใครได้สลากตรงกับของกล่องใด ก็รับของ
กล่องนั้นไป ว่ากันว่า การแจกแบบนี้สามเณรในวัดชอบมาก เพราะ
อาจได้ของใช้ดีๆ ซึ่งตามปกติไม่มีโอกาสได้รับ

นอกจากของขวัญ ค่าลิขสิทธิ์หรือค่าตอบแทนจากงาน
เขียน ท่านก็ไม่เคยรับ หากแต่บริจาคให้แก่สถาบัน มูลนิธิ หรือ
สาธารณกุศลต่างๆ ทั้งนี้เพราะท่านถือว่างานเขียนเหล่านั้นเป็น
การบำเพ็ญธรรมทาน อันเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของบรรพชิต งาน
บรรยายก็เช่นกัน ไม่ว่าที่ไหน เมื่อเจ้าภาพถวายของปัจจัยแก่ท่าน
ท่านก็จะมอบคืนเพื่อเป็นทุนดำเนินงานขององค์กรเหล่านั้นต่อไป
โดยไม่เคยเปิดดูเลยว่าในซองนั้นมีเงินเท่าไร หากมีผู้มาถวายปัจจัย
ให้แก่ท่านที่วัด ท่านก็จะมอบให้เป็นสมบัติของสงฆ์ ไม่เก็บไว้แม้แต่
บาทเดียว (อ่านประวัติท่านหน้า ๙๓)

รายนาม บุญญาบารมี

หลวงพ่อบาน โสหนุโท แห่งวัดบางนมโค เป็นที่รู้จักกันดีในฐานะพระเกจิอาจารย์ชื่อดังแห่งอยุธยา ลูกศิษย์ของท่านหลายรูปเป็นพระที่มีชื่อเสียงมาก อาทิ หลวงปู่บุดดา ถาวโร และพระราชพรหมยาน (หลวงพ่อฤชาชีสิงดำ)

ท่านเป็นคนสมัยรัชกาลที่ ๕ ถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๘ ท่านมีใจใฝ่ในเพศพรหมจรรย์ตั้งแต่วัยเด็ก เมื่ออายุครบบวชได้อุปสมบท ณ วัดบางนมโค ท่านเป็นผู้ใฝ่ในการศึกษามาก จึงได้

เดินทางไปตามสำนักต่างๆ เพื่อเล่าเรียน สมัยนั้นนอกจากพระปริยัติธรรมแล้ว วิชาคณาอาคมก็ถือกันว่าเป็นอีกวิชาหนึ่งที่พระควรเรียนรู้ ท่านจึงไปศึกษากับหลวงพ่อสุนซึ่งได้ชื่อว่าแก่กล้าทางคณาอาคมและรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

คำสอนข้อหนึ่งที่ท่านได้รับจากหลวงพ่อสุนก็คือ อย่าหวั่นไหวในโลกธรรม อย่าอยากรวย อย่าอยากมียศถาบรรดาศักดิ์ เพราะสิ่งเหล่านี้ไม่เที่ยง หากสูญเสียทรัพย์และยศก็จะเป็นทุกข์ พระนั้นถ้ารวยก็ไม่ใช้พระ พระต้องรวยด้วยบุญญาบารมี

หลวงพ่อสุนได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ท่าน ทั้งคณาอาคม วิชาแพทย์แผนโบราณและวิปัสสนากรรมฐานจนหมดสิ้นทุกกระบวน แต่ท่านก็ยังคงแสวงหาครูบาอาจารย์ต่อไป เพราะทราบดีว่าวิชาหนึ่งที่ยังขาดไปคือวิชาปริยัติธรรม

ท่านจึงเดินทางไปเรียนกับพระอาจารย์จิ้นแห่งวัดเจ้าเจ็ดตามคำแนะนำของหลวงพ่อสุน ชาวบ้านแถวนั้นพูดตรงร่ำลือว่าพระอาจารย์จิ้นเป็นคนโมโหร้ายมาก เวลาโมโหแล้วยังไม่อยู่ ปากว่ามีมือถึง จนลูกศิษย์หวาดกลัวมาก พระอาจารย์จิ้นเองก็รู้ตัว และ

กลัวว่าตนจะไปทำร้ายลูกศิษย์เวลาสอนหนังสือ ท่านจึงสั่งให้สร้าง
กรงใหญ่ขึ้นสำหรับขังตัวท่านเองเวลาสอนหนังสือ แล้วให้ลูกศิษย์
คนหนึ่งเก็บกุญแจไว้ เวลาสอนหนังสือลูกศิษย์คนใดไม่ตั้งใจเรียน
หรือตอบคำถามไม่ถูกต้อง ท่านจะโมโหจนคุมไม่อยู่ ถึงกับเอามือ
จับลูกกรงเหล็กเขย่าจนลูกศิษย์ขวัญหนีดีฝ่อ แต่พอท่านคลาย
โทสะลงแล้ว ท่านก็กลายเป็นพระอาจารย์จีนรูปเดิม

หลวงพ่อบานเป็นผู้ใฝ่เรียน มีความเพียรเป็นที่ตั้ง พระ
อาจารย์จีนถามอะไร ท่านก็ตอบได้ถูกต้อง จึงเป็นที่พอใจแก่พระ
อาจารย์มาก ไม่นานพระอาจารย์จีนก็สิ้นความรู้ที่จะสอนให้ท่าน
ท่านจึงเข้ามาเรียนต่อที่กรุงเทพฯ กับพระอาจารย์เงิน วัดสระเกศ

ระหว่างอยู่ที่วัดสระเกศนั้น ท่านเล่าว่าอดคัดมาก บิณฑ-
บาตบางครั้งก็ไม่พอฉัน ได้แต่ข้าวเปล่าๆ หาไม้ก็เด็ดยอดกระถินมา
จิ้มน้ำปลา น้ำพริก ฉันแทบทุกวัน กิจนิมนต์ก็แทบไม่มี เป็นเช่นนี้
อยู่หลายปี ปีสุดท้ายก่อนที่ท่านจะกลับวัดบางนมโค ท่านเล่าว่า
คืนหนึ่งเทวดามาท่านถึงภุม্মิ์เพื่อบอกหวย บอกเสร็จก็เขียนให้ดู
แล้วย้ำว่าจำได้ไหม ท่านก็ตอบว่าจำได้ แทนที่จะดีใจ ท่านกลับ
ครุ่นคิดจนนอนไม่หลับ

รุ่งเช้าท่านตัดสินใจไม่แทงหอย เพราะเห็นว่าไม่ใช่กิจของสงฆ์ ท่านระลึกถึงคำของหลวงปู่สรวงที่ว่า “ถ้ารวยก็ไม่ใช่พระ พระต้องรวยด้วยบุญญาบารมี” ปรากฏว่าวันนั้นหอยออกตรงตามที่เทวดาบอก หากท่านแทงหอยตามที่เทวดาบอก ก็จะได้ลากก้อนใหญ่ แม้โชคลาภหลุดลอยไปต่อหน้า แต่ท่านก็หาเสียใจไม่ กลับรู้สึกสบายใจด้วยซ้ำที่ใจไม่หวั่นไหวต่อลาภ

หลวงปู่ปานได้เรียนรู้หลายวิชา รวมทั้งคาถาอาคม สามารถสะเดาะกัญญาแจให้หลุดได้อย่างง่ายดาย แต่วิชาเหล่านั้นเทียบไม่ได้กับวิชาสะเดาะกิเลสให้หลุดจากใจ วิชานี้ทำให้ชีวิตสงบเย็นและเป็นอิสระ ไม่เบียดเบียนทั้งตนและผู้อื่น ขณะที่พระอาจารย์จีนต้องมีกรงเหล็กไว้ควบคุมตนทุกๆ ที่มีความรู้มากมาย แต่หลวงปู่ปานเพียงแต่มีสติรักษาใจและมีปัญญาเห็นโทษของโลกธรรม ก็สามารถป้องกันใจไม่ให้ทุกข์ครอบงำได้ แม้ทุกข์นั้นจะมาเป็นคราบของสุขหรือโชคลาภก็ตาม วิชานี้ทำให้ท่านรวยอย่างแท้จริงคือรวยด้วยบุญญาบารมี 🌿

หลวงพ่อบาน โสณนุโท

วัดบางนมโค ต. บางนมโค อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา

กำเนิด วันศุกร์ที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๔๑๘
สถานที่เกิด ต. บางนมโค อ. เสนา จ. พระนครศรีอยุธยา
อุปสมบท ณ วัดบางนมโค วันจันทร์ที่ ๑ เมษายน ๒๔๓๘
สมณศักดิ์ พระครูวิหารกิจจานุการ
มรณภาพ ๒๖ กรกฎาคม ๒๔๘๑ สิริอายุ ๖๓ ปี ๔๓ พรรษา

พ.ศ. ๒๔๓๘ เมื่ออายุ ๒๐ ปีท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ณ วัดบางนมโค โดยมีหลวงพ่อสุ่นเป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากที่ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมอยู่กับหลวงพ่อสุ่นพอสมควรแล้วจึงได้เดินทางไปศึกษาพระปริยัติธรรม ณ วัดสระเกศ กรุงเทพฯ และวัดเจ้าเจ็ดใน จ. พระนครศรีอยุธยา เรียนแพทย์แผนโบราณจากวัดสังเวช ศึกษาเพิ่มเติมกับหลวงพ่อนิยม วัดน้อย และพระอาจารย์โหนด อินทสุวณฺโณ เรียนวิชาสร้างพระเครื่องดิน เป็นต้น หลังจากนั้น ท่านจึงได้มาอยู่ที่วัดบางนมโค กิจวัตรของท่านหลังจากท่านฉันภัตตาหารเพลแล้ว ท่านก็จะมาสังเคราะห์ชาวบ้านที่เจ็บป่วยตลอดทั้งวัน

ใจનોใจ

ในปี ๒๕๒๐ หลวงพ่อชา สุภทฺโท แห่งวัดหนองป่าพง ได้รับนิมนต์ให้ไปแสดงธรรมที่ประเทศอังกฤษ นับเป็นครั้งแรกที่ท่านเดินทางไปต่างประเทศด้วยเครื่องบิน คราวนั้นมีเหตุการณ์ระทึกขวัญเกิดขึ้น เนื่องจากขณะที่เครื่องกำลังร่อนลง ได้เกิดอุบัติเหตุยางระเบิดหนึ่งเส้นกลางอากาศ กัปตันจึงประกาศให้ผู้โดยสารรัดเข็มขัดอยู่กับที่ พร้อมทั้งถอดรองเท้าและแว่นตา แม้กระทั่งฟันปลอมก็ต้องถอดออก เมื่อทุกคนทำตามเสร็จก็นั่งเงียบกริบทั้งเครื่องบิน ด้วยกังวลว่าวาระสุดท้ายใกล้จะมาถึงแล้วหรือไม่

หลวงพ่อบ้างได้พูดถึงความรู้สึกนึกคิดตอนนั้น “เป็นครั้งแรกที่เราได้เดินทางมาเมืองนอกเพื่อสร้างประโยชน์แก่ศาสนาจะเป็นผู้มีบุญอย่างนี้เทียวหรือ เมื่อระลึกได้เช่นนั้นแล้วก็ตั้งสัตย์อธิษฐานมอบชีวิตให้พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วก็กำหนดจิตรวมลงในสถานที่ควรอันหนึ่ง แล้วก็ได้รับความสงบเยือกเย็นดุคล้ายกับไม่มีอะไรเกิดขึ้น พักในที่ตรงนั้น”

สักพักเครื่องบินก็ลดระดับและถึงพื้นดินโดยสวัสดิภาพ พอรู้ว่าปลอดภัยผู้โดยสารก็ปรบมือดังลั่นด้วยความดีใจ หลวงพ่อบ้างเห็นพฤติกรรมของคนเหล่านั้นแล้วรู้สึกแปลก ดังท่านตั้งข้อสังเกตว่า “ขณะที่เครื่องบินเกิดอุบัติเหตุ ต่างคนก็ร้องเรียกว่า หลวงพ่อบ้างช่วยปกป้องคุ้มครองพวกเราทุกคนด้วย แต่เมื่อพ้นอันตรายแล้วเดินลงจากเครื่องบิน เห็นประณมมือไหว้พระเพียงคนเดียวเท่านั้น นอกนั้นไหว้แอร์โฮสเตสทั้งหมด”

เวลามีภัยคุกคาม คนเราอดไม่ได้ที่จะนึกถึงสิ่งศักดิ์สิทธิ์พร้อมทำทุกอย่างเพื่อให้รอดตาย แต่เมื่อพ้นภัยแล้ว ก็มักลืมไปว่าได้สัญญาหรือวิงวอนอะไรไว้ จะว่าไปมิใช่แต่อันตรายถึงตายเท่านั้น แม้กระทั่งเวลาที่มีความทุกข์ใจ ก็นึกถึงพระธรรม แต่พอความทุกข์

หายไป ใจก็เปลี่ยน

หลวงพ่อบอกเล่าว่าที่วัดหนองป่าพง มักมีโยมผู้หญิงมาขอ
บวชชีคนละหลายเดือน บ้างก็ว่าจะขอยุ่ตลอดชีวิต เพราะเบื่อ
โลกเหลือเกิน ส่วนใหญ่เป็นเพราะมีเรื่องทะเลาะกับสามี กับคน
เหล่านี้หลวงพ่อก็มักจะแนะนำให้มาทดลองอยู่สักพักก่อน แล้วค่อย
ตัดสินใจ อย่าเพิ่งปักใจว่าจะอยู่นานๆ แต่หลายคนก็ยืนยันว่าจะ
ขอบวชไปจนตาย ไม่มีวันกลับบ้านแน่นอน แต่หลังจากอยู่ได้ไม่
กี่วัน พอสามีมาองง้อ ก็หอบผ้าหอบผ่อนกลับบ้านทันที บางคน
อยู่ได้แค่ไม่กี่เดือน เกิดคิดถึงลูกและสามีขึ้นมา ก็ทิ้งวัดกลับไปอยู่
กับครอบครัวตามเดิม

หลวงพ่อบอกจึงมักเตือนคนเหล่านี้เสมอว่า “อย่าไปเชื่อนะ
จิตของเราละ” 🌿

น้ำมนต์ของ หลวงพ่อเทียน

ในช่วงเจ็ดปีสุดท้ายของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโท ท่านต้องเข้าโรงพยาบาลอยู่หลายครั้งเนื่องจากมีมะเร็งในลำไส้ เป็นโอกาสให้นายแพทย์วัฒนา สุพรหมจักร ได้รู้จักท่านอย่างใกล้ชิด ในขณะที่หมอวัฒนารักษากายของหลวงพ่อด้วยการให้ยา หลวงพ่อก็ได้รักษาใจของหมอวัฒนาด้วยการให้ธรรม

หมอวัฒนาเล่าว่าตอนที่รู้จักหลวงพ่อเทียนใหม่ๆ กำลังสนใจพระเครื่องมาก วันหนึ่งได้เอาพระนางพญาพิชฌุโลกมาให้ท่านดู พร้อมกับบอกว่าพระเครื่ององค์นี้เก่าแก่มาสร้างมาตั้ง ๗๐๐ ปีแล้ว

“พระองค์นี้ทำจากอะไร” ท่านถาม

หมอวัฒนาวธิบายว่า “ทำจากเนื้อดินเผา แกร่งสีเนื้อ
มะขามเปียก มีแร่ต่างๆ ปรากฏอยู่เต็ม”

ได้ยินเช่นนั้น ท่านก็พูดเรียบๆ ว่า “ดินนั้นเกิดมาพร้อมกัน
ตั้งแต่สร้างโลก พระองค์นี้ไม่ได้เก่าแก่ไปกว่าดินที่เราเหยียบก่อน
เข้ามาในบ้านนี้หรอก”

เพียงประโยคนี้อะไรก็เลย หมอวัฒนาก็ “ตาสว่าง”
ตัดสินใจถอดพระเครื่องออกจากคออย่างไม่ลังเล

เคยมีคนถามท่านว่าแขวนพระดีหรือไม่ ท่านตอบว่า “ดี
แต่มีสิ่งที่ดีกว่าแขวนพระจะเอาไหม”

อีกคราวหนึ่งมีคนถามท่านด้วยความสงสัยว่า เครื่องราง
ของขลังของเขามีอานุภาพตามที่เล่าลือหรือไม่ ท่านไม่ตอบ แต่
ถามกลับว่า “คนทำตายหรือยัง”

เมื่อได้คำตอบว่าคนที่ทำได้ตายแล้วเพราะเป็นของมรดก
ตกทอดกันมา ท่านจึงตอบว่า

“คนที่ทำยังตายเลย แล้วเราจะหวังสิ่งนี้ ช่วยไม่ให้เราตายได้อย่างไร”

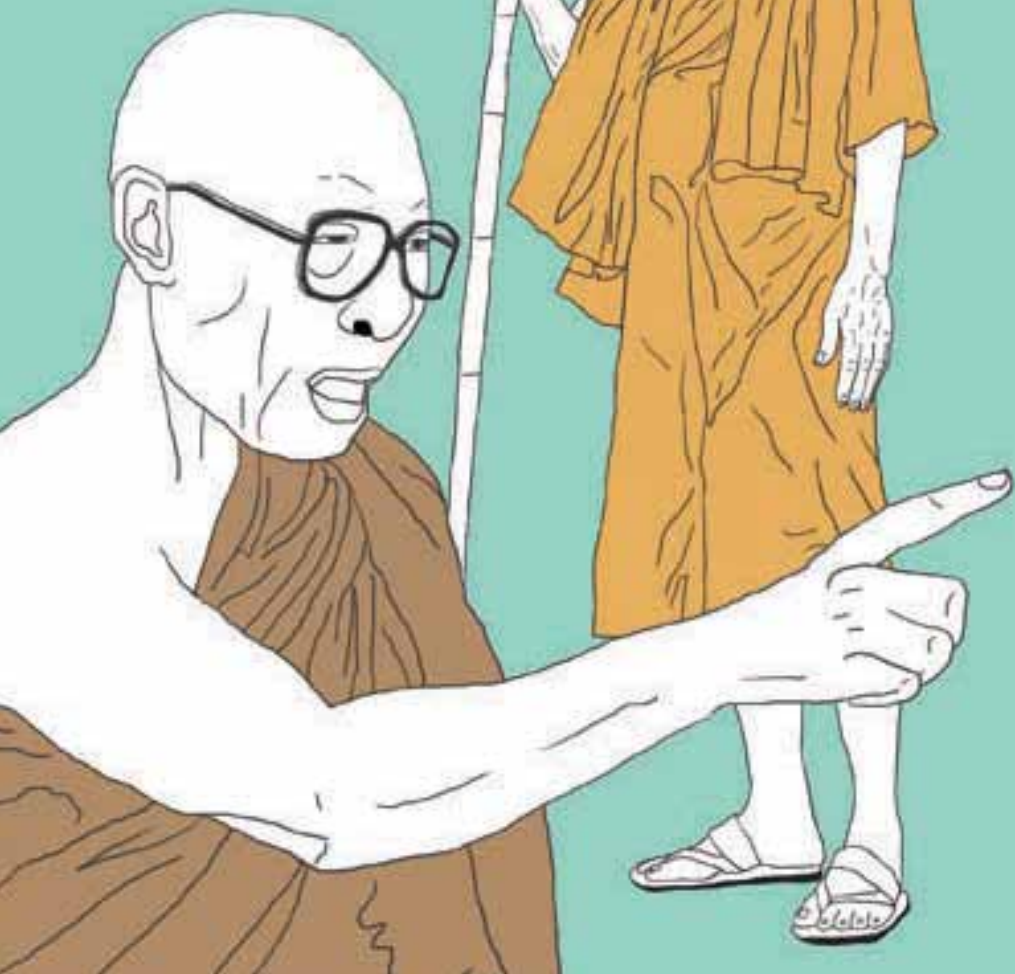
แม้หลวงพ่อกีเยนเป็นหลวงตาที่พูดน้อย น้ำเสียงเบา แต่ถ้าวุดถึงการสอนธรรมแล้ว ท่านมั่นคง พูดตรง ไม่อ้อมค้อม และไม่ยอมประนีประนอมเลย โดยเฉพาะเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมที่คนเชื่อว่ามีศักดิ์สิทธิ์ ท่านเห็นว่านั่นกลับทำให้คนมีความหลงมกมายมากขึ้น และเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงธรรม

ท่านเคยได้รับนิมนต์ไปสวดในงานบุญแห่งหนึ่ง เจ้าภาพอยากให้ท่านพรมน้ำมนต์ให้ ท่านจึงขอให้เจ้าภาพเตรียมกะละมังขนาดใหญ่ใส่น้ำให้เต็มเพื่อทำน้ำมนต์แทนที่จะทำจากน้ำในบาตร เมื่อทำเสร็จแล้ว แทนที่จะประพรมน้ำมนต์ ท่านกลับเอาน้ำมนต์ในกะละมังสาดไปทั่วบ้านแล้วบอกว่า

“ช่วยกันเก็บช่วยกันดู อันนี้แหละเป็นมงคล การที่เราใช้น้ำมนต์ประพรมตัวเรา อาจจะทำให้ลูกไม้ใบหญ้าที่ใส่ไว้ในน้ำมนต์มีอาการผิ่นคั่นขึ้นมา ต้องเปลืองเงินทองซื้อหูกยารักษาอีก แล้วมันจะเป็นมงคลได้อย่างไร” 🌿

ถูกด่าแค่ไหน ก็ไม่ทุกข์

หลวงพ่อประสิทธิ์ ถาวร เป็นผู้บุกเบิกวัดถ้ำยายปริก เกาะสีชัง จ.ชลบุรี ท่านเล่าว่า ตอนที่ท่านไปจุดดงค์ที่เกาะแห่งนั้น ครั้งแรก มีหญิงชราปรากฏในนิมิตมาอาราธนาให้ท่านจำพรรษา ที่ถ้ำดังกล่าว เมื่อท่านขึ้นไปดูแล้ว เห็นว่าถ้ำยายปริกเป็นสถานที่เหมาะแก่การเจริญสมณธรรม จึงมาจำพรรษาที่นั่นเป็นหลัก และได้พัฒนาถ้ำยายปริกจนยกฐานะขึ้นเป็นวัดอย่างสมบูรณ์

ตอนที่ท่านมาบุกเบิกถ้ำยายปริกนั้น ช่วงแรกๆ ประสบความลำบากมาก เพราะนอกจากน้ำกินน้ำใช้จะหายากแล้ว ยังมักถูกเบียดเบียนจากนักเลงเจ้าถิ่นบนเกาะสีชังที่ต้องการครอบครอง

ที่ดินของวัด จึงหาเรื่องกับทางวัดเสมอ ท่านเองก็ถูกคนเหล่านั้น
ตำว่าบ่อยๆ แต่ท่านก็ตั้งอยู่ในขันติธรรม อีกทั้งยังมีเมตตาต่อคน
เหล่านี้เสมอ

ท่านเคยแนะนำลูกศิษย์ลูกหาว่า เวลาถูกใครตำว่าหรือ
ตีฉิ่นฉินทา “ให้พนมมือเหนือหัวพูดไปเลยว่า เจ้าประคูน ขอให้คุณ
จงเจริญๆ เกอะ แล้วในใจก็อุทิศให้เขาไปเลย” ท่านให้เหตุผลว่า
“พูดบ่อยๆ เนิ่องๆ เข้า จิตเราจะอ่อนโยนลงเองหรอก ไม่ถือโทษ
โกรธเคือง”

ท่านยังแนะนำให้ทำจิตด้วยว่า “ถ้าเขาตำเราว่าเราเป็นคนไม่ดี
ก็ให้ยอมรับไปเลยว่าจริง เพราะทุกวันนี้แม้แต่ตัวหลวงพ่อก็ยังไม่ดี
ถ้าดีแล้ว จะต้องมาอาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน อะไรต่างๆ ทำไม
ก็ร่างกายนี้มีแต่ของสกปรกเน่าเปื่อย เตี้ยวจีบ เตี้ยวไซ้ เตี้ยวร้อน
เตี้ยวหนาว เตี้ยวปวดขี้ ปวดเขี้ยว จะว่ามันดีได้ที่ไหน จะนั่นใคร
ตำว่าเราไม่ดี ให้รับคำกับเขาเลยว่า ครับ ผมมันไม่ดี ค่ะ ฉันทันไม่ดี
ตัวฉันนี่มันไม่มีอะไรดีเลยสักอย่าง แค่นั้นแหละ”

ท่านไม่เพียงสอนผู้อื่นเท่านั้น หากยังทำเป็นแบบอย่าง แต่ใช้อุบายที่เป็นแบบฉบับของท่าน คราวหนึ่งหลวงพ่อดำเดินผ่านหน้าบ้านของนักเลงคนหนึ่ง เขาจึงออกมายื่นด่าหลวงพ่อดำทันที แทนที่ท่านจะทำหุทวนลม ท่านเดินเข้าไปหาแล้วจับแขนเขา ทำท่าชิงชังแล้วพูดว่า

“มึงด่าใคร มึงด่าใคร”

“ก็ด่ามึงนะสิ” เขาตอบกลับ

หลวงพ่อดำยิ้มรับแล้วพูดว่า “อ้อ แล้วไป ที่แท้ก็ด่ามึง ดีแล้วอย่ามาด่ากูก็แล้วกัน”

ว่าแล้วท่านก็เดินออกมา ปลอ่ยกให้นักเลงผู้นั้นยืนงงอยู่พักใหญ่

คำด่าว่าไม่ว่าออกจากปากใครก็ตาม ถ้าเราไม่รับ ก็ไม่มีอะไรต้องทุกข์ร้อน แต่ถ้าจะรับ ก็รับอย่างฉลาด คือเพื่อใช้เตือนตนหาไม่ก็เพื่อเจริญกุศลธรรมให้งอกงามยิ่งขึ้น 🌿

เมื่อหลวงพ่อดโต รับจ้างเทศน์

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หรือหลวงพ่อดโตนั้น ได้ชื่อว่าเป็นพระนักเทศน์ที่แสดงธรรมได้อย่างไพเราะ ลุ่มลึก อีกทั้งยังมีปฏิภาณที่เรียกรอยยิ้มจากผู้ฟัง ท่านจึงได้รับนิมนต์ให้แสดงธรรมอยู่เนืองๆ

คราวหนึ่งท่านได้รับอาราธนาให้ไปเทศน์ที่บ้านคหบดี ก่อนจะขึ้นธรรมาสน์เจ้าภาพได้เข้ามากราบเรียนว่า “วันนี้ขอให้พระเดชพระคุณเทศน์ให้เพราะๆ สักหน่อยค่ะ ดิฉันมีศรัทธาติดกัณฑ์เทศน์

๑๐๐ บาท” สมัยนั้นเงิน ๑๐๐ บาทนับว่าสูงมาก แต่ท่านฟังแล้วก็ไม่ว่าอะไร

พอขึ้นธรรมาสน์ ท่านก็ให้ศีล ตั้งนโม ตามด้วย “พุทธัง ัมมัง สังฆัง” จากนั้นก็ว่า “เอวัง ก็มีด้วยประการฉะนี้” พุจฉบก็อนุโมทนาให้พร แล้วลงจากธรรมาสน์ทันที

เจ้าภาพไม่พอใจมาก แต่ไม่กล้าพูดอะไร ได้แต่ตำหนิใจว่า “เทศน์อะไร ฟังไม่รู้เรื่องรู้ราว เสียแรงติดกัมที่เทศน์ตั้ง ๑๐๐ บาท”

วันรุ่งขึ้น ท่านกลับไปเทศน์ที่บ้านนั้นอีก ทั้งๆ ที่เขาไม่ได้นิมนต์ ท่านให้เหตุผลว่า “เมื่อวานนี้ จันรับจ้างเทศน์ วันนี้จันจะมาให้ธรรมเป็นทานนะจ๊ะ”

วันนั้นท่านเทศน์อย่างเต็มที่ สมบูรณ์ทั้งอรรถทั้งรส เนื้อหาและสำนวนเป็นที่ชื่นชอบอย่างมากของคหบดีและเพื่อนบ้าน ทุกคนได้รับความปิติทั่วกัน หลวงพ่อโตเป็นพระที่มีเมตตาสูงมาก พร้อมเกื้อกูลทุกคน แต่ในเวลาเดียวกันท่านก็กล้าที่จะเตือนสติ

ญาติโยมหากทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ใครที่อวดรวยหรือต้องการ
ประกาศตนว่าเป็นผู้เปี่ยมศรัทธา ท่านก็พร้อมจะหักท้วงเขาโดยไม่
กลัวเขาโกรธ ยิ่งมองว่าท่านเห็นแก่เงิน หรือเข้าใจว่าธรรมะตีค่า
เป็นตัวเงินด้วยแล้ว ท่านก็พร้อมที่จะทำให้เขาผิดหวังได้ทุกเมื่อ 🌿

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต)

วัดระฆังโฆสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

ท่านถือกำเนิดที่ จ. พระนครศรีอยุธยา เมื่อปี ๒๓๓๑
ตรงกับสมัยรัชกาลที่ ๑ พออายุ ๑๒ ปี ก็บรรพชาเป็น
สามเณร เมื่ออายุครบบวช รัชกาลที่ ๑ โปรดเกล้าฯ ให้
อุปสมบทเป็นนาคหลวง ณ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ต่อมารัชกาลที่ ๒ ทรงรับท่านไว้เป็นพระภิกษุในพระบรม
ราชูปถัมภ์

สมเด็จพระโต ได้ศึกษาพระธรรมวินัยจนแตกฉานและออกธุดงค์ไปยังสถานที่
ต่างๆ มากมาย ครั้น พ.ศ. ๒๓๙๕ รัชกาลที่ ๔ โปรดเกล้าฯ ให้ท่านเป็นเจ้าอาวาส
วัดระฆังโฆสิตาราม ขณะที่ท่านอายุ ๖๔ ปี

ท่านรอบรู้ทั้งพระธรรมวินัยและธรรมปฏิบัติ เป็นเลิศทางสติปัญญา
ปฏิภาณโวหาร และการเทศนา เปี่ยมด้วยจิตเมตตากรุณา มีอัธยาศัยมักน้อย
สันโดษ และถือปฏิบัติข้อธรรมคุณวัตรทุกประการ

ท่านมรณภาพในสมัยรัชกาลที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๔๑๕ สิริอายุ
๘๔ ปี

นาที่สุตท่าย ของหลวงปู่เสาร์

ในแวดวงพระกรรมฐานสายวัดป่า โดยเฉพาะภาคอีสาน ส่วนใหญ่แล้วยกย่องนับถือหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต เป็นบูรพาจารย์ จำนวนไม่น้อยสามารถสืบสายครูบาอาจารย์ย้อนหลังไปถึงหลวงปู่มั่น แต่หากถามว่าใครเป็นอาจารย์ของหลวงปู่มั่น คำตอบก็คือ หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล

หลวงตามหาบัว ญาณสมฺปนฺโน ยกย่องหลวงปู่เสาร์ ว่าเป็น “พ่อพระกรรมฐานภาคอีสาน” ท่านมีอัธยาศัยน้อมในทางสมาธิภาวนา และใฝ่ความสงบวิเวก จึงออกธุดงค์เป็นประจำ ปักกลดอยู่ในป่าหรือในถ้ำเป็นนิจ หลังจากที่ประสบความก้าวหน้าในการปฏิบัติ ท่านก็มาเปิดสำนักปฏิบัติธรรมที่วัดเสียบ อ. เมือง จ. อุบลราชธานี อันเป็นบ้านเกิดของท่าน

หลวงปู่เสาร์เป็นพระมหาเถระที่ไม่ชอบพูด เวลาเทศน์ก็กล่าวเพียงไม่กี่ประโยค ก็ลงจากธรรมาสน์ ว่ากันว่าทั้งวันท่านพูดกับใครไม่เกินสองประโยค แต่ท่านมีเมตตาสูงมาก ไม่เคยแสดงอาการโกรธเคืองใครเลย ใครได้พบเห็นก็รู้สึกเอ็นใจ ท่านจึงเป็นที่เคารพเลื่อมใสของพระเณรมาก

ศิษย์ของท่านผู้หนึ่งก็คือหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นเคยประสบอุปสรรคในการปฏิบัติถึงกับเกิดสัญญาวิปลาส ก็ได้อาศัยหลวงปู่เสาร์ช่วยแก้วิปลาสให้จนสำเร็จเป็นที่อัศจรรย์แก่ลูกศิษย์ อย่างไรก็ตามท่านเป็นพระที่ถ่อมตนมาก ไม่อวดคุณวิเศษ หลวงพ่อพุทธจาณีโย เล่าว่าคราวหนึ่งระหว่างที่ได้อุปฐากท่าน ได้ยินท่านเปรยขึ้นมาว่า “เวลานี้จิตข้ามันไม่สงบ มันมีแต่ความคิด” หลวงพ่อพุทธ

แปลกใจ จึงถามว่า “จิตมันพุ่งซ่านหรือไงอาจารย์” หลวงปู่เสาร์
ตอบสั้นๆ ว่า “ถ้าให้มันหยุดนิ่งมันก็ไม่ก้าวหน้า” หลวงพ่อพุทธเล่า
ว่ากว่าจะเข้าใจความหมายของท่านก็ใช้เวลาหลายปี กล่าวคือ
ท่านหมายความว่า เวลาปฏิบัติถ้าจิตมันหยุดนิ่งก็ปล่อยให้มันหยุด
นิ่งไป อย่าไปรบกวนมัน ถ้ามันจะคิดก็ให้มันคิดไป เราเอาสติตัว
เดียวเป็นตัวตั้งตัวตี

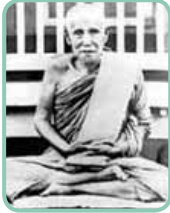
หลวงปู่เสาร์มีวัตรปฏิบัติอยู่ข้อหนึ่งคือ เมื่อออกพรรษา
ท่านจะพาศิษย์ออกธุดงค์เป็นเวลาหลายเดือน ส่วนใหญ่มักไปที่
ประเทศลาว แล้วกลับมาจำพรรษาที่เมืองไทย จนแม้ชราแล้วท่าน
ก็ยังบำเพ็ญธุดงค์วัตรดังกล่าว ในปี ๒๔๘๔ ขณะที่ท่านอายุ ๘๒ ปี
ท่านได้พาศิษย์ไปธุดงค์ที่จำปาศักดิ์และปากเซ ประเทศลาว เช่น
เคย แต่ปีนั้นท่านอาพาธตั้งแต่ก่อนออกพรรษาแล้ว เรื่องของเรื่อง
ก็คือป่วยวันหนึ่งขณะที่ท่านนั่งสมาธิอยู่ที่โคนต้นยาง มีเหยี่ยวตัว
หนึ่งโฉบเอารังผึ้งซึ่งอยู่บนต้นยางต้นนั้น รวงผึ้งส่วนหนึ่งตกลงมา
ใกล้ๆ กับที่ท่านนั่งอยู่ ผึ้งจึงรุมกัดต่อยท่านหลายตัว จนท่านต้อง
เข้าไปหลบในมุ้งกลด นับแต่นั้นท่านก็อาพาธมาโดยตลอด

เมื่อท่านออกธุดงค์เข้าไปในเมืองลาวได้พักใหญ่ ก็ป่วยหนัก คิษย์จึงพาท่านกลับมายังนครจำปาศักดิ์ ระหว่างนั้นท่านนั่งหลับตามาตลอด เมื่อถึงที่หมาย ท่านลืมตาขึ้นแล้วพูดว่า “ถึงแล้วใช้ใหม่ ให้นำเราไปยังอุโบสถเลย เพราะเราจะไปตายที่นั่น” คิษย์ได้ประคองท่านเข้าไปในอุโบสถ แล้วท่านสั่งให้เอาผ้าสังฆาฏิมาพาดนั่งสมาธิพักใหญ่ แล้วท่านก็กราบพระสามครั้ง พอกราบครั้งที่สาม ท่านก็นิ่งงัน ไม่ขยับเขยื้อน ลูกศิษย์เห็นท่านกราบนานผิดสังเกต จึงเอามือแตะที่จมูกท่าน ปรากฏว่าท่านหมดลมหายใจแล้ว

๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ คือวันที่หลวงปู่เสาร์มรณภาพ เป็นการมรณภาพที่แปลกไม่เหมือนใคร คือมรณภาพในท่านั่งกราบหน้าพระพุทธรูป 🌸

หลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโล

วัดเสียบ อ. เมือง จ. อุบลราชธานี

กำเนิด ๒ พฤศจิกายน ๒๔๐๒

สถานที่เกิด บ้านป่าโคม ต. หนองซอน อ. เมือง จ. อุบลราชธานี

อุปสมบท ณ วัดใต้ ต. ในเมือง อ. เมือง จ. อุบลราชธานี

มรณภาพ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ สิริอายุ ๘๒ ปี

ได้ปฏิบัติเป็นพระธรรมยุตที่วัดศรีทอง ภายหลังได้มาอยู่ที่วัดเสียบ จ. อุบลราชธานี

ท่านมีความเพียรเป็นเลิศ มีความสงบเสงี่ยมกิริยามารยาทอ่อนน้อม สุขุมพูดน้อย มีอัธยาศัยน้อมไปทางวิปัสสนาโดยเคร่งครัด ได้เดินธุดงค์ เจริญสมณธรรม และจำพรรษาตามป่าเขาในถิ่นต่างๆ ทั่วภาคอีสานเป็นเวลาหลายพรรษา เมื่อกลับจากธุดงค์ ท่านได้นำความรู้มาเผยแพร่สั่งสอนและได้เปิดสำนักปฏิบัติธรรมขึ้น ณ วัดเสียบ ลูกศิษย์ของท่านที่มีชื่อเสียง เช่น พระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต

ท่านมรณภาพในอิริยาบถนั่ง ที่วัดมหาอำมาตยาราม นครจำปาศักดิ์ ประเทศลาว และได้อัญเชิญสรีระกลับมาจัดงานฌาปนกิจที่วัดบูรพาราม อ. เมือง จ. อุบลราชธานี โดยมีพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต เป็นกำลังสำคัญ

บทพิสูจน์ ของชายหนุ่ม

หลวงพ่อบาน โสนนุโท แห่งวัดบางนมโค เป็นพระมหาเถระร่วมสมัยเดียวกับหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต แต่ท่านมีชื่อเสียงในฐานะเกจิอาจารย์แห่งภาคกลาง ในขณะที่หลวงปู่มั่นมีกิตติศัพท์เลื่องลือทั่วภาคอีสานในด้านวิปัสสนากรรมฐาน

ประวัติของท่านมีเกร็ดน่าสนใจหลายตอน ตอนที่อายุสัก ๓-๔ ขวบ คุณยายของท่านป่วยหนักใกล้เสียชีวิต ใครก็ตามที่ไปดูใจท่านล้วนพูดกรอกหูท่านว่า “แม่ แม่ อรหันนะ ภาวนาไว้ อรหัน พระอรหัน จะช่วยแม่” ทุกคนพูดเสียงดังจนท่านได้ยิน ขณะเล่นอยู่ที่ตื้นเรือน ท่านจึงขึ้นไปดูว่าเกิดอะไรขึ้น พอผู้ใหญ่เห็นท่านก็ไล่ลงมา

ตอนเย็นได้เวลากินข้าว ท่านกินแกงจืดแล้วรู้สึกอโรย ครีမ်อครีမ်ใจขึ้นมาจึงพูดดั่งๆ ว่า “อรหัน อรหัน” ปรากฏว่าได้เรื่องทันที มารดาของท่านโกรธมาก ลูกพรวดแล้วจับตัวท่านไปวางไว้นอกชาน แล้วตะโกนสุดเสียงว่า “เฮ้ มึงจะตายโหง ตายห่า ก็ตายคนเดียว มันจะมาว่าอรหันที่มีได้หรือ คำว่า อรหัน พุทฺธ นี คนเขาจะตายเท่านั้นแหละเขาว่ากัน นีดันมาว่า อรหัน ที่นี ทำเป็น ลางร้ายให้คนอื่นเขาพลอยตายด้วย”

ท่านงุนงงว่าเกิดอะไร ทำไมแม่ถึงโกรธขนาดนั้น นับแต่นั้น ท่านก็ไม่กล้าพูดคำนี้เลย ต่อเมื่อท่านได้บวชพระ จึงรู้ยมแม่เข้าใจ ผิด “อรหัน” นั้น เป็นคำที่ดี แสดงถึงองค์คุณของพระพุทฺธองค์ และเป็นอุดมคติของชาวพุทฺธ ท่านเคยพูดว่า “ถ้าใครภาวนาคำนี้ได้

ตกนรกไม่ได้” ด้วยเหตุนี้ท่านจึงชี้แจงให้โยมแม่เข้าใจ และแนะนำให้ท่านว่าคำนี้ทุกวัน ท่านก็ทำตาม จนกระทั่งเมื่อจะหมดลม โยมแม่ของท่านก็ยังยึดพุทฺโธและอรหัง เป็นอารมณ์ภาวนา

ท่านยังเล่าอีกว่าเมื่ออายุครบบวช โยมพ่อโยมแม่อยากให้ท่านบวช ท่านก็ยินดีทำตามความประสงค์ของท่าน แต่มีความสงสัยอยู่ข้อหนึ่งว่า เหตุใดบุรุษเพศจึงหลงไหลใฝ่ฝันในสตรีเพศมากนัก อะไรที่เป็นแรงดึงดูดของผู้หญิง ท่านอยากรู้คำตอบ เนื่องจากไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงมาก่อน ท่านตั้งใจว่าถ้าสตรีเพศนั้นนำหลงไหล บวชครบพรรษา ก็จะสึกออกมาแต่งงาน แต่ถ้าไม่เห็นมีอะไรน่าสนใจก็จะไม่สึก

ที่บ้านของท่านมีทาสคนหนึ่งเป็นหญิงรับใช้ ชื่อว่าพี่เขี้ยว อายุประมาณ ๒๕ ปี วันหนึ่งขณะที่อยู่ด้วยกันสองต่อสองตอนกลางวันในครัว ท่านเห็นเป็นโอกาสที่จะคลายความสงสัย จึงบอกกับพี่เขี้ยวว่า ตั้งแต่เกิดมานอกจากแม่กับพี่แล้ว ไม่เคยจับเนื้อผู้หญิงคนไหนเลย อยากรู้จริงๆ ว่าเนื้อผู้หญิงมีดีที่ตรงไหน ว่าแล้วก็ยกมือไหว้และพูดต่อว่า “พี่เขี้ยว ขออภัยเถอะ ฉันทขอจับเนื้อพี่เขี้ยวดูหน่อยได้ไหมว่า เนื้อผู้หญิงน่ะมันดียังไง เขาถึงชอบกันนัก”

พี่เขียวก็นั่งดู แอนตี้ อนุญาต แล้วท่านก็เลือกจับตรง “กล้ามเนื้อสองกล้ามเนื้อที่หน้าอก” ของพี่เขียว ท่านจับตรงนั้นเสร็จ ก็ลงมาจับที่น่อง รู้สึกแปลกใจจึงพูดขึ้นว่า “เฮ้! มันคล้ายกันนี่” พี่เขียวก็พยักหน้ารับว่า ใช่ มันก็คล้ายกัน ท่านจึงถามพี่เขียวต่อว่า “แล้วทำไมผู้ชายเขาถึงชอบเนื้อผู้หญิงน่ะ” พี่เขียวตอบว่า ไม่รู้เหมือนกัน

แล้วท่านก็ยกมือไหว้พี่เขียวพร้อมกับพูดว่า “ขอโทษ ที่ขอจับเนื้อนี้ไม่ได้ดูถูกดูหมิ่น อยากจะพิสูจน์เท่านั้นว่ามันคืออะไร”

ผลจากการพิสูจน์ครั้งนั้นทำให้ท่านหมดความสงสัย ท่านจึงก็ตกลงใจว่าเมื่อบวชแล้วก็จะไม่สึกหาลาเพศ แล้วท่านก็ได้ทำอย่างที่ตั้งใจไว้

หลวงพ่อบานมรณภาพในผ้าเหลืองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ 🌿

สมเด็จพระวันรัต (ทิต อุทโย)

นามเดิม กัง กำเนิด พ.ศ. ๒๓๘๐ ณ บ้านไร่ใหญ่ อ. บางปะอิน จ. พระนครศรีอยุธยา

อุปสมบท วันพฤหัสบดี เดือน ๔ ขึ้น ๘ ค่ำ ปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๐๐
สมณศักดิ์ สมเด็จพระวันรัต

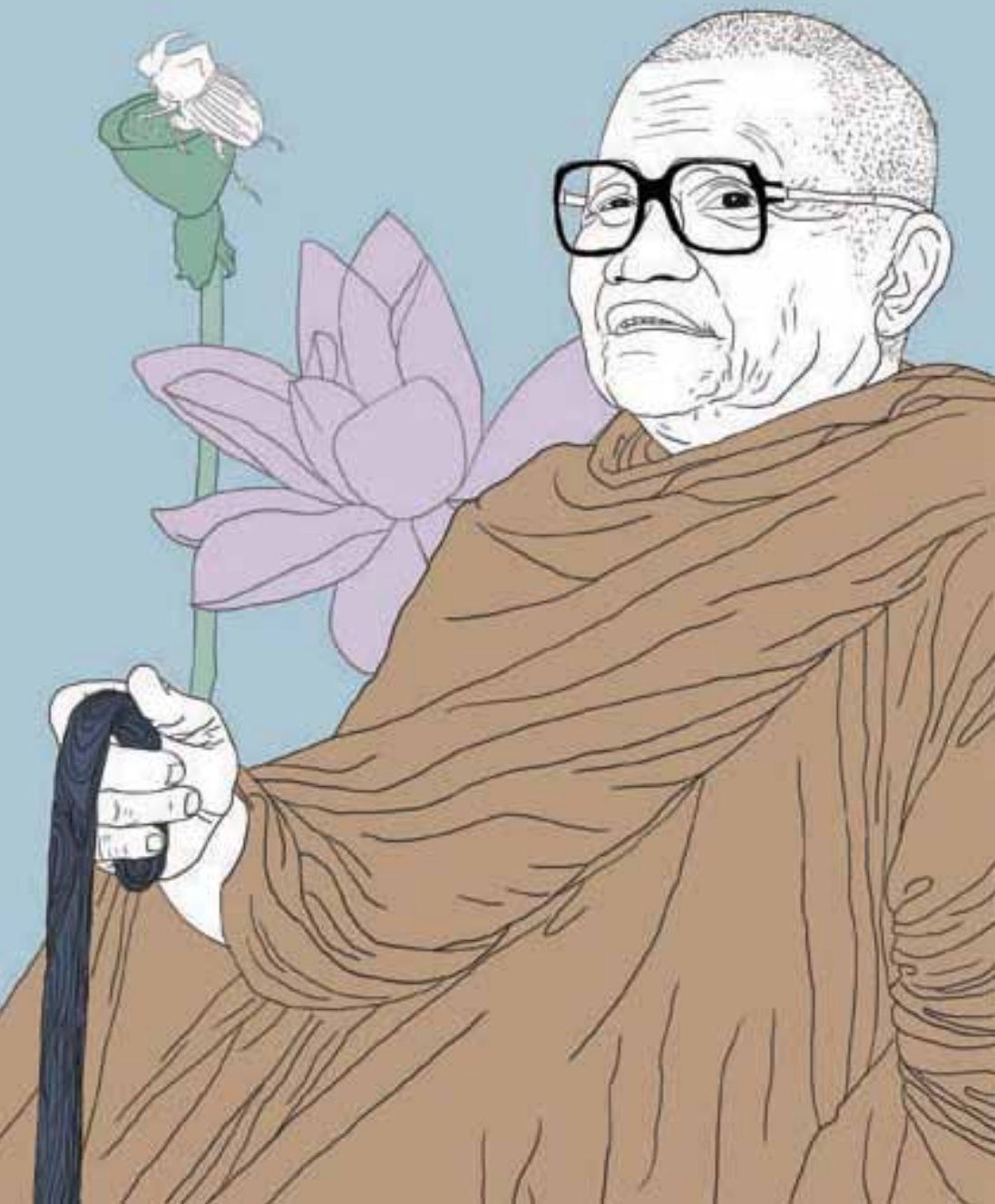
มรณภาพ วันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๔๖๖ สิริอายุ ๘๖ ปี ๖๖ พรรษา

ท่านเป็นผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาจนมีความรู้กว้างขวางแตกฉานในคัมภีร์พระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นอย่างดี จนรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงแต่งตั้งให้เป็นพระพิมลธรรม และให้ดูแลวัดมหาธาตุซึ่งทรุดโทรมเป็นอย่างมาก ทั้งด้านสิ่งก่อสร้างและธรรมวินัย นอกจากนี้ ยังทรงให้ย้ายราชบัณฑิตยสถานมาตั้งที่วัดมหาธาตุ เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” เป็นครั้งแรกในประเทศไทยที่มีการใช้นามว่า “วิทยาลัย” ท่านได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์ขึ้นเป็น สมเด็จพระวันรัต เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๔๓

ท่านยังมีผลงานอื่นๆ อีกมาก ที่สำคัญคือ ท่านได้เป็นผู้ชำระต้นฉบับพระไตรปิฎกให้ถูกต้อง รวมทั้งเป็นธุระในการจัดพิมพ์ด้วย คัมภีร์ที่ท่านได้ชำระจัดพิมพ์ ได้แก่ ฝ่ายสุตตันตปิฎก ๙ คัมภีร์ และฝ่ายอภิธรรมปิฎก ๒ คัมภีร์ และยังได้แต่งไวยากรณ์แบบเรียนภาษาบาลี เรียกว่า “มูลน้อยอาศัยมูลใหญ่” ซึ่งอาศัยคัมภีร์มูลกัจจายน์ เพื่อเป็นคู่มือของศิษย์ภายในมหาธาตุวิทยาลัย

ท่านเป็นผู้มองการณ์ไกล จึงได้เลือกเฟ้นหาศิษย์ที่เหมาะสม จนได้พระมหาเฮง (เขมจารี) และได้สนับสนุนให้ศิษย์ผู้นี้ได้มีความรู้และความก้าวหน้าจนได้เปรียญ ๙ ประโยค เป็นพระราชอาคันตุกะ ได้รับมอบหมายให้ดูแลวัดมหาธาตุและมหาธาตุวิทยาลัยสืบต่อจากท่าน ทั้งยังได้รับสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระวันรัตเช่นเดียวกันด้วย (อ่านเรื่องหน้า ๘๕)

ถ้าเชื่อ ก็โง่

เมื่อหลวงพ่อบุชา สุภทฺโท ก่อตั้งวัดหนองป่าพงเมื่อปี ๒๔๙๗ นั้น ท่านยังไม่เป็นที่รู้จักกว้างขวาง แต่ในเวลาไม่ถึงสิบปี กิตติศัพท์ของท่านก็เป็นที่เลื่องลือในหมู่นักปฏิบัติธรรม จนต่อมาได้มีชาวต่างประเทศมาบวชและปฏิบัติกับท่าน ทั้งๆ ที่ท่านไม่สามารถพูดภาษาของเขาได้ แต่ปฏิบัติอย่างดงามของท่าน รวมทั้งคำสอนที่ง่ายแต่ลึกซึ้ง ก็สามารถจูงใจให้เขาเกิดศรัทธาในพระรัตนตรัย และทุ่มเทให้กับการปฏิบัติแม้มีข้อวัตรที่เข้มงวดก็ตาม

อย่างไรก็ตามในสายตาของคนไทยจำนวนมากไม่น้อย หลวงพ่อชาคือพระเกจิอาจารย์ที่มีอิทธิปาฏิหาริย์ ดังนั้นจึงมีคนมาถามท่านเรื่องทำนองนี้เสมอ แต่มักได้คำตอบที่คาดไม่ถึง

ครั้งหนึ่งมีคนถามท่านว่า “เชื่อว่าหลวงพ่อเป็นพระอรหันต์ เป็นจริงเหาะได้หรือเปล่า”

ท่านตอบว่า “เรื่องเหาะบินนี้ไม่สำคัญหรอก แมงกูดจี่มัน ก็บินได้”

ครุคนหนึ่งถามท่านว่า จริงหรือไม่ที่พระอรหันต์สมัยพุทธกาลสามารถเหาะเหินเดินอากาศได้ คำตอบของท่านก็คือ “ถามไกลตัวเกินไปแล้วละครู มาพูดถึงตอสิ้นๆ ที่จะดำเท้าเรานี้ดีกว่า”

คำถามอีกประเภทหนึ่งที่ท่านได้รับเป็นประจำก็คือ “ชาติหน้ามีจริงไหม”

ท่านไม่ตอบ แต่ถามกลับว่า “ถ้าบอกจะเชื่อไหมละ”

“เชื่อครับ”

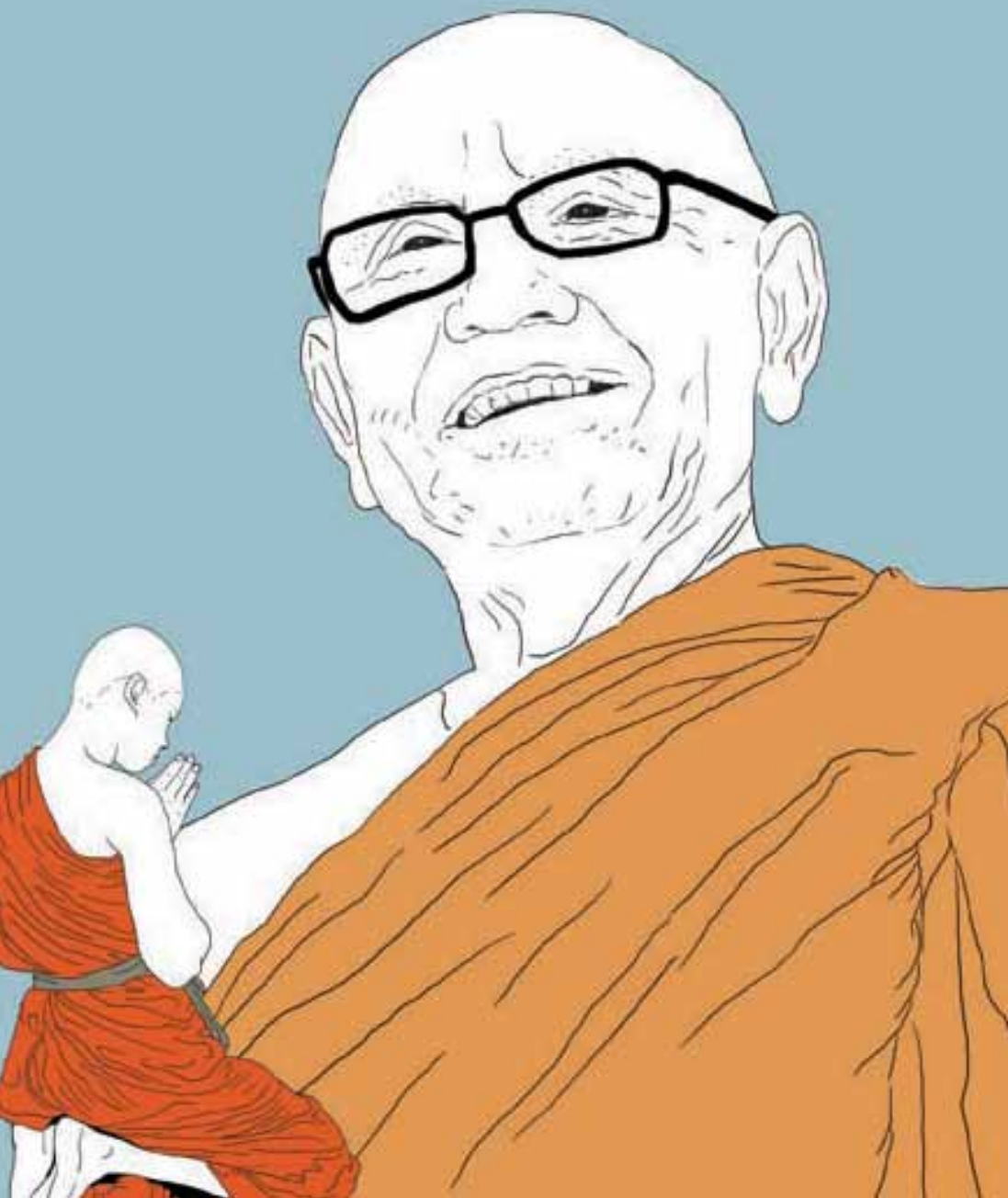
“ถ้าเชื่อกุณก็โง่” คือคำตอบของท่าน

แล้วท่านก็อธิบายว่า “ที่คุณเชื่อเพราะคุณเชื่อตามเขา คนเขาว่าอย่างไร คุณก็เชื่ออย่างนั้น คุณไม่รู้ชัดด้วยปัญญาของคุณเอง คุณก็โง่อยู่ร่ำไป ทีนี้ถ้าอาตมาตอบว่า คนตายแล้วเกิดหรือว่าชาติหน้ามี อันนี้คุณต้องถามต่อไปอีกว่า ถ้ามีพادمไปดูหน่อยได้ไหม เรื่องมันเป็นอย่างไร มันทาที่จับลงไม่ได้ เป็นเหตุให้ทะเลาะทุ่มเถียงกันไปไม่มีที่สิ้นสุด”

แล้วท่านก็แนะว่า “คนตายแล้วจะเกิดหรือไม่เกิด อันนั้นไม่ใช่ปัญหา มันไม่ใช่หน้าที่ของเรา หน้าที่ของเราคือ เราจะต้องรู้เรื่องราวของตนในปัจจุบัน เราต้องรู้ว่า เรามีทุกข์ไหม ถ้าทุกข์ มันทุกข์เพราะอะไร นี่คือสิ่งที่เราต้องรู้ และเป็นหน้าที่โดยตรงที่เราจะต้องรู้ด้วย” 🌿

ทักท้วง ความคิด

ตอนที่หลวงพ่อกำเขียน สุวณฺโณ ได้รับนิมนต์เป็นเจ้าอาวาสวัดภูเขาทอง เมื่อปี ๒๕๒๐ นั้น บ้านท่ามะไฟหวานได้ชื่อว่าเป็น “ดงเลือด” เพราะนอกจากจะตกตึ้นด้วยอบายมุข โดยเฉพาะสุราและการพนันแล้ว ยังมีการตีรันฟันแทงและชกต่อยกันเป็นประจำ เนื่องจากเป็นบ้านป่าบนหลังเขา ไกลหูไกลตาเจ้าหน้าที่ จึงมีโจรผู้ร้ายมาหลบซ่อนพักพิงและก่อเรื่องทะเลาะวิวาทกันอยู่เสมอ แต่เมื่อหลวงพ่อไปเป็นประธานสงฆ์ที่นั่น ได้พยายามชักนำชาวบ้านให้ตั้งอยู่ในธรรม มีทั้งชักชวนให้เข้าวัดถือศีล และออกไปสอนธรรมในหมู่บ้าน บ่อยครั้งท่านยังทำหน้าที่ไกลเกลี่ยชาวบ้านที่วิวาทบาดหมางให้คืนดีกัน

ความที่ท่านมีศีลอาจารย์ตรงดงาม เปี่ยมด้วยเมตตากรุณา และมีจิตใจเยือกเย็นหนักแน่นมั่นคง อันเป็นผลจากกรรมฐานที่ท่านบำเพ็ญอย่างขำของ หลวงพ่อคำเขียนจึงเป็นที่นับถือศรัทธาของชาวบ้านและได้รับการเคารพเชื้อฟัง แม้กระทั่งในหมู่คนที่เคยเป็นผู้ร้ายมาก่อน ความสุขสงบที่เกิดขึ้นได้ทำให้ท่ามะไฟหวานเติบโตใหญ่ จนทุกวันนี้ได้รับการยกฐานะเป็นตำบลหนึ่งของ อ. แก้งคร้อ จ. ชัยภูมิ

หลวงพ่อคำเขียนมีวิธีการที่นุ่มนวลในการชักจูงผู้คน ขณะเดียวกันก็มีความเข้าใจในจิตใจของผู้คนเป็นอย่างดี จึงสามารถชี้ทางออกหรือเตือนสติให้แก่ชาวบ้านในยามที่ประสบปัญหาได้ คราวหนึ่งมีชายหนุ่มวัยฉกรรจ์มาบวชและพำนักกับท่าน หลวงพ่อจึงสอนกรรมฐานและแนะนำให้พระรูปนั้นหมั่นเดินจงกรม ไม่กี่วันพระรูปนั้นก็มาขอลาสิกขา โดยให้เหตุผลว่า ไม่อยากปฏิบัติธรรม เพราะไม่ได้มาบวชเพื่อเดินจงกรม แต่ที่มาบวชก็เพราะพี่มาขอให้บวช

หลวงพ่อบุญเสธก็จะทำตามคำขอของพระรูปนั้น และแนะนำให้ไปเดินจงกรมต่อ พระใหม่ออกไปเดินได้สักพัก ก็กลับมาขอสิกขาอีก หลวงพ่อทำที่ไม่สนใจ ไล่ให้กลับไปเดินต่อ

ที่นี้พระใหม่ยื่นกรานขอสิกให้ได้ หลวงพ่อจึงถามว่า

“อะไรพาให้คุณมาหาผม?”

“ความคิดครับ” พระใหม่ตอบ

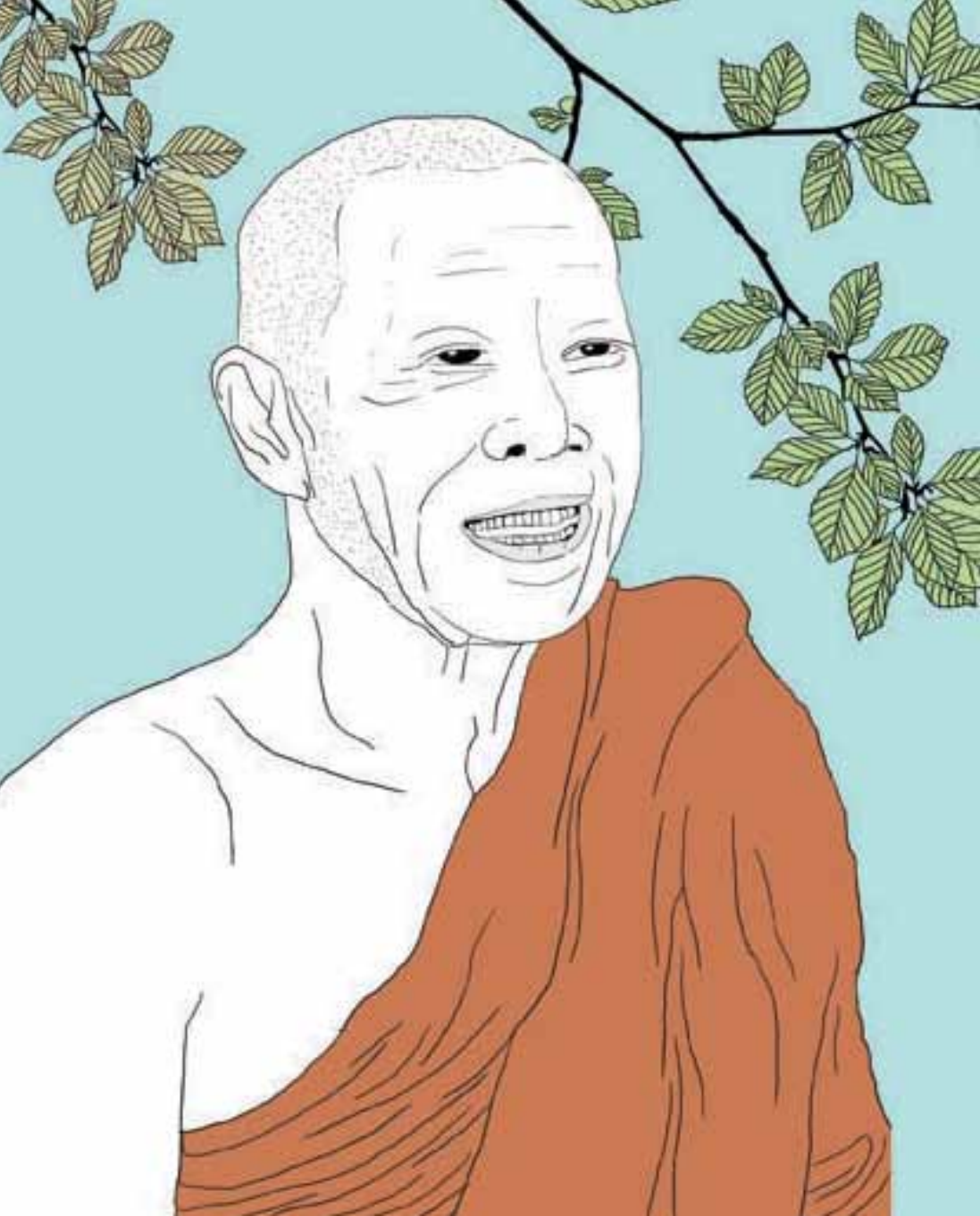
“มันคิดแล้วต้องทำตามความคิดทุกอย่างหรือ? ถ้าคุณทำตามความคิดทุกอย่าง ไม่แยءหรือ?”

หลวงพ่อนะให้พระใหม่ดูความคิดและคอยทักท้วงความคิดในใจตนบ้าง

ได้ยินเช่นนั้นพระรูปนั้นก็เดินหายไป รุ่งเช้าก็มาหาหลวงพ่พร้อมทั้งกราบหลวงพ่อย่างนอบน้อม และเปิดเผยว่า ถ้าหลวงพ่ไม่ทักท้วงเขาเมื่อวันก่อน เขาก็จะต้องฆ่าคนแน่ เพราะตั้งใจว่าจะสิกไปฆ่าคนสองคนให้หายแค้น เขาวางแผนแล้วว่า จะไปเอาปืนและรถที่ใหม่เพื่อจัดการกับสองคนนั้น แต่เมื่อหลวงพ่อนะให้เขาดูความคิด เขาจึงได้สติขึ้นมา เปลี่ยนใจไม่สิกดีกว่า

พระรูปนั้นจึงบวชต่อ เวลาผ่านไปปร่วม ๒๐ ปีก็ยังคงครองเพศบรรพชิตอยู่ มีชีวิตที่สงบเย็น ทั้งนี้เพราะมีจุดเปลี่ยนสำคัญในวันที่หลวงพ่อนะนำให้เขาทักท้วงความคิดนั่นเอง 🌿

ผ้าชีรี้ว ห่อทอง

หลวงปู่เจี๊ยะ จุนโท เป็นศิษย์รุ่นหลังของหลวงปู่มั่น ภูริ-
ทตฺโต ท่านได้มีโอกาสกราบหลวงปู่มั่นเป็นครั้งแรกเมื่อบวชได้
สามพรรษาเท่านั้น ประสบการณ์ครั้งนั้นไม่เพียงตอกย้ำศรัทธา
ของท่านให้มั่นคงในการปฏิบัติ หากยังทำให้ท่านพบคำตอบใน
การเจริญกรรมฐาน จนมีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

หลวงปู่เจี๊ยะหรือ “ผ้าชีรี้วห่อทอง” ของหลวงปู่มั่นนั้น
เป็นพระที่มีกิริยาอาการไม่เหมือนใคร อยู่หนึ่งไม่ค่อยได้ ชอบทำงาน
โดยเฉพาะการก่อสร้างและงานใช้แรง หากอยู่ว่างๆ เมื่อใดเป็น
ต้องขยับเพื่อขยับตัวอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังชอบพูดจาเฝงเฝง
ส่งเสียงเอะอะ ดูอาการภายนอกแล้วก็ไม่สู้เรียบร้อย มีเรื่องเล่าว่า
คราวหนึ่งท่านได้รับนิมนต์ไปสวดในงานแต่งงาน เมื่อถึงบ้านเจ้า

ภาพ แทนที่จะขึ้นบันไดตามปกติ ท่านกลับโหนตัวขึ้นทางลูกกรง
พอนั่งเสร็จ ท่านก็ถามเจ้าภาพว่า “จะสวดหรือไม่สวดละ เอ้า
ประเคนกินกันเลย”

เวลาไปบิณฑบาต พอถึงบ้านญาติโยมที่คุ้นเคย ท่านถือ
วิสาสะเดินเข้าไปในบ้านเลย แล้วพูดกับเจ้าของบ้านว่า “เฮ้ย ชง
กาแฟถ้วยซิ” ระหว่างที่จิบกาแฟก็นั่งไขว่ห้างกระดิกเท้า สิบบุหรื
วันไหนอยากฉันอะไรก็พูดว่า “เฮ้ย ตำน้าพริกกุ้งแห้งเกลือให้กู
หน่อย”

วันหนึ่งท่านขาเจ็บ ต้องนั่งรถไปบิณฑบาต พอถึงบ้าน
ศิษย์ที่ใกล้ชิด ท่านก็สั่งทันที “เอ้า เอาข้าวมาให้กูกิน” ว่าแล้วก็ตั้ง
บาตรแล้วนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ พอลูกศิษย์ทัก ท่านก็ว่า “ขากูเจ็บ
นี่หว่า” ลูกศิษย์จึงว่า “ท่านอาจารย์ไม่ต้องมาบิณฑบาตเลย นอน
อยู่เฉยๆ เลย จะจัดไปถวายที่วัดเอง” “ไม่ได้เดี๋ยวเขาจะตำ หว่า
ซี่เกียจบิณฑบาต” ท่านตอบ ลูกศิษย์จึงพูดต่อหน้าท่านว่า “นั่น
ละ เขาจะตำหนักละไปอย่างนั้น” ท่านฟังแล้วก็ไม่ได้เคืองศิษย์แต่
อย่างใด

ท่านจะไปไหนมาไหน ไม่มีพิธีรีตองมาก เรียกว่าไปง่ายมาง่าย พาหนะที่ท่านใช้เดินทางไปกรุงเทพฯ เป็นประจำ หาใช้รถยนต์ไม่ แต่เป็นรถสิบล้อ เวลาจะเดินทาง พร้อมเมื่อใดท่านก็ออกไปโบกรถทันที รถคันไหนที่ท่านหมายตาไว้ เป็นต้องจอดทุกคัน เพราะท่านไม่ได้โบกริมถนน แต่ยืนโบกกลางถนนเลย บางครั้งท่านรีบมาก คว่าจิวรคว้าย่ามได้ก็ออกจากวัดเลย แล้วค่อยห่มจิวรขณะที่ยืนโบกอยู่กลางถนน บางทีไม่ได้โบกเฉยๆ ยกเท้าโบกด้วย

ลูกศิษย์เล่าว่าคราวหนึ่งมารอรับท่านที่กรุงเทพฯ เห็นท่านนั่งอยู่บนหลังคารถสิบล้อ พร้อมกับตะโกนว่า “หนาวໄວ້ຍໆ ... หนาว” ท่านว่าข้างล่างนั้นมีคนเต็ม มีผู้หญิงมาด้วย ท่านจึงขึ้นมา นั่งบนหลังคา

ท่านเป็นพระที่ไม่ถือเนื้อถือตัว พระอาจารย์วัน อุตตโม ซึ่งเป็นวิปัสสนาจารย์ชื่อดังภาคอีสาน เล่าว่าเคยได้รับนิมนต์ไปฉันในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงปู่ฝั้น อาจาโร ระหว่างที่ฉันอยู่บนปะรำพิธี ก็สังเกตเห็นหลวงปู่เจี๊ยะนั่งฉันปะปนกับพระหนุ่มเณรน้อยด้านล่าง หลวงปู่เจี๊ยะนั้นเป็นพระที่พระอาจารย์วันเคารพมาก พอฉันเสร็จ จึงมาขอขมาต่อหลวงปู่เจี๊ยะว่า “ครูอาจารย์ เกล้า

ขอขมาที่นึ่งสูงกว่า” พระเถรทั้งหลายตกใจกันใหญ่เพราะคิดว่า หลวงปู่เจี๊ยะเป็นพระหลวงตาธรรมดา

อีกคราวหนึ่งพระอาจารย์วันไปงานฉลองพระที่จังหวัด ขอนแก่น ท่านได้รับนิมนต์ให้นั่งบนแท่นใหญ่ในพิธี พอเห็นหลวงปู่เจี๊ยะนั่งข้างล่าง ท่านก็รีบกระโดดลงมาขอขมาหลวงปู่ หลวงปู่ตอบว่า “วัน...ไปๆ ไม่เป็นไร”

คนส่วนใหญ่มองเห็นหลวงปู่เจี๊ยะว่าเป็นพระหลวงตาธรรมดา อาจจะมีกตุมหินหรือคอนแค้นอยู่ในใจด้วยก็ได้ที่เห็นอากัปภิกขยาของท่านไม่เรียบร้อย แต่เขาเหล่านั้นหารู้ไม่ว่าหลวงปู่เจี๊ยะเป็นที่นับถือของพระอาจารย์องค์สำคัญๆ สายหลวงปู่มั่น ท่านเหล่านี้มาเยี่ยมและกราบคารวะท่านสม่ำเสมอ เช่น หลวงปู่หลุย หลวงปู่ชอบ หลวงปู่สาม หลวงปู่ตื้อ หลวงตามหาบัว หลวงพ่อพุทธ และพระอาจารย์สิงห์ทอง เป็นต้น

แม้ว่าท่านจะเป็นคนโผงผาง อะอะตึงตังอยู่เสมอ แต่ท่านนอบน้อมในธรรมยิ่งนัก บางคราวขณะที่กำลังคุยกับพระเถร ส่งเสียงดัง หรือมีเสียงเฮๆ เป็นระยะๆ แต่ทันทีที่มีพระเถร ผู้ใหญ่

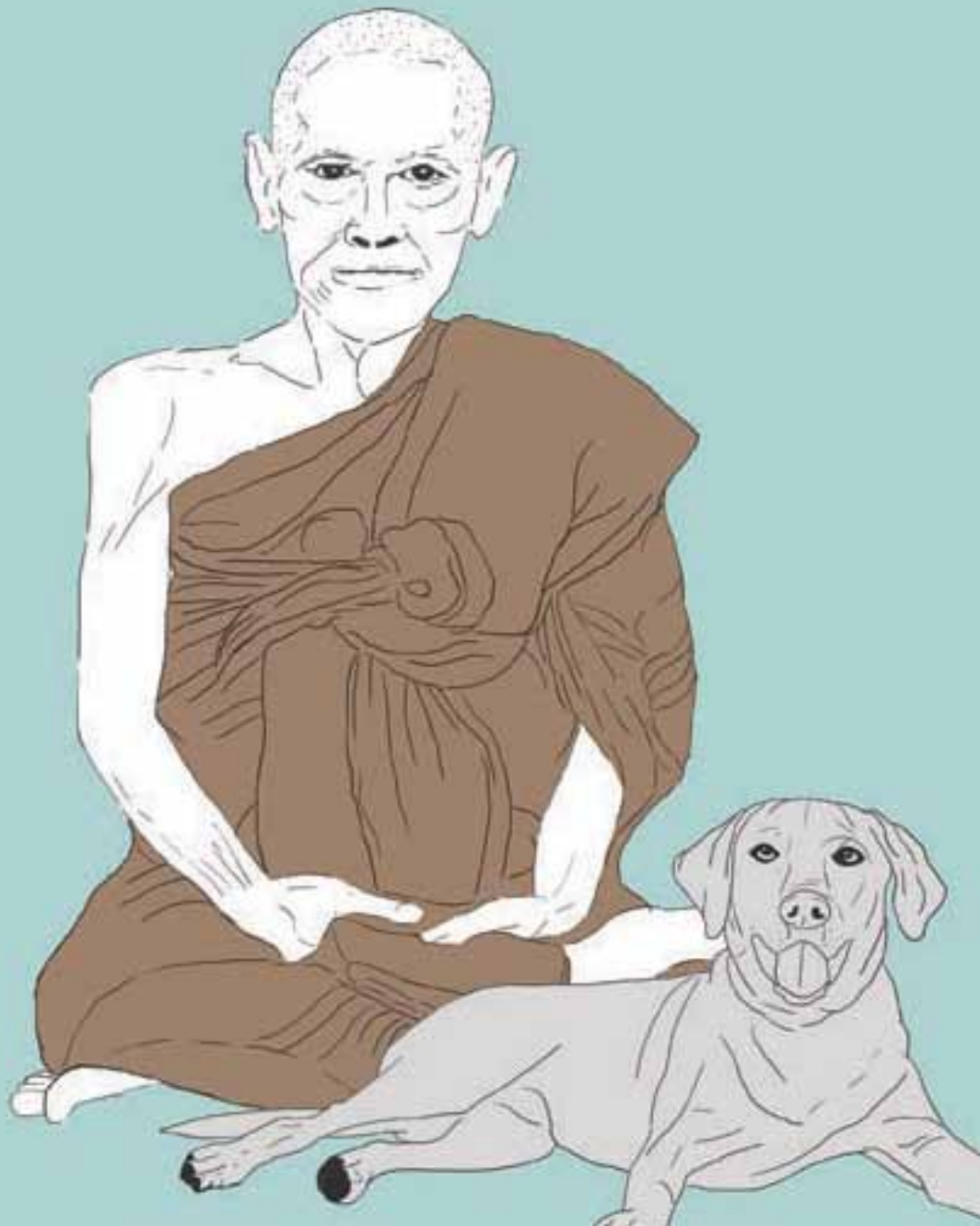

หรือเด็ก พูดเรื่องธรรมะ ท่านจะนิ่งฟัง แสดงความเคารพในธรรม
จนศิษย์บางคนตั้งข้อสังเกตว่า “กิริยาในธรรมกับกิริยาในโลกของ
ท่านต่างกันนัก”

หลวงปู่จันทา ถาวโร เคยถามหลวงปู่เจี๊ยะว่า กิริยาอาการ
ของหลวงปู่เป็นอย่างนี้ ท่านไม่กลัวคนตำหนิบ้างหรือ ท่านตอบ
ว่า “อันว่ากิริยาภายนอกนั้นจะเป็นอย่างไรก็ตามเถอะ แต่ถ้าหาก
เรามุ่งมั่นปั้นใจจนเที่ยงดี ก็ยังดีกว่าคนที่กิริยางามแต่ใจไม่เที่ยง
เพราะนิสัยवासนาคนเรามันไม่เหมือนกัน เขาก็ยังมีคำพูดอยู่มิใช่
หรือว่า แข่งอะไรก็แข่งได้ แต่แข่งवासนาแข่งกันไม่ได้ เราจึงไม่ไป
แข่งवासนากับใคร เราเป็นอย่างนี้จึงพอใจอย่างนี้ เพราะนิสัย
वासนาเป็นมาอย่างนี้”

ในยุคที่ผู้คนติดยึดอยู่กับรูปลักษณ์ภายนอก และตัดสินคน
จากสิ่งที่เห็นด้วยตา นั้น หลวงปู่เจี๊ยะได้เตือนใจให้เราตระหนักว่า
สิ่งสำคัญก็คือคุณธรรมภายใน หากเราไม่หลงเข้าใจว่าเปลือก
เป็นแก่นแล้ว ก็ย่อมเรียนรู้สิ่งดีๆ ได้มากมายจากหลวงปู่เจี๊ยะ นำ
เสียดายก็ตรงที่ท่านได้ละสังขารไปแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ คงเหลือแต่
เรื่องราวมากมายที่สอนใจเราและอนุชนรุ่นหลัง 🌿

ทำตัว ให้เหมือนหมา

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต) หรือ หลวงพ่อโต เป็นพระมหาเถระที่ขึ้นชื่อในด้านเมตตา เป็นที่พึ่งพาของผู้ทุกข์ยาก ใครมีปัญหา ไม่รู้จะแก้อย่างไร ก็มักนึกถึงหลวงพ่อโต

คราวหนึ่งประเทศ แห่งวัดชนะสงคราม มีเรื่องผิดใจกับพระครูอดมณานผู้เป็นเจ้าของาวาส รู้สึกรุ่มร้อนใจจนอยู่วัดนั้นไม่ไหว จึงพายเรือข้ามแม่น้ำเจ้าพระยามาที่วัดระฆัง ด้วยหวังหนีร้อนมาพึ่งเย็น

เมื่อพบหลวงพ่อดโต พระเทศก็แนะนำตัวและแจ้งความ
ประสงค์ว่า “เกล้ากระผมมีเรื่องไม่สบายใจ พยายามระงับความรู้ม
ร้อนในใจก็ไม่สำเร็จ จนร้อนผ้าเหลือง จึงขอความกรุณาจากใต้เท้า
ขอพักที่วัดระฆังสักระยะหนึ่ง”

ได้ฟังเพียงเท่านี้ หลวงพ่อก็พูดขึ้นมาว่า “อยากสบายก็ให้
ทำตัวเหมือนหมาซีจ๊ะ”

พระเทศงงันนั่งอึ้งอยู่นาน เพราะไม่เข้าใจคำพูดของหลวง
พ่อด

หลวงพ่อดจึงถามว่า “ท่านทะเลาะกับพระครูอุดมมานมา
ไซ้ไหม”

พระเทศฟังแล้วก็สะดุ้ง อดสงสัยไม่ได้ว่าหลวงพ่อดรู้เรื่องนี้
ได้อย่างไร ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้เล่าอะไรให้ท่านฟังเลย

แล้วหลวงพ่อดก็ขยายความว่า “เข้าใจไหมจ๊ะ ธรรมดาหมา
เมื่อเกิดกัดกันขึ้นแล้ว ถ้าตัวหนึ่งทำแพ้และนอนหงายเสีย ปล่อยให้
เจ้าตัวชนะคร่อมอยู่ข้างบน ให้มันคำรามทำอำนาจเสียก็หมด
เรื่อง”

พระเทศฟังแล้วก็เข้าใจ จึงเปลี่ยนใจไม่ขอยุ่วัดระฆัง พายเรือกลับวัดชนะสงคราม นับแต่นั้นก็ทำตามที่หลวงพ่อบรรณาคือ ยอมเจ้าอาวาส ท่านจะว่าอะไรก็ได้เถียง ไม่นานความขัดแย้งก็ยุติ พระเทศอยู่วัดชนะสงครามได้อย่างมีความสุข

หลวงพ่อดิฉันได้มีแต่เมตตาเท่านั้น ท่านยังเปี่ยมด้วยปัญญา จึงรู้ว่าความขัดแย้งนั้นมีอจระข้บได้หากต่างฝ่ายต่างแข็งเข้าหากัน ยิ่งฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ยอมด้วยแล้ว ก็ยากที่จะลงเอยด้วยดี ท่านจึงแนะนำให้พระเทศยอมโอนอ่อน ซึ่งช่วยให้อีกฝ่ายลดความแข็งกร้าว ทำให้มีอคติต่อกันน้อยลง สามารถเปิดใจรับฟังกันได้มากขึ้น

ที่จริงอย่าว่าแต่ผู้น้อยกับผู้ใหญ่เลย แม้เพื่อนกับเพื่อน สามีกับภรรยา หากมีเรื่องทะเลาะเบาะแว้งกัน ยากที่จะคลี่คลายได้ ด้วยการเอาผิดเอาถูก หรือใช้เหตุผลยืนยันความถูกต้องของตน (หรือชี้ชัดความผิดของอีกฝ่าย) เพราะต่างฝ่ายต่างไม่ยอมเปิดใจกัน ต่อเมื่อลดอคติและความเป็นปฏิกฤษต์ต่อกันก่อน ด้วยการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยอมโอนอ่อน การรับฟังเหตุผลของกันและกันจึงจะเกิดขึ้นได้ และสามารถระข้บความขัดแย้งได้ในที่สุด 🍀

ที่ระลึก จากหญิงสาว

หลวงพ่อบุชา สุภทฺโท เป็นผู้ฉลาดในการสอนศิษย์ นอกจากการกระตุ้นให้เหล่าพระเถระมีความเพียรในการปฏิบัติและเคร่งครัดในพระวินัยแล้ว ท่านยังใส่ใจในความเป็นไปของลูกศิษย์ และให้คำแนะนำที่ “โดนใจ” อยู่เสมอ

ปัญหาหนึ่งที่เกิดแก่พระหนุ่มเถระน้อยก็คือ ความใคร่ในกาม คราวหนึ่งท่านสังเกตเห็นพระหนุ่มรูปหนึ่งมีอาการร้อนผ้าเหลืองด้วยนึกถึงสีกา ท่านจึงทักขึ้นว่า “งูเห่าตายแล้วหรือยัง” พระรูปนั้นฟังแล้วก็หน้าแดง ท่านจึงพูดต่อว่า “ระวังนะ อย่าให้งูเห่ามันฉก วันไหนมันแผ่แม่เบี้ยมากๆ ก็ให้ทำความเพียรให้มาก”

อีกคราวหนึ่งพระอาจารย์พรหมวังโสได้เล่าว่า ขณะที่ท่าน และเพื่อนพระนวกะกำลังนั่งรถอยู่กับหลวงพ่อบุญญา ท่านก็หันมา มองพระหนุ่มชาวอเมริกันแล้วพูดว่า “ท่านกำลังคิดถึงแฟนที่ อเมริกาใช่ไหม” พระหนุ่มรูปนั้นประหลาดใจว่าหลวงพ่อบทราบได้อย่างไร

แล้วหลวงพ่อบก็บอกว่า “ไม่ต้องห่วง เรื่องนี้จัดการได้ ให้ ท่านเขียนจดหมายถึงเธอ บอกให้เธอส่งของส่วนตัวบางอย่างมา ให้ท่าน เอาสิ่งที่ใกล้ชิดกับตัวเธอที่สุด ท่านจะได้เอาออกมาชื่นชม ได้เวลาคิดถึงเธอ”

พระหนุ่มถามด้วยความประหลาดใจว่า “พระเราทำได้หรือ ครีบ”

“ทำได้สิ” ท่านตอบ

หลวงพ่อบขยายความเพิ่มเติมว่า

“ท่านควรจะให้เธอส่งข้าวใส่ขวดมาให้ เมื่อไหร่ที่ท่าน คิดถึงเธอ จะได้หยิบขวดข้าวของเธอออกมาสูดดม”

ได้ยินเพียงเท่านี้ ความรัญจวนหวนคะนึงถึงหญิงสาวที่
หายไปจากใจพระหนุ่มโดยพลัน 🌿

หลวงพ่อกำเขียน สุวณฺโณ
วัดป่าสุคะโต อ. แก้งคร้อ จ. ชัยภูมิ

กำเนิด ๑๒ สิงหาคม ๒๔๗๙

สถานที่เกิด บ้านหนองเรือ ต. หนองเรือ อ. หนองเรือ จ. ขอนแก่น
อุปสมบท พ.ศ. ๒๕๑๐

วัยเด็กหลวงพ่อกำเขียนช่วยบิดามารดาทำไร่ ทำนา ท่านบวชเป็น
สามเณรเมื่ออายุได้ ๑๕ ปี บวชอยู่ได้ประมาณสองปีก็จำต้องลาสิกขาออกไป
ช่วยงานของครอบครัว ในช่วงเวลานั้นได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาคหกรรมทำ
น้ำมรด บัตรังควานไล่ผี และรักษาคนป่วย ในหมู่บ้านเรียกท่านว่า “หมอธรรม”

ปลายปี ๒๕๐๙ ท่านมีโอกาสไปศึกษาและปฏิบัติธรรมกับหลวงพ่อเทียน
จิตตสุโข ซึ่งสอนไม่ให้สงบแต่เพียงอย่างเดียว แต่ให้รู้สึกตัวอยู่เสมอ กำหนดรู้
ไปกับการสร้างจังหวะและไม่ให้เข้าไปอยู่กับความสงบ ท่านเกิดความรู้สึกคัน
อยู่ในใจแต่ก็ทดลองดู โดยในการปฏิบัตินั้น เมื่อเริ่มคิด ก็ให้กลับมาอยู่กับ
การสร้างจังหวะ หากเกิดความสงบ ก็ให้มีความรู้สึกตัว ไม่เข้าไปอยู่ในความสงบ
ท่านปฏิบัติแล้วเห็นผล รู้กาย รู้ใจ ชัดขึ้นมีสติสัมปชัญญะมากขึ้น ความทุกข์
ที่มีอยู่ลดลงไปมาก ท่านจึงมั่นใจในคำสอน และต่อมาได้ใช้วัดป่าสุคะโตเป็น
สถาบันเผยแผ่การปฏิบัติธรรมแนวหลวงพ่อเทียนสืบเนื่องมา (อ่านเรื่องหน้า ๗๕)

อมฤตธรรม จากเทวดา

คนทั่วไปแม้กระทั่งในหมู่ผู้ใฝ่ธรรม น้อยคนจะเคยได้ยินชื่อ พระอาจารย์ทองรัตน์ กนฺตสีโล แต่ในหมู่นักกรรมฐานแล้ว ชื่อนี้ มีความโดดเด่นมากในฐานะครูบาอาจารย์ผู้สืบทอดแนวทางปฏิบัติ จากหลวงปู่เสาร์ กนฺตสีโลและหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต จนได้รับการ ยกย่องจากบูรพาจารย์ทั้งสององค์ว่าเป็นแม่ทัพนายกองพระ กรรมฐานฝ่ายมหานิกายที่มักน้อย สันโดษ และเพียรในการปฏิบัติ เป็นอย่างยิ่ง

ความโดดเด่นของพระอาจารย์ทองรัตน์อีกประการหนึ่ง คือนิสัยที่ห้าวหาญและโผงผาง ไม่เฉพะาะกับผู้อื่นเท่านั้น แม้กับ ตัวท่านเอง ท่านก็ไม่ลดราวาศอกให้

เมื่อท่านบวชได้สองพรรษา ท่านมีความเพียรในการปฏิบัติ แต่ไม่ประสบผล จึงมีความคิดอยากลาสิกขา แต่ท่านก็ไม่ยอมพยายามต่อสู้กับตัวเอง ถึงกับยื่นคำขาดกับตัวเองว่า “มึงอยากสึกหลาย ให้มึงตายอยู่ที่นี่” และท่านก็ทำความเพียร เดินจงกรม นั่งสมาธิต่อเนื่อง ๖-๗ วัน แต่ความคิดอยากสึกก็ยังมีอยู่ ท่านจึงไม่ลงไปบิณฑบาตเป็นเวลาหลายวัน จนโยมคิดว่าตายแล้ว เมื่อเดินขึ้นมาจึงเห็นท่านเดินจงกรมอยู่ โยมจึงนำเอาอาหารมาถวายท่าน แต่ท่านไม่ฉัน ต่อเมื่อญาติโยมอ่อนวอน ท่านจึงสนองศรัทธา ช่วงนี้เองที่ท่านได้ยินโยมพูดถึงหลวงปู่เสาร์กับหลวงปู่มั่น ว่าเป็นพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ท่านจึงตัดสินใจเดินทางไปหาครูบาอาจารย์ทั้งสอง เป็นเหตุให้ยุติความคิดเรื่องสึกหาลาเพศ

อย่างไรก็ตามหลายปีต่อมา อุปสรรคก็บังเกิดแก่ท่านอีกครั้งราวนี้ กามราคะกำเริบอย่างแรง ท่านพยายามระงับเท่าไรก็ไม่เป็นผล สุดท้ายก็คว่ำขวานเก่าแล้วเดินตรงไปสับขอนไม้ฝุ่ ท่านสับแล้วสับเล่าอย่างเต็มกำลัง พร้อมทั้งร้องดำไปด้วย เหมือนกับจะตวาดกิลเลสในใจตนว่า “โคตรพ่อ โคตรแม่มึง มึงสิไปสร้างโลกโลกาทางใต้ มึงฮู้จักอยู่บ่อ มันทุกข์ โคตรพ่อ โคตรแม่มึง” ท่านทำอยู่อย่างนั้นจนหมดแรง ในที่สุดความกำหนัดก็หายไป

ท่านเป็นพระที่เอาใจใส่วัตรปฏิบัติของสหธรรมิก โดยเฉพาะพระผู้บวชใหม่ ไม่นิ่งดูตายที่จะแนะนำสั่งสอน แต่ท่านมีวิธีสอนและท้วงติงที่ไม่เหมือนใคร คราวหนึ่งพระใหม่สองรูปเถียงกันเรื่องพระธรรมวินัย ต่างไม่ยอมกัน พระรูปหนึ่งหยิบหนังสือ *นวโกวาท* มาเปิดเพื่อยืนยันว่าตนเป็นฝ่ายถูก แม้กระนั้นอีกฝ่ายก็ไม่ยอม การโต้แย้งบานปลายจนเป็นการทะเลาะวิวาท และทำท่าว่าอาจถึงขั้นวางมวยกัน

จู่ๆ พระอาจารย์ทองรัตน์ก็เดินตรงเข้ามายังกลุ่มพระใหม่พร้อมกับคว้าหนังสือ *นวโกวาท* ทำท่าเหมือนเข็ดกันแล้วโยนทิ้งต่อหน้าพระทั้งสอง พร้อมกับพูดว่า “ฮู้ฮู้กูหนี” (ตูดข่านี่) แล้วพูดต่อว่า “อย่าเฮ็ดคือครูบาอาจารย์ได้” (อย่าทำเหมือนอาจารย์นะ) “มันบาป” พระทั้งสองตกตะลึงพักใหญ่สุดท้ายก็ได้คิดและเลิกทะเลาะกัน

แม้ว่าท่านจะมีที่ท่าโผงผาง แต่เมื่อถึงคราวถูกกระทบ ท่านก็นิ่งสงบได้อย่างน่าทึ่ง คราวหนึ่งมีคนเขียนบัตรสนเท่ห์ใส่บาตรท่าน เมื่อท่านกลับถึงวัด ก็ห่มจีวรพาดสังฆาฏಿಯ่างดี แล้วยื่นบัตรสนเท่ห์ให้พระเณรอ่าน พร้อมกับพูดว่า “เฮ้าลูกอ่าน อมฤตธรรม

แน่ที่ เทวดาเขาใส่บาตรมา หาฟังยากตัว”

ระหว่างที่พระเถรอ่าน ท่านก็พนมมือฟังไป ข้อความนั้น
มีว่า

“พระสีบ่า เป็นพระเป็นเจ้า ไม่สำรวม ไม่มีศีล ไม่มีวินัย
ประจบสอพลอของจากชาวบ้าน พระแบบนี้ถึงจะเหาะเหินเดิน
อากาศได้ ก็ไม่นับถือเป็นพระ ให้รีบออกจากวัดไป ถ้าไม่ไปจะเอา
ลูกตะกั่วมาฝาก”

พระเถรอ่านจบท่านก็พนมมือสาธุ แล้วพูดว่า

“เอาเก็บไว้ได้แทนพระบูชาเด้อ โลกธรรมแปดมันนี่เอง แต่
ก่อนได้ยินแต่ชื่อว่า มีลาภ-เสื่อมลาภ มียศ-เสื่อมยศ มีสรรเสริญ-
มีนินทา มีสุข-มีทุกข์ โอ้ยของดีตัวนี้ สาธุ...พอได้ฟังแล้วแก่น
ธรรมเพิ่งมาเมื่อนี้ (วันนี้) เอง เก็บไว้ เก็บไว้”

ผู้มีปัญญานอกจากจะไม่หวั่นไหวเสียงตำหนิแล้ว ยังเห็น
ประโยชน์ของคำตำหนิด้วย พระอาจารย์ทองรัตน์เป็นแบบอย่างของ

ผู้มีปัญญาที่มองเห็นธรรมแม้กระทั่งจากคำต่อว่าของญาติโยม
มิใช่แค่ธรรมธรรมดาแต่เป็น “อมฤตธรรม” ของ “เทวดา” เลย
ทีเดียว

พระอาจารย์ทองรัตน์ กนฺตสีโล

วัดป่ามณีรัตน อ. ลำโรง จ. อุบลราชธานี

นามเดิม ทองรัตน์ นะคะจัต

กำเนิด พ.ศ. ๒๔๓๑

สถานที่เกิด อ. ศรีสงคราม จ. นครพนม

อุปสมบท พ.ศ. ๒๔๕๙ ณ วัดบ้านสามผง อ. ศรีสงคราม

จ. นครพนม

มรณภาพ ๒๑ กันยายน ๒๔๙๙ สิริอายุ ๖๘ ปี ๕๒ พรรษา

ท่านได้เข้าพิธีอุปสมบท เมื่ออายุประมาณ ๒๖ ปี ที่วัดบ้านสามผง ท่าน
สนใจและตั้งใจศึกษาพระธรรมวินัยและพระปริยัติธรรมด้วยความมุ่งมั่นเอาใจใส่
แตกฉานในการสวดปาติโมกข์ ต่อมาพระทองรัตน์ได้ฝากตัวเป็นศิษย์ของ
พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และพระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล ซึ่งท่านพักอยู่ที่วัดป่า
สุทธาวาสและวัดป่าโนนแวงเขต อ. เมือง จ. สกลนคร พระอาจารย์ทองรัตน์
ได้ฝึกการเจริญภาวนา โดยหลวงปู่มั่นได้แนะนำว่า “รู้ไม่รู้ไม่สำคัญ ขอให้ทำ
จิตใจให้รู้จักจิตว่าสงบหรือไม่สงบ” นอกจากนี้ ท่านได้ออกธุดงค์ไปตามหุบ
ห้วยภูเขาป่าช้าต่างๆ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระบูรพาจารย์ เช่น ห้ามเทศน์
เด็ดขาด ให้ระวังสำรวม ให้อยู่ตามใต้โคนไม้ ท่านเคร่งครัดในข้อวัตรปฏิบัติ
เป็นอย่างมาก ท่านเป็นผู้มักน้อยสันโดษ และปฏิบัติดีมาก พยายามพากเพียร
ภาวนาอยู่อย่างสม่ำเสมอ เป็นพระที่ไม่ยึดติดในเสนาสนะ

สิ่งที่พึงเห็น ด้วยใจ

“เขมานันทะ” หรือ โกวิท เอนกชัย นักเขียนและศิลปิน ผู้ไฝ่ธรรม เป็น “ศิษย์สวนโมกข์” ที่มีบทบาทสำคัญผู้หนึ่ง เพราะ ในช่วงที่บวชปฏิบัติอยู่กับหลวงพ่อกุฑธาทาสนั้น ได้ฝากผลงานไว้ ที่โรงมหรสพทางวิญญูณหลายชิ้น รูปปั้นพระอวโลกิเตศวรครึ่งตัวก็เป็นผลงานของท่าน อีกทั้งยังมีส่วนเขียนงานบรรยายทาง ธรรมมากมายหลายชิ้น ก่อนที่จะลาสิกขามาเป็นอุบาสกผู้มุ่งมั่น ในการปฏิบัติ

ในช่วงที่เป็นภิกษุอยู่นั้น เขมานันทะได้เคยจาริกไปตามชนบทหลังจากอยู่สวณโหมกซ์มาหลายปี ท่านได้พบ “พระบ้านนอก” หลายรูปที่มีปฏิปทาน่าสนใจ แม้ว่าอากัปกิริยาภายนอกของท่านเหล่านั้นจะไม่งดงามในสายตาของคนเมืองหรือชาวพุทธที่เคร่งวินัย แต่ท่านเหล่านั้นมีคุณธรรมบางอย่างที่น่าประทับใจและน่าสรรเสริญ ประสบการณ์ดังกล่าวทำให้ทัศนคติของท่านต่อพระเหล่านั้นเปลี่ยนแปลงไป

คราวหนึ่งท่านจาริกไปที่ชายแดนปาตังเบซาร์ ตั้งใจค้างแรมที่วัดหนึ่งกลางทาง จึงไปขออนุญาตเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระมีอายุ พอก้มลงกราบ หลวงพ่อก็ตะคอกทันทีว่า “*มาทำไม อดอยากจะตายอยู่แล้วที่นี่*” แต่พุดจบท่านก็รีไ้เข้ามาช่วยหิ้วยาม ถือร่มให้ พอพาไปถึงกุฏิพัก ท่านก็สั่งโยมว่า พรงุ่นีเอาปืนโตมาถวายท่านด้วยนะ รุ่งเช้าก็พาพระอาคันตุกะไปชมถ้ำด้วยกัน ทั้งๆ ที่เพิ่งรู้จักกัน ท่านพูดว่านานๆ มาที ไปดูถ้ำกัน ท่านรู้สึกสนุกกับการพาเที่ยวด้วย “*นี่คือพระชนบท คือพระที่หยาบ (แต่) มักเปิดเผยจริงใจ*” เขมานันทะตั้งข้อสังเกต

ความที่ได้มีโอกาสอยู่ใกล้ชิดกับพระชนบทในฐานะพระด้วยกัน ทำให้ท่านหันกลับมามองพระบางรูปที่เคยรังเกียจด้วยสายตาที่เปลี่ยนไป หนึ่งในนั้นคือ “หลวงพ่อฉิม” แห่งจังหวัดสงขลา

ตอนท่านยังเด็ก คือนั่งเฝ้าสองท่มหลวงพ่อฉิมมาสงขลา ด้วยกิจธุระบางอย่าง พอมาถึงท่านก็แวะไปที่บ้านของ ด.ช. โกวิท แล้วตบประตูบ้านเรียกแม่ของ ด.ช. โกวิท ว่า “ฮั่นอง พรุ่งนี้แกงไก่ นะ เอาไปถวายกุ” แล้วก็ไป ตอนนั้น ด.ช. โกวิท รู้สึกไม่ชอบใจ แต่ก็ไม่ได้แสดงออกแต่อย่างใด

ต่อมาเมื่อบวชเป็นเขมานันท์ภิกขุ ท่านได้ไปกราบหลวงพ่อฉิม กลับเห็นอีกภาพหนึ่ง ท่านเล่าว่า “ผมเห็นความน่ารัก ความเปิดเผยความที่ไม่มีมุมนลับเลยในชีวิตของแก แกนอนอยู่ พอข้าผมไปกราบ แกว่าสิ่งเอาอะไรมาให้กูกินวันนี้ นี่เป็นอะไรอีกมุมนหนึ่งที่เรานึกไม่ถึง เป็นวัฒนธรรมเสมือนกระด้างและหยาบ แต่จริงๆ คือเปิดเผยจริงใจกับทุกคน ไม่ปกปิดซ่อนเร้นเลย ที่นอนฝากฎีกียังไม่มี นึกเจียนหมากขึ้นมา แกจับกระบอกย่น (กระบอกตำหมาก) โยนมาบอกข้าว่า “ย่น (ตำ) หมากให้กูสักคำสิ” แกไม่ทะเลาะตนะอะไร เป็นพระธรรมดาฯ ไม่ทะเลาะตนะอะไร คุณค่าอันซ่อนเร้นอย่าง

นี้รู้จักยากตรงที่ว่าเรายังอ่อนหัด และเราจะหลงชิงช้า”

ท่านพบว่าพระเหล่านี้ ชาวบ้านจะเคารพมาก และให้ “อภิสิทธิ์ธรรม” คือยกให้ท่านในบางเรื่องไม่ว่ากล่าวไม่ถือสา เขมานันทะพูดโยงไปถึงพระบ้านนอกอย่างหลวงพ่อจิมว่า “พระสงฆ์เช่นนี้ดูหยาบคาย แต่ว่าดูเหมือนไม่มีใครถือสาเลย... บางทีพูดคำหยาบ แต่ไม่มีใครถือสา เพราะหยิ่งรู้ว่าในคำพูดนี้ไม่มีอะไรเลย ไม่เบียดเบียน ไม่เกลียด ไม่รัก ไม่โลภอะไร”

เขมานันทะยังเล่าถึงหลวงพ่อกฤษหนึ่ง คือ “หลวงพ่อด่าง” ซึ่งชาวเกาะสมุญนับถือมาก เพราะเชื่อว่าท่านมีอิทธิปาฏิหาริย์ แต่เขมานันทะกลับมองว่าท่านเหมือนพระเซน “ชั่วชีวิตของท่าน ๘๐% ของห้วงเวลา อยู่ในน้ำ แล่นเรือไปไปรูบเดียว แต่ก่อนท่านเป็นสมภารวัดมีชื่อเสียง มีลูกศิษย์ลูกหาเยอะ ท่านเปื้อนระอาต่อกิจกรรมทางโลก ท่านเลยใช้เรือใบลำเดียว แล้วใช้ความรู้โบราณเกี่ยวกับทิศทางลม คราท่านออกทะเล คนมามุงดูกันที่ฝั่งต่างยกมือประณม เห็นท่านชักใบ ที่ใบเขียนว่า พุทธะ ลูกศิษย์ลูกหามายืนออกันริมฝั่งเพื่อดูอาจารย์แล่นเรือ”

เรื่องราวเหล่านี้เตือนใจได้ดีว่า อย่าตัดสินคนด้วยรูปแบบ และอากัปกิริยา หากควรพิจารณาให้ลึกถึงคุณสมบัติภายใน แม้รูปลักษณ์ภายนอกจะสำคัญ แต่ก็สามารถลวงตาเราได้ หากยึดติดถ้อยมั่นในสิ่งที่เห็นด้วยตา ก็อาจทำให้เราละเลยสิ่งที่พึงสัมผัสด้วยใจ 🌿

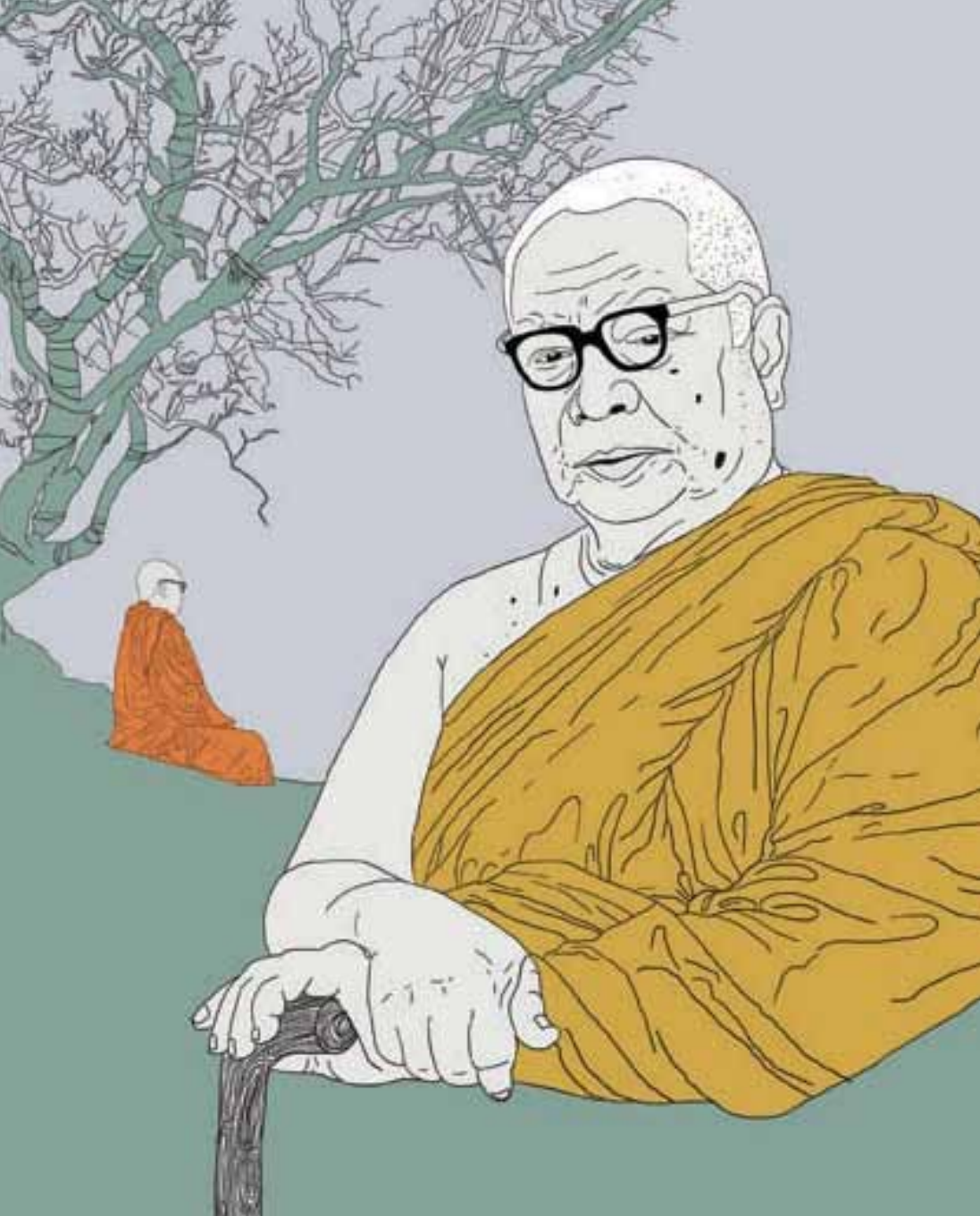
เขมานันทะ

นาม โกวิท เอนกชัย กำเนิด ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๑
สถานที่เกิด อ. สทิงพระ จ. สงขลา
อุปสมบท ณ สวนโมกขพลาราม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๐
และลาสิกขา พ.ศ. ๒๕๒๕

หลังเรียนจบคณะมัณฑนศิลป์ ม. ศิลปากร และทำงานได้ ๒ ปี ท่านได้บวชและศึกษาธรรมกับท่านพุทธทาสภิกขุ โดยช่วยบุกเบิกสร้างโรงมหารสพทางวิญญานในสวนโมกข์ฯ จน พ.ศ. ๒๕๑๔ ท่านเดินทางออกปฏิบัติธรรมและก่อตั้งสำนักสงฆ์ที่ จ. สงขลา ระหว่างนี้ได้ศึกษาการทำกรรมฐานร่วมกับหลวงปู่เทียน จิตตสุโภด้วย

ตั้งแต่ปี ๒๕๑๓-ปัจจุบัน เขมานันทะมีผลงานเขียนมากกว่า ๖๐ เล่ม ท่านได้รับการยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ และได้เดินทางบรรยายธรรมและนำปฏิบัติภาวนาทั้งในและต่างประเทศตลอดมา

วาระสุดท้ายของ ท่านพุทธทาสภิกขุ

ปี ๒๕๓๔ ท่านพุทธทาสภิกขุ มีอาการหนักด้วยโรคหัวใจ ตอนนั้นท่านอายุ ๘๕ ปีแล้ว ลูกศิษย์มีความเป็นห่วงท่านมาก โรงพยาบาลศิริราชถึงกับส่งแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคหัวใจมารักษา ท่าน เมื่อนายแพทย์นิธิพัฒน์ เจียรกุล ได้พบท่านเป็นครั้งแรก อย่างแรกที่แปลกใจก็คือ “สีหน้าและท่าทางของท่านอาจารย์นั้น ไม่ได้สัดส่วนกันกับอาการอาพาธที่เราตรวจพบ” คือถ้าเป็นผู้ป่วยธรรมดาและมีอายุมากขนาดนี้ จะต้องมสีหน้าและท่าทางว่าเจ็บป่วยอย่างชัดเจนกว่านี้ แต่ท่านอาจารย์กลับดูสงบ ไม่มีอาการทุกข์ร้อน เว้นแต่หน้าเสียงเท่านั้นที่อ่อนแรงและสีหน้าที่อิดโรย

“ผมยังไม่เคยเห็นการแสดงออกของผู้ป่วยแบบนี้มาก่อน”

เนื่องจากอาการของท่านหนักมาก แพทย์จึงขอให้ท่านเดินทางเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล แต่ท่านปฏิเสธโดยให้เหตุผลว่า “อาตมาอยากให้การอาพาธและการดูแลรักษานั้นเป็นไปแบบธรรมชาติ ธรรมดาๆ เหมือนกับการอาพาธของพระสงฆ์ทั่วไปในสมัยพุทธกาล” และ “ขอใช้แผ่นดินนี้เป็นโรงพยาบาล”

คณะแพทย์พยายามชี้แจงว่าอาการของท่านนั้นหนักจนสามารถทำให้ท่านมรณภาพได้ตลอดเวลาและอย่างทันทีทันใด หากทำการรักษาอยู่ที่วัดซึ่งขาดอุปกรณ์ทางการแพทย์

แต่ท่านฟังแล้วก็ยิ้มๆ หัวเราะ หึ หึ ไม่ว่าจะไร แล้วสักครู้ก็นั่งกล่าวปฏิเสธ คณะแพทย์ไม่ละความพยายาม ต่อรองว่าหากท่านเข้าโรงพยาบาลไม่ว่าจะเป็นที่ไหน จะไม่มีการใช้เทคโนโลยีที่เกินเลย เช่นการเจาะคอหรือใส่สายระโยงระยางต่างๆ แต่ท่านก็ยังปฏิเสธอย่างน้อมนวลเช่นเคย ด้วยการหัวเราะหึ หึ และพูดคำว่า “ขอร้อง ขอร้อง”

“การรักษาตัวเองโดยธรรมชาติเป็นสิ่งที่เหมาะสม อาตมาถือหลักนี้มาแต่ไหนแต่ไรแล้ว ให้ธรรมชาติรักษา ให้ธรรมชาติรักษา

ส่วนคุณหมอก็ช่วยผดุงชีวิตให้มันโมเมฯ ไปได้ อย่าให้ตายเสียก่อน
ขอให้แผ่นดินนี้เป็นโรงพยาบาล แล้วธรรมชาติก็จะรักษาการเจ็บ
ป่วยต่างๆ ได้เอง ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น ไม่ควรจะมีอายุมากกว่า
พระพุทธเจ้า ธรรมชาติจะเป็นผู้รักษา ทางการแพทย์หุยกยาต่างๆ
ช่วยเพียงอย่าเพิ่งตาย”

ท่านยังกล่าวอีกว่า “การเรียนรู้ชีวิตใกล้ตาย ทำให้มีปัญหา
ที่สมบูรณ์ขึ้น เราจะศึกษาความเจ็บ ความตาย ความทุกข์ให้มัน
ชัดเจน ไม่สบายทุกข์ ก็ฉลาดขึ้นทุกข์ที่เหมือนกัน”

ในที่สุดคณะแพทย์ก็ยอมตามความต้องการของท่าน
โดยให้การรักษาท่านที่สวนโมกข์ ในที่สุดท่านก็มีอาการดีขึ้นและ
สามารถเผยแพร่ธรรมได้อีกต่อไป

อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นไม่ถึงสองปี วาระสุดท้ายของ
ท่านก็มาถึง เช้าวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ท่านตื่นตามปกติ
ประมาณ ๐๔.๐๐ น. จากนั้นก็ลุกขึ้นมาล้าง เตรียมงานเทศน์ในวัน
เลิกอายุที่ ๗๗ พฤษภาคม แต่ทำไปได้เพียง ๑๐ นาที ท่านก็ล้มตัว
ลงนอน และพูดกับพระอุปัฏฐากคือพระสิงห์ทองว่า “ทอง วันนี

เรารู้สึกไม่สบาย” หลังจากนั้นก็ฉันยาหอมแล้วก็นอนต่อ

ประมาณ ๐๖.๐๐ น. ท่านบอกพระสิงห์ทอง ว่า “วันนี้ เรารู้สึกไม่ค่อยสบาย ไปตามท่านโพธิ์ (เจ้าอาวาสสวนโมกข์) มาพบที่ เธอไม่ต้องไป ให้คนอื่นไปตาม เพราะเราไม่สบาย”

เมื่อท่านอาจารย์โพธิ์มาถึง ท่านพูดด้วยน้ำเสียงปกติว่า “น่ากลัวอาการเดิม จะกลับมาเป็นอีกแล้ว ไปโทรศัพท์ ตาม ‘ยูร’ (นพ. ประยูร คงวิเชียรวัฒน์) มาพบที่”

ตอนนั้นท่านรู้แล้วอะไรจะเกิดขึ้นกับท่าน จึงพูดกับพระเลขานุการคือพระพรเทพว่า “เอาบุญแจ (บุญแจตู้เอกสาร หนังสือ) ในกระเป๋านี้ไปด้วย เราไม่อยากจะตาย คาบุญแจ” ตอนนั้นท่านพรเทพไม่คิดว่า ท่านจะเป็นอะไรมาก จึงช่วยกันนวด แล้วให้ท่านอาจารย์นอนพัก

ประมาณ ๐๘.๐๐ น. ท่านก็พูดกับพระสิงห์ทองว่า “ทอง ทอง เราจะพูดไม่ได้แล้ว ลื่นมันแข็งไปหมดแล้ว” ต่อจากนั้นท่านพูดไม่ชัด เมื่อพระอาจารย์โพธิ์มาพบท่าน ท่านพยายามพูดกับ

อาจารย์โพธิ์ ประมาณ ๔-๕ ช่วง คล้ายจะสั่งเสียแต่ไม่มีใครฟัง ออก จับความไม่ได้ ไม่รู้เรื่อง เนื่องจากเส้นเลือดในสมองแตกทำให้ สมองที่ควบคุมการพูดเสียไป

เมื่อพระแสดงปฏิกิริยาว่ารับรู้ไม่ได้ ท่านก็หยุดพูด จากนั้น ท่านก็สาธยายธรรม ซึ่งพระองค์อื่นก็ฟังไม่ออก แต่ท่านอาจารย์ โพธิ์ พอจับความในช่วงที่สั้นๆ ว่า ยตถ เหนว ปฐวี น อาโป น เตโช น วาโย ว่าเป็นคือ “นิพพานสูตร” ท่านอาจารย์ ท่านสาธยาย ทบทวนไปทบทวนมาหลายครั้ง

หลังจากนั้นท่านก็ไม่รู้ตัว แพทย์จึงนำท่านไปรักษาที่ โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี และในที่สุดก็นำท่านไปที่โรงพยาบาล ศิริราช ทุกคนรู้ว่าการทำดังกล่าวเป็นการขัดความประสงค์ของท่าน แต่ก็จำยอมต้องทำเพื่อเชื่อว่าจะช่วยให้ท่านหายได้ แต่หลังจากใช้ความพยายามเต็มที่กว่า ๔๐ วันก็ยอมรับความล้มเหลว ในที่สุดจึงพาท่านกลับมายังสวนโมกข์เมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ไม่กี่นาทิตที่ท่านถึงสวนโมกข์ ท่านก็หมดลม 🌿

ทะเลลามาะ พระธรรมดา

ก่อนมีชื่อเสียงและเป็นທີ່เคารพนับถือของคนทั้งโลก ทะเลลามาะ ผ่านการเคี้ยวกรำอย่างหนักทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติ จนมีความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับพุทธศาสนา และรู้รอบคัมภีร์ต่างๆ ของนิกายทั้งสี่ ขณะเดียวกันก็มีคุณสมบัติด้านในที่หลายคนรู้สึกได้เมื่อได้อยู่ใกล้ชิด แม้จะไม่เคยรู้จักท่านมาก่อน

ว่ากันว่าเมื่อ ๒๕ ปีก่อนท่านไปเยือนประเทศเม็กซิโก เจ้าภาพได้จัดหาคนมารักษาความปลอดภัยให้ท่าน เนื่องจากมีทุนจำกัดจึงจ้างคนระดับล่างมาดูแลท่าน คนเหล่านี้พัวพันเพเป็นนักเลงชอบกินเหล้า พุดจาหยาบคาย อะอะโวยวาย ไม่มีกิริยามารยาท

แต่หลังจากที่ได้ดูแลท่านแค่สองวันก็รู้สึกซาบซึ้งประทับใจท่านมาก ต่างชื่นชมว่าท่านเป็นคนที่น่ารักที่สุดในโลก และพวกคนในครอบครัวมารับพรจากท่าน ทั้งๆ ที่คนเหล่านี้นับถือคริสต์ศาสนา

แต่แม้จะได้รับคำยกย่องทั้งในฐานะผู้รู้ธรรมชั้นสูงและตัวแทนชาวพุทธที่โดดเด่นที่สุดในโลก ท่านกลับมีความถ่อมตัวมาก ท่านพูดเสมอว่าท่านเป็น “พระธรรมดา”

เคยมีคนถามว่า “การบรรลุธรรมนั้นเป็นอย่างไร”

ท่านตอบว่า “อาตมาก็ไม่รู้ ขอให้ไปถามอาจารย์ท่านนั้น” แล้วท่านก็เอ่ยชื่อวิปัสสนาจารย์ที่อาวุโสกว่าท่าน

เมื่อมีคนถามท่านว่า “อะไรทำให้ท่านมีความสุขที่สุด”

แทนที่ท่านจะพูดถึงสภาวะธรรมชั้นสูง ท่านตอบสั้นๆ ว่า “อาหารดีและหลับสนิท”

เคยมีคนถามท่านว่า “ท่านจำได้ไหมว่าชาติก่อนท่านเป็นอะไร”

ท่านหัวเราะแล้วตอบว่า “รู้ไหม อาตมายังจำแทบไม่ได้เลย
ว่าอาทิตย์ก่อนอาตมาทำอะไรบ้าง”

ท่านเป็นผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้คนมาก หญิงผู้หนึ่ง
เล่าว่าเธอเพิ่งสูญเสียพ่อไป สีน้าเธอบ่งบอกถึงความเศร้า ท่าน
ตอบว่า “รู้ไหม อาตมาพิจารณาความตายวันละ ๕ ครั้ง แต่หากว่า
วันนั้นมาถึง อาตมาเกรงว่าอาตมาจะ...พลั้งพลาดไป”

มีเรื่องเล่าว่าเคยมีฝรั่งคนหนึ่งถามท่านว่า “กรุณาตอบ
สั้นๆ ง่ายๆ ว่า ทำอย่างไรจึงจะบรรลุธรรมได้เร็วที่สุด”

ท่านมองชายผู้นั้น พิจารณาใคร่ครวญเขาอย่างใกล้ชิดค่อย
พักหนึ่ง แล้วน้ำตาก็คลอเข้าท่าน

ท่านกำลังบอกเขาหรือเปล่านั้นว่าคนเราต้องผ่านความทุกข์
ยากแสนสาหัสสักเท่าใดกว่าจะบรรลุธรรมได้ หรือท่านอาจกำลัง
รู้สึกสงสารเขาอยู่ก็ได้ที่ต้องผ่านความทุกข์ยากมามากมายกว่าจะ
สนใจการพ้นทุกข์ (อ่านประวัติท่านหน้า ๒๓) 🌿

ที่มาของเกร็ดชีวิต

๑. ประวัติสมเด็จพระพุทธมาจารย์ (โต) อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเสมอ สีนธนาคร ยงกิจการพิมพ์ (๒๕๓๐)
๒. พระมหาบัว ญาณสัมปันโน ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตเถระ ไม่ระบุ โรงพิมพ์และปีที่ตีพิมพ์
๓. อุปลมณี อนุสรณ์พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) โรงพิมพ์คุรุสภา (๒๕๓๖)
๔. ๑ ศตวรรษหลวงปู่ศุข ดาวโร โรงพิมพ์อักษรพิทยา (๒๕๓๖)
๕. พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) รวบรวม หลวงพ่อ เพื่อวัดเพื่อบ้าน บริษัทสหธรรมิก จำกัด (๒๕๔๒)
๖. นพ. วัฒนา สุพรหมจักร หลวงพ่อเทียน ความมหัศจรรย์ในพระธรรมดา กองทุน วุฒิธรรม ไม่ระบุปีที่พิมพ์
๗. ประสิทธิ์ คุณรัตน์ แก้วมณีอีสาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น (๒๕๓๗)
๘. บุรพาจารย์ มูลนิธิพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต (๒๕๔๕)
๙. ส. ศิวรักษ์ พระดีที่นำรู้จัก สำนักพิมพ์ศึกษิตสยาม (๒๕๒๓)
๑๐. หลวงพ่อคำเขียน สุวัฒน์ โสภณพวย เลมอนฟาร์ม (๒๕๕๓)
๑๑. เขมานันทะ ทางทรายใกล้ทะเลสาบ สำนักพิมพ์ชื่นใจ (๒๕๕๑)
๑๒. มณีรัตน์ อัญมณีแห่งไพรสณฑ์ ชมรมกัลยาณธรรม (๒๕๕๒)
๑๓. อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพพระครูสุทธิธรรมรังษี (เจื้อย จุนโท) หลวงปู่เจื้อย จุนโท พระผู้เป็นดั่งผ้าขี้ริ้วห่อทอง (ฉบับสมบูรณ์) ศิลปสยามบรรจุกุณธ์์และการพิมพ์ (๒๕๔๗)
๑๔. วีระวัฒน์ ชลสวัสดิ์ รอยยิ้มพระอรหันต์ อารมณชั้นพระอริยะ สำนักพิมพ์กรีน-ปัญญาญาณ (๒๕๕๓)
๑๕. ๑๐๑ ปี หลวงปู่ศุข พรหมปัญญา คิว ปรีนท์ แมเนจเม้นท์ (๒๕๔๘)
๑๖. พระราชพรหมยาน ประวัติหลวงพ่อบาน (พระครูวิহারิกิจจานุการ) วัดบางนมโค (๒๕๑๘)
๑๗. Kamala Tiyavanich, *Forest Recollections*, Silkworm (2003)